

KRAJSKÁ KNIŽNICA v ŽILINE

SPRÁVA o činnosti a hospodárení kultúrnej organizácie v pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja

výt'ah

2021

kompletné znenie prístupné na požiadanie v knižnici

Obsah

I.	VŠEOBECNÁ ČASŤ.....	
1.	Úlohy a miesto knižnice v národ. knižničnom systéme, vzáj. koordinácia a kooperácia.....	
1.1.	Poslanie knižnice a jej funkcie	4
1.2.	Plnenie prioritných úloh v roku 2021	21
1.3.	Sieť verejných knižníc v regióne	21
1.4.	Potenciálne používateľské zázemie	21
2.	Vzájomná koordinácia a kooperácia	23
3.	Riadiaca a kontrolná činnosť	26
3.1.	Výsledky vnútornej kontrolnej činnosti	26
3.2.	Výsledky kontrolnej činnosti kontrolných orgánov.....	26
4.	Návštevnosť, výkony a náklady na pracoviská Krajskej knižnice v Žiline – príloha č.1 ...	26
5.	Otváracie hodiny pre verejnosť a výška registračného poplatku v roku 2021	27
5.1	Otváracie hodiny pre verejnosť centrálného objektu	27
5.2	Otváracie hodiny pre verejnosť pobočiek	27
5.3	Týždenný výpožičný čas	27
5.4	Registračné poplatky na jednotlivých obslužných miestach	27
5.5	Poskytované zľavy	28
5.6	Zmeny v otváracích hodinách a v registračných poplatkoch	29
6.	Projektová činnosť Krajskej knižnice v Žiline – príloha č.2	
7.	Public relations a marketing	29
7.1	Odborná publikačná činnosť pracovníkov Krajskej knižnice v Žiline	29
7.2	Publikačná činnosť o kultúrnej organizácii a jej činnosti	29
7.3	Odborná edičná činnosť Krajskej knižnice v Žiline	30
7.4	Web stránka Krajskej knižnice v Žiline	31
7.5	Sociálne siete	31
7.6	Ďalšie aktivity v online prostredí	32
8.	Ocenenia pracovníkov a orhanizácie	32
9	Majetok vo vlastn. ŽSK v správe KKŽ, priestorové podmienky, výstavba, rekonštrukcie	33
9.1	Pasportizácia nehnuteľného majetku - Príloha č. 3	
9.2	Aktuálny stavebno-technický stav nehnuteľností – krátky komentár	33
9.3	Prevádzkované priestory prenajaté od iných subjektov - Príloha č. 4	
9.4	Spravované priestory prenajaté iným subjektom - Príloha č. 5	
9.5	Rekonštrukcie (názov akcie, realizované práce, objem finančných prostriedkov)	33
9.6	Opravy a údržba celkom a z toho riešenie havárií	33

9.7	Vozový park Príloha č. 6	
9.8	Poistenie Príloha č. 7	
9.9	Poistenie majetku Príloha č. 8	
9.9	Plnenie úloh na úseku BOZP	34
10	Ročné dane z nehnuteľností - Príloha č .9	
11	Elektronizácia, automatizácia, technické vybavenie, VT, elektronické média	34
12	Personálna oblasť, personálne vybavenie	38
12.1	Organizačná štruktúra, kvalifikačná štruktúra, veková štruktúra zamestnancov	38
12.2	Počet zamestnancov na dohody, sezónnych zamestnancov, chránené pracovné miesta	40
13	Práca s dobrovoľníkmi	40
13.1	Počet zmluvných dobrovoľníkov	40
13.2	Občianske združenia pracujúce pri organizáciách	40
14	Hospodárenie kultúrnej organizácie - komentár	41
14.1	Rozpočet – bežný a kapitálový transfer	41
14.2	Čerpanie rozpočtu, úpravy rozpočtu, rozpočtové opatrenia	42
14.3	Náklady, výnosy, sebestačnosť - Príloha č. 10	
14.4	Prijmy, výnosy, z vlastnej činnosti, z tržieb, z predaja majetku, nájmu, príp. iné výnosy, analýza príjmov podľa objektov	43
14.5	Náklady na hlavnú činnosť, z toho prevádz. náklady – energie, teplo, vodné, stočné	43
14.6	Mzdové náklady	43
14.7	Tvorba odpisov a finančné krytie	43
14.8	Faktúry, záväzky voči odberateľom, dodávateľom, celkový hospodársky výsledok	44
14.9	Kapitálové transfery + úpravy (objem finančných prostriedkov, využitie)	44
14.10	Objem fin.prostriedkov získaných z Dotácií MK SR , FPU a z ďalších zdrojov	44
14.11	Vykonávaná podnikateľská činnosť (obsah činnosti, výška príjmov)	44

II. ODBORNÁ ČINNOSŤ KNIŽNICE

1.	Základné činnosti knižnice	16
1.2.	Používatelia, návštevníci	25
1.3.	Výpožičné služby	33
1.4.	Vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia	41
2.	Bibliografická, dokumentačná a informačná činnosť	51
3.	Metodická a poradenská činnosť knižnice	53
3.1.	Metodické návštevy	53
3.2.	Vnútroknižničná metodická činnosť	53

3.4. Stav verejných knižníc v metodickéj pôsobnosti knižnice podľa okresov	86
4. Knižnica a spolková činnosť	62
Závery	93
Fotopríloha	94

Poslanie knižnice a jej funkcie

Krajská knižnica v Žiline je príspevkovou organizáciou Žilinského samosprávneho kraja. V zmysle svojej zriaďovacej listiny pôsobí ako kultúrna, informačná, vedecká a vzdelávacia inštitúcia, poskytujúca v rámci svojej územnej pôsobnosti všeobecný a neobmedzený prístup občanov k informáciám. V spolupráci s Knižničným inštitútom Slovenskej národnej knižnice v Martine (SNK) a odborom kultúry Úradu Žilinského samosprávneho kraja je koordinačným, vzdelávacím, štatistickým, metodickým a odbornou-poradenským strediskom pre regionálne knižnice v Žilinskom kraji a pre verejné knižnice v okresoch Žilina a Bytča. Zároveň zabezpečuje úlohy spojené s koordináciou bibliografickej a edičnej činnosti a úlohy spojené s dokumentovaním stavu a rozvojom knižnično-informačných služieb verejnosti v kraji.

Krajská knižnica v Žiline (KKŽ) ako jedna z ôsmich krajských knižníc na Slovensku, ktoré v rámci svojej územnej pôsobnosti predstavujú nosné články slovenského verejného knihovníctva, sa snaží o poskytovanie komplexných knižnično-informačných služieb rozsiahlej časti populácie.

Zhodnotenie kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov činnosti Krajskej knižnice v Žiline je podrobne rozpracované v časti Odborná činnosť knižnice.

Krajská knižnica v Žiline realizuje svoju činnosť v súlade so zriaďovacou listinou (vrátane dodatkov):

- Zriaďovacou listinou Krajskej štátnej knižnice s platnosťou od 1.1.1997,
- zmenou a dodatkom Zriaďovacej listiny Krajskej štátnej knižnice platnej od 1.9.1998,
- doplnkom č. 2 k zriaďovacej listine z 1.4.2002 (zmena názvu knižnice na Žilinskú knižnicu),
- dodatkom č. 3 k zriaďovacej listine Žilinskej knižnice zo 4.9.2008 (zmena názvu na Krajskú knižnicu v Žiline),
- dodatkom č. 4 k zriaďovacej listine Krajskej knižnice v Žiline z 10.10.2008 (zmena IČO),
- dodatkom č. 5 k zriaďovacej listine Krajskej knižnice v Žiline z 10.11.2009 (úprava hospodárenia),
- dodatok č. 6 zo dňa 20.7.2021 k zriaďovacej listine Krajskej štátnej knižnice s platnosťou od 1.1.1997 a jej dodatkom.

Zriaďovacia listina, vydaná Krajským úradom v Žiline dňa 1. januára 1997, definuje knižnicu ako kultúrnu, informačnú a vzdelávaciu inštitúciu, v zmysle neskorších dodatkov aj ako vedeckú inštitúciu. Prioritou knižnice je poskytovanie knižnično-informačných služieb obyvateľom a návštevníkom regiónu v rámci svojej územnej pôsobnosti, a to v čo najväčšej komplexnosti a kvalite. Buduje a sprístupňuje knižničné fondy, uchováva regionálne dokumenty, zabezpečuje záujemcom prístup k elektronickým databázam. Na prvom mieste jej záujmu je uspokojovanie kultúrnych a informačných potrieb obyvateľov Žiliny, ale aj všetkých občanov Slovenska, ktorým svoje služby poskytuje bez obmedzenia. V súlade s možnosťami vytvára vhodné podmienky pre tých, ktorí majú prístup k dokumentom a informáciám obmedzený, t.j. pre sociálne a zdravotne znevýhodnené skupiny obyvateľov. V povedomí obyvateľov mesta rastie jej pozícia ako lokálneho komunitného centra.

Sieť verejných knižníc v regióne

K 31.12.2021 sieť verejných pracujúcich knižníc v okrese Žilina a Bytča tvorilo spolu s Krajskou knižnicou v Žiline 48 pracujúcich verejných knižníc, z toho 1 krajská knižnica, 3 mestské knižnice so 7 pobočkami, 3 profesionalizované knižnice a 41 neprofesionalizovaných knižníc s 2 pobočkami. V okrese Žilina a Bytča neposkytuje služby 14 obecných knižníc.

Podrobná štatistika a analýza činnosti mestských a obecných knižníc v okrese Žilina a Bytča za rok 2021 bude spracovaná v osobitnom hodnotiacom materiáli po ukončení štatistického vykazovania, a to na základe štatistických údajov, ktoré krajskej knižnici poskytl zriaďovatelia knižníc.

SIET' VEREJNÝCH KNIŽNÍC (pracujúce)			
 krajské knižnice	 mestské knižnice	 profesionalizované knižnice	 neprofesionalizované knižnice
1 knižnica	3 knižnice	3 knižnice	41 pracujúcich knižníc

0 pobočiek	7 pobočiek	0 pobočiek	2 pobočky
------------	------------	------------	-----------

Potenciálne používateľské zázemie

Krajská knižnica v Žiline plní funkciu mestskej knižnice pre mesto Žilina, okresnej knižnice pre okresy Žilina a Bytča a krajskej knižnice pre Žilinský kraj.

Počet jej potenciálnych používateľov v závislosti od úrovne pôsobnosti	
mesto Žilina - 79 928	okres Žilina - 158 324
mesto Bytča - 11 372	okres Bytča - 31 068
Žilinský kraj - 690 095	(stav k 30.09.2021)

Žilinská univerzita v Žiline (ŽU) má 7 fakúlt (Fakulta humanitných vied, Strojnícka fakulta, Stavebná fakulta, Elektrotechnická fakulta, Fakulta PEDAS, Fakulta riadenia a informatiky, Fakulta bezpečnostného inžinierstva) s počtom 7 541 študentov. Počet študentov na ŽU každoročne klesá, pre porovnanie v r. 2014 bol 9 525.

Prehľad celkového počtu študentov podľa stupňa a formy (vrátane zahraničných) k 31.10.2021									
Fakulta	Denná forma				Externá forma				Celkom
	1. stupeň	2. stupeň	3. stupeň	Spolu	1. stupeň	2. stupeň	3. stupeň	Spolu	
FPEDAS	1259	668	41	1968	39	6	19	64	2032
SjF	448	322	54	824	49	47	25	121	945
FEIT	821	273	53	1147	0	0	9	9	1156
SvF	310	98	12	420	96	32	11	139	559
FBI	345	207	13	565	53	57	9	119	684
FRI	1201	323	25	1549	27	40	5	72	1621
FHV	349	93	8	450	23	14	2	39	489
CUŠP	28	11	0	39	0	0	16	16	55
Spolu	4761	1995	206	6962	287	196	96	579	7541

Obrázok 1 Prehľad poskytnutý rektorátom Žilinskej univerzity v Žiline

Krajská knižnica sa pri realizácii svojich knižnično-informačných služieb a kultúrno-vzdelávacej činnosti vo významnej miere orientuje na detského používateľa a mládež, často spolupracuje so školami.

Počet škôl a počet žiakov v okresoch Žilina a Bytča, šk. rok 2021/2022

Počet základných škôl v okrese Žilina	54	s počtom žiakov	14 233
z toho počet základných škôl v meste Žilina	19	s počtom žiakov	7 603
Počet špeciálnych základných škôl v okrese Žilina	3	s počtom žiakov	206
z toho počet špeciálnych základných škôl v meste Žilina	3	s počtom žiakov	206

Počet základných škôl v okrese Bytča	11	s počtom žiakov	2 696
z toho počet základných škôl v meste Bytča	2	s počtom žiakov	1 252
Počet špeciálnych základných škôl v okrese Bytča	1	s počtom žiakov	115
z toho počet špeciálnych základných škôl v meste Bytča	1	s počtom žiakov	115

Počet stredných škôl v okrese Žilina	26	s počtom žiakov	8 501
z toho počet stredných škôl v meste Žilina	25	s počtom žiakov	8 428
Počet špeciálnych stredných škôl v okrese Žilina	2	s počtom žiakov	116
z toho počet špeciálnych stredných škôl v meste Žilina	2	s počtom žiakov	116

Počet stredných škôl v okrese Bytča	2	s počtom žiakov	553
z toho počet stredných škôl v meste Bytča	2	s počtom žiakov	553
Počet špeciálnych stredných škôl v okrese Bytča	1	s počtom žiakov	6
z toho počet špeciálnych stredných škôl v meste Bytča	1	s počtom žiakov	6

Obrázok 2 Počet škôl a žiakov v okresoch Žilina a Bytča, školský rok 2021/2022 (Údaje poskytol Okresný úrad Žilina, Odbor školstva.)

V školskom roku 2021/2022 je v okrese Žilina 14 233 žiakov a v meste 7 603.

V školskom roku 2020/2021 bolo v okrese Žilina 14 039 žiakov a v meste 7 498.

Spolupráca s kultúrными organizáciami v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, inými kultúrными organizáciami, s mestami a obcami, organizáciami 3. sektoru, s občianskymi združeniami.

Pandémia výrazne oslabil tradičnú praktickú spoluprácu s mnohými subjektmi v **meste Žilina**, aj keď práve na mestskej úrovni sa vytvárali pevnejšie väzby medzi inštitúciami a ich reprezentantmi vďaka kandidatúre Žiliny na Európske hlavné mesto kultúry 2026. Táto neúspešná aktivita z hľadiska výsledku bola úspešnou vo vzájomnom spoznávaní sa a komunikácii; knižnica sa stretávala s predstaviteľmi menších aj väčších subjektov z oblasti kultúry, ktoré pôsobia na pôde mesta. Predstavitelia knižnice boli osobne spolu s mnohými Žilinčanmi podporiť kandidatúru na EHMK 2026 počas hodnotiaceho dňa európskej komisie pri Synagóge Žilina.

Spolupráca s mestom Žilina sa realizovala aj prostredníctvom hľadania optimálnych podmienok pre uskutočnenie prechodu pobočiek knižnice pod nového zriaďovateľa. Vedenie knižnice bolo v kontakte s pracovníkmi mesta a riešilo s nimi situáciu, ktorá vznikla pri odčlenení jej pracovísk najmä z hľadiska majetkovoprávných vzťahov. S mestom Žilina knižnica spolupracuje tradične aj ako účastník Žilinských dní zdravia a iných podujatí, ktoré sa však v r. 2021 nekonali. Mesto propagovalo aktivity Detského leta v knižnici na svojich veľkoplošných plagátoch. Jeho hlavná téma, tolerancia rozdielností bola podporená formou participácie na finančnom pokrytí aktivít a nákupe materiálu z Grantového systému mesta Žilina. V septembri počas Týždňa mobility sa konal pred knižnicou Parking Day.

Spomedzi inštitúcií patriacich do zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Žilina sa rozbehla sľubná spolupráca s **Mestským divadlom Žilina**, zameraná na vzájomnú propagáciu formou zľavneného zápisného/vstupného a formou spoločných čítaní.

Počas pandémie sa zmenila koncepcia víťania najmenších Žilinčanov do života na radnici mesta, ktorého súčasťou bolo aj odovzdávanie prvého - **novorodeneckého preukazu** rodičom dieťaťa. Zúčastňovali sa ho len rodičia bez detí a touto cestou získalo preukaz 118 potenciálnych detských používateľov.

Oficiálna stránka mesta www.Zilina.sk prináša informácie o podujatiach v knižnici a tým napomáha ich propagácii.

Knižnica pravidelne informovala verejnosť o aktivitách v meste prostredníctvom informačného panelu **Turistickej informačnej kancelárie mesta Žilina**.

Počas odborných aktivít a aktivít súvisiacich s kandidatúrou sa knižnica dostávala do kontaktu aj s inými miestnymi organizáciami ŽSK ako **Bábkové divadlo v Žiline, Krajské kultúrne stredisko v Žiline** a p. Spomedzi kultúrnych organizácií ŽSK má však knižnica odborne aj vzťahovo najbližšiu spoluprácu s regionálnymi knižnicami kraja, ktoré metodicky usmerňuje. Riaditelia koordinovali činnosť a prijímali spoločné rozhodnutia aj na základe porád, ktoré krajská knižnica pravidelne organizovala online formou. Jedným z výsledkov vzájomného inšpirovania bola aj akcia Daruj knihu nový domov s iniciatívou ktorej prišla Oravská knižnica A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne. Vid' bod Plnenie hlavných úloh 1.2.3.i.

Spolupráca s knižnicami na úrovni Slovenska sa konala prostredníctvom inštitucionálneho členstva krajskej knižnice v **Slovenskej asociácii knižníc** a prostredníctvom práce riaditeľky knižnice v správnej rade tohto profesijného knihovníckeho združenia. Druhá línia boli aktivity spojené s členstvom viacerých knihovníkov v Spolku slovenských knihovníkov a knižníc. Táto činnosť sa obmedzila na účasť na celoslovenských online podujatiach. Treťou líniou je spolupráca so

slovenskými knižnicami celonárodného významu, v roku 2021 to bola najmä Slovenská národná knižnica a Centrum vedecko-technických informácií v Bratislave.

So **Slovenskou národnou knižnicou v Martine** sa podieľala na tvorbe metodických materiálov a organizácii niektorých celoslovenských online aktivít. Využívala národnú licenciu, hradenú z rozpočtu národnej knižnice pre vyhľadávanie v databáze GALE. Národná knižnica prinášala prostredníctvom Knižničného inštitútu SNK informácie o aktuálnych protipandemických opatreniach a knižnica s ním konzultovala štatistické ukazovatele.

Spolupráca s **CVTI v Bratislave** má hlbší kooperačný význam na úrovni celého Slovenska. CVTI iniciovalo vznik konzorcia Knižnice pre Slovensko (KPS), ktorého cieľom je „intenzifikácia využitia knižníc ako miest pre získanie všetkých druhov informácií, celoživotného vzdelávania, počítačových a Industry 4.0 zručností, rozvoja kreativity, podpory inovácií a podnikania pre všetky vekové skupiny obyvateľov.“ Pracovníci knižnice sa zúčastnili vzdelávacích aktivít v oblasti využívania online zdrojov CVTI a školenia na prácu s microbitmi a 3D tlačiarňou.

Slovenská knižnica M. Hrebendu v Levoči je dlhoročným partnerom v poskytovaní služieb ľuďom s vážnym zdravotným handicapom, predovšetkým pre ľudí s poruchami zraku.

Krajská knižnica v Žiline začiatkom roka 2019 (19.2.2019) podpísala trojstrannú dohodu o vzájomnej spolupráci medzi **Krajskou knižnicou v Žiline, Kysuckou knižnicou v Čadci a Univerzitnou knižnicou Žilinskej univerzity v Žiline**. Štatutármi zástupcovia týchto inštitúcií sa dohodli na vzájomnej spolupráci pri propagácii svojich služieb, oslovovaní používateľskej základne, realizácii podujatí, aj nákupe fondu. So Žilinskou univerzitou v Žiline, s **Fakultou humanitných vied, Katedrou mediamatiky a kultúrneho dedičstva** bolo 1.3. 2019 podpísané Memorandum o spolupráci, ktoré zahŕňa vzájomné konzultácie v oblasti aktuálnych odborných trendov, spoluprácu pri organizovaní seminárov a prednášok, vzájomnú súčinnosť pri navrhovaní a realizovaní spoločných projektov, pomoc pri vzdelávaní a praxi študentov a pod. Aj na základe tohto memoranda bola v knižnici realizovaná prax jedného študenta.

Dobré vzťahy so Žilinskou univerzitou v Žiline sa rozvíjali aj prostredníctvom aktivít pre vzdelávajúcich sa seniorov **Žilinskej univerzity v Žiline – Univerzity tretieho veku**. Knižnica tradične poskytuje priestory na verejné a študentské prezentácie a poskytuje informácie a literatúru regionálneho charakteru. Jej študenti sú pravidelnými používateľmi knižnice, ktorí sa často orientujú na regionálne a spoločenské témy. Majú zvýhodnené zápisné v knižnici, ktoré v r. 2021 využilo 38 študentov.

Ako priestor pre získanie odborných knihovníckych informácií slúži knižnica aj pre študentov **Spojenej strednej školy v Bytči**, ktorej študenti si overujú svoje teoretické poznatky na praxi; v roku 2021 boli na praxi v krajskej knižnici traja.

Nové možnosti sa otvárajú knižnici vďaka spolupráci so Saleziánmi Dona Bosca v Žiline, ktorí umožnili knižnici propagáciu jej aktivít na centrálnej nástenke pri kostole a na otvorení saleziánskeho roka v septembri.

Spomedzi stredných škôl sa osvedčila spolupráca so **Súkromnou strednou školou umeleckého priemyslu Žilina**, s ktorou je knižnica prepojená aj cez jej pedagóga, akademického maliara Stanislava Lajdu, blízkeho spolupracovníka knižnice. V knižnici sa konala výstava fotografov vrátane pedagógov tejto školy pod názvom Just a natruc v knižnici. Študenti prezentovali svoje práce pod názvom Ilustratofóbia.

Významná je spolupráca s kultúrnymi inštitúciami v meste, ktorých pôsobenie sa prelína s poslaním knižnice - **Štátny archív v Bytči – pobočka Žilina, Považské múzeum v Žiline a Zbor Žilincov** (poskytovanie informácií a dokumentov z histórie Žiliny a súčasného diania), **Krajské kultúrne stredisko v Žiline** (vzájomná propagácia podujatí, príprava podujatí pre verejnosť – Večer vďaka v r. 2019 a 2018, zasielanie spoločného newslettera L'ALA HO, ktoré pripravuje mesačný prehľad podujatí s informáciami aj o dianí v krajskej knižnici a iné).

Spolupráca s inými organizáciami v meste prirodzene vyplýva zo spoločného pôsobenia v jednom kultúrno-spoločenskom prostredí. Pretože sa uskutočňuje najmä pri organizácii podujatí, je bližšie rozpisaná v časti 1.4. Vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia.

Spolupráca pokračovala aj s **Výtvarnou agentúrou A1** pri príprave výstavy a vydavateľskej činnosti a s **Nadáciou 21**, ktorá organizuje stretnutia s mienkotvornými osobnosťami a ľuďmi, ktorí vďaka svojmu ľudskému a profesionálnemu kreditu dokázali v svojom živote neobyčajné veci (nadväzovanie kontaktov).

IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže kladie dôraz na neformálne vzdelávanie a preto ponúkol knižnici priestor na propagáciu jej aktivít na svojom portáli www.pracasmadezou.sk. Jej zámerom je v spolupráci s partnermi ponúknuť mladým ľuďom zmysluplný program na voľný čas a odreagovanie sa od aktuálnej situácie. Knižovníci sa zúčastňujú aj na pravidelných webinároch, ktoré sú venované práci s mládežou. Na portáli uverejnili aktivity najmä na literárne témy.

Podporu svojej zamestnaneckej politiky nachádza knižnica na **Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Žiline**, s ktorým má podpísanú Dohodu o podmienkach vykonávania menších obecných služieb pre obec alebo pre rozpočtovú organizáciu alebo príspevkovú organizáciu, ktorej zriaďovateľom je obec, resp. o podmienkach dobrovoľníckej činnosti. Úrad sa stal jedným z prvých miest, kde knižnica umiestnila fond kníh pre návštevníkov (Daruj knihu nový domov).

V spolupráci so **ŽSK, Obcou Terchová, Farským úradom Terchová, Klubom turistov Žilina a Krajskou agentúrou cestovného ruchu Žilinský turistický kraj** krajská knižnica zorganizovala 9. ročník výstupu na Veľký Rozsutec.

Dlhoročná je spolupráca s **oddelením prevencie kriminality Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Žiline a Regionálnym úradom verejného zdravotníctva SR**, ktorí tradične realizujú s knižnicou a na jej pôde spoločné podujatia z trestno-právnej oblasti, oblasti prevencie patologických javov a aktivity z oblasti zdravotnej prevencie (Deň srdca, Správa voľba, Dni nádeje). Z tejto oblasti sa žiadne podujatia nekonali, avšak pre knižnicu boli neoceniteľné usmernenia Regionálneho úradu verejného zdravotníctva SR k tomu, ako sprístupňovať knižnicu používateľom počas jednotlivých etáp pandémie.

Informácie o svojich aktivitách pre verejnosť knižnica pravidelne zasielala do Krajského kultúrneho strediska v Žiline, na portály a stránky **Infolib, Kam do mesta, Žilina 24, Žilina dnes** (podujatia väčšieho rozsahu), **Večerník, Žilina, Žilinskému samosprávnemu kraju, S deťmi.com, Taves**.

Týždenník MY Žilinské noviny bol hlavným mediálnym partnerom súťaže **Kniha Horného Považia 2020**.

Partneri v oblasti služieb pre sociálne a zdravotne postihnutých sú uvedení v príslušnej časti Služby zdravotne znevýhodneným a iným špecifickým skupinám používateľov.

Tradične dobrá je spolupráca so **Severoslovenskou esperantskou spoločnosťou**, v spolupráci s ktorou sa konala v knižnici medzinárodná výstava o čaji, jeho zbere, spracovaní a jeho pití aj počas pandémie, v roku 2020. V roku 2021 aktivity utíchli. Tradične ekologicky zamerané aktivity pre deti iniciuje na pôde knižnice **Správa Národného parku Malá Fatra a Škola ochrany prírody vo Varíne s občianskym združením Prales**, v sledovanom roku sa fyzické podujatie nekonalo.

Za účelom podpory vzdelania finančnej a čitateľskej gramotnosti sa konali dve podujatia v spolupráci s občianskym združením **Mladý podnikavec** a nadáciou Volkswagen Slovakia. Prvýkrát sa v knižnici predstavilo občianske združenie **QUALED** s témou o finančnej gramotnosti v angličtine Money and financial Skills.

V knižnici sa tradične stretávajú členovia občianskych združení **Slovenský zväz sclerosis multiplex, občianske združenie Mozaika**, v r. 2020 a 2021 sa stretnutia nekonali.

Medzinárodná spolupráca – prehľad subjektov a aktivít

Najvýznamnejším medzinárodným partnerom knižnice v roku 2021 bola **Městská knihovna Frýdek-Místek**, a to vďaka spolupráci pri realizácii projektu Naše knižnice (aj) pre znevýhodnených čitateľov (Program INTERREG V-A Slovenská republika – Česká republika 2014 – 2020, Fond malých projektov, 3. Rozvoj miestnych iniciatív). Cieľom spoločných projektových aktivít bolo prehĺbiť spoluprácu knižníc v oblasti vzdelávania a zdieľania znalostí, redukovať znevýhodnenia občanov a posilniť spoluprácu komunit. Vzdelávacie podujatia realizované v rámci projektu boli zamerané na cieľovú skupinu odborných zamestnancov knižníc a znevýhodnených čitateľov a sú spomenuté vo viacerých častiach textu správy. Česká knižnica je jedným z najdlhšie pôsobiacich partnerov na poli medzinárodnej spolupráce spolu s poľskou **Ksiaznicou Beskidzkou v Bielsku-Bialej**; spolupráca s nimi presahuje dve desaťročia. Verejnosť ju vníma najmä vďaka literárno-výtvarnej súťaži Tvoríme vlastnú knihu, ktorej prvý ročník sa konal v r. 2000. V roku 2021 prebehlo len národné kolo súťaže, poľská knižnica vyhlásila na jeseň tému 22. ročníka súťaže.

V Českej republike krajská knižnica udržiava tiež spoluprácu s **Knihovnou Města Ostravy**, v r. 2021 bez praktickej realizácie. Českú menšinu v žilinskom regióne na spolkovej úrovni dlhoročne zastupoval **Český spolok Žilina**. Spolupráca s ním bola tradične založená na vytváraní priestoru pre stretávanie členov spolku, na spoluorganizovaní podujatí a sprístupňovaní českých periodík. V r. 2020 sa Český spolok Žilina pretransformoval na Český klub Žilina pri Českom spolku Bratislava a inicioval podporu nákupu českých periodík, v roku 2021 to bolo v sume 767,97 € na rok 2022.

Druhou významnou menšinou sú Poliaci. Na pôde knižnice je vybudovaná Knižnica Poľského klubu, ktorá sa rozvíja aj s podporou **OZ Polonus**. V októbri 2020 bola zorganizovaná výstava s OZ Polonus a Poľským inštitútom v Bratislave pod názvom Spoznajte poľský jazyk, ktorá prezentovala vývoj poľského jazyka a výslovnosť poľských slov na základe zdigitalizovaných materiálov.

Aj keď roky 2020 a 2021 nepriniesli osobné stretnutie, naďalej pokračovala nadviazaná spolupráca s Rolandom Forrerom, predstaviteľom združenia **Carrefour des Cultures Romanes** z Belgicka, ktorý knižnici rozširuje knižný fond vo francúzštine. Základ fondu položila Francúzska aliancia v Žiline.

Otváracie hodiny pre verejnosť a výška registračného poplatku v roku 2021

Krajská knižnica nezmenila svoje tradičné otváracie hodiny, avšak často pristupovala k ich dočasnej zmene z dôvodu riešenia protiepidemiologických nariadení. Svoje priestory otvárala a následne opäť zatvárala aj podľa toho, v akom rozsahu mohla nechať svoje pracoviská prístupné pre verejnosť na základe aktuálnej situácie.

2.1. Otváracie hodiny centrálného objektu

centrálna knižnica

pondelok, utorok, štvrtok, piatok	7:00 – 18:00
streda	12:00 – 19:00
sobota	9:00 – 13:00

2.2. Otváracie hodiny pobočiek (do 30.6.2021, pobočky pracovali s obmedzeniami vyžiadanými prechodom pod mesto Žilina a protiepidemiologickými opatreniami)

pobočka Vlčince

pondelok, utorok, štvrtok, piatok	9:00 – 17:00
streda	10:00 – 18:00
sobota	zatvorené

pobočka Hájik, ZŠ Námestie mladosti

utorok a štvrtok	9:15 – 17:00
streda	8:15 – 16:00

pobočka Bytčica

pondelok	13:00 – 17:00
----------	---------------

pobočka Strážov

utorok	13:00 – 17:00
--------	---------------

pobočka Trnové streda	12:30 – 16:30
pobočka Solinky pondelok, streda, piatok	12:00 – 15:45

2.3. Týždenný výpožičný čas

Týždenný výpožičný čas v centrálnej knižnici je 56 hodín, včítane soboty.

2.4. Registračné poplatky na jednotlivých obslužných miestach

Od 1.9. 2020 knižnica vydala nový knižničný a výpožičný poriadok a s ním pristúpila aj k zvýšeniu poplatkov, najmä registračných.

Centrálna knižnica, pobočky Vlčince, Hájik, Solinky

• zamestnaní	7,00 €
• predškóľáci a žiaci do 6 r.	0,00 €
• žiaci ZŠ od 6 rokov	3,00 €
• študenti SŠ a VŠ	4,00 €
• držiteľia preukazu ZŤP, ZŤPP, ZŤPS	3,00 €
• vojnoví veteráni	0,00 €
• dôchodcovia, invalidní dôchodcovia, ženy na MD, nezamestnaní	4,00 €
• inštitucionálni používatelia	10,00 €
• jednoduchý používateľ	0,50 €
• rodinný preukaz	5,00 € hlavný rodič; 1,00 € ďalší člen rodiny

Pobočky Bytčica, Trnové, Strážov

• dospelí	1,00 €
• deti, dôchodcovia, študenti, ženy na MD	0,50 €

2.5. Poskytované zľavy

Krajská knižnica v Žiline poskytuje zľavu z registračného poplatku vybraným skupinám používateľov – viď bod vyššie. S cieľom zaktivizovať používateľskú základňu umožňuje registráciu bezplatne pri špeciálnych príležitostiach (Týždeň slovenských knižníc, Žilinské dni zdravia, bezplatný preukaz za samé jednotky na vysvedčení, Vianočný darček pre priateľa, cena za účasť v súťaži vypísanej KKŽ a iné).

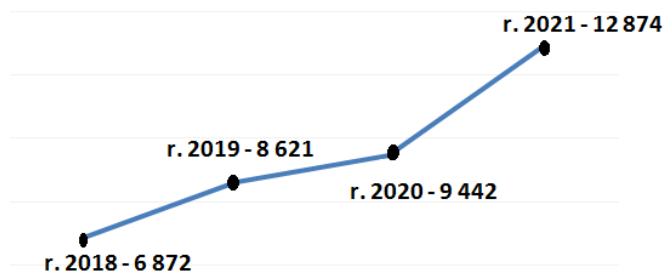
2.6. Zmeny v otváracích hodinách a v registračných poplatkoch v roku 2021

Zmeny v otváracích hodinách knižnice boli dočasné a vynútené aktuálnym priebehom rekonštrukcie a protiepidemiologickými opatreniami. Týkali sa skrátenia výpožičnej doby či úplného zatvorenia, resp. obmedzenia pohybu na vybraných pracoviskách.

Posledná úprava bežných otváracích hodín bola v septembri 2020, kedy centrálna knižnica upravila čas otvorenia v stredu od 12.00 do 19.00.

Od 15.10. 2012 je používateľom centrálnej knižnice sprístupnený bibliobox, ktorý umožňuje vrátenie kníh mimo otváracích hodín knižnice. Jeho význam sa potvrdil počas pandemických dní s obmedzeným pohybom v priestoroch knižnice pre vybrané skupiny, ktoré nespĺňali aktuálne požadované podmienky pre vstup do budovy, či v období okienkového výdaja objednaných kníh.

Využívanie biblioboxu v rokoch 2018-2021

Odborná publikačná činnosť pracovníkov Krajskej knižnice v Žiline

ŠUŠOLIAKOVÁ, Katarína. Netradičný Týždeň slovenských knižníc 2021. *Bulletin Slovenskej asociácie knižníc*, roč. 29, č. 2 (2021), s. 4-7. Fotografie. ISSN 1335-7905.

MJARTANOVÁ, Zuzana. Krajská knižnica v Žiline nezastala v čase. *Bulletin Slovenskej asociácie knižníc*, roč. 29, č. 3 (2021), s. 10-16. Fotografie. ISSN 1335-7905.

RÁCOVÁ, Jaroslava, SOBOLOVÁ, Božena. Knihovník a metodik v mestskej a obecnej knižnici (dotazníkový prieskum). *Knižnica : revue pre knihovníctvo, bibliografiu, knižnú kultúru, informačné systémy a technológie, biografistiku, archív a múzeum knihy a literárnych pamiatok*, roč. 22, č. 3 (2021), s. 39-46. Grafy. ISSN 1336-0965.

ŠUŠOLIAKOVÁ, Katarína, MJARTANOVÁ, Zuzana. Knižnicou roka 2020 sa stala Krajská knižnica v Žiline : knižnica je treťou slovenskou knižnicou, ktorá v modernej histórii získala toto ocenenie. *Obecné noviny : týždenník miest a obcí*, roč. XXXI, č. 29-30 (27.07.2021), s. 27. Fotografie.

LAJDOVÁ, Nataša, KOSCELNÍK, Branislav. Vyhlásili knihy Horného Považia. *MY Žilinské noviny : regionálny týždenník*, roč. 22, č. 16 (26.04.2021), s. 8. ISSN 1336-0043.

Počet článkov o KKŽ celkovo 406, RBX: 130, RZS: 276

RBX rozpis článkov z periodík, RZS rozpis článkov z internetových portálov

Počet článkov zamestnancov KKŽ: 11

Počet článkov zamestnancov KKŽ na internetových portáloch: 15

Počet titulov článkov iných autorov o organizácii v printových médiách a v online prostredí

Počet článkov o KKŽ celkovo 380, RBX: 119, RZS: 261

Počet článkov iných autorov o KKŽ: 119

Počet článkov iných autorov o KKŽ na internetových portáloch: 261

Počet vydaných tlačových správ

<https://www.krajskakniznicazilina.sk/index.php/category/tlacova-sprava>)

1. Čítajte s nami, (kolektív Krajskej knižnice v Žiline, 11.1.2021)
2. Výsledky súťaže Literárna cena Janka Frátrika 2020 – 5. ročník, (Mgr. Božena Sobolová, 11. 1. 2021)
3. Týždeň slovenských knižníc v Krajskej knižnici v Žiline (Mgr. Jana Neslušanová, 8. marca 2021)
4. K čitateľskej súťaži Kniha Horného Považia 2020 (Nataša Lajdová, 27. apríla 2021)
5. Dni nádeje – XXVI. ročník celoslovenského festivalu (Janka Zurovacová, 19. mája 2021)
6. Postavičky dostali svoje mená (Mgr. Jana Neslušanová, 1.6. 2021)
7. Leto s knihou (letná čitateľská výzva pre deti), (Mgr. Jana Neslušanová, 17.6.2021)

8. Knižnicou roka 2020 sa stala Krajská knižnica v Žiline (Mgr. Katarína Šušoliaková, 7. 7. 2021)
9. 9. pamätný výstup na Veľký Rozsutec (Mgr. Božena Sobolová, 2.9.2021)
10. Dni európskeho kultúrneho dedičstva (Mgr. Jana Neslušanová, 5.10.2021)
11. Noc s Andersenom 2021 (Mgr. Jana Neslušanová, 19.10.2021)
12. Živá zelená knižnica (Božena Sobolová, 4.11.2021)
13. Zima s knihou (detská čitateľská výzva), (Lada Rybáriková 1.12.2021)
14. Výsledky súťaže Literárna cena Janka Frátrika 2021 – 6. ročník (Božena Sobolová, 3.12.2021)

Propagácia a prezentácia kultúrnej organizácie v iných médiách (rozhlas, televízia) a vynaložené finančné prostriedky:

1. TV a FB Severka, 22.1. 2021, Čitateľská výzva (J. Neslušanová)
2. Rádio Regina, 22.12.2021, o 9,20 hod., Rubrika na dnes (J. Neslušanová)
3. TV Severka,18.1.2021 (natáčanie), KHP 2020 (N. Lajdová), Čítajte s nami! (J. Neslušanová)
4. Rádio Regina Stred, 3.5.2021, 14,13-14,16, Publicistika, Výsledky súťaže Kniha Horného Považia Považia, V Krajskej knižnici v Žiline vyhlásili výsledky čitateľskej súťaže Kniha Horného Považia Považia 2020.

Počas prevádzkových hodín knižnica využíva prenosnú informačnú tabuľu, ktorú umiestňuje pred vchod do centrálnej knižnice. Na tabuľu inštaluje aktuálne oznamy a pozvánky na pripravované podujatia. Od roku 2018 využíva elektronický prezentačný panel upevnený v blízkosti centrálného výpožičného pultu, na ktorom uverejňuje aktuálne pozvánky.

Od roku 2009 v rámci jednotného informačného systému Žilinského samosprávneho kraja je na budove organizácie umiestnená informačná tabuľa s označením inštitúcie a jej zriaďovateľa. Od r. 2017 je na budove umiestnená informácia o knižnici ako verejnej inštitúcii v meste Žilina v textovej časti a QR kóde.

Odborná edičná činnosť

Dušan Makovický : bibliografický leták pri príležitosti 100. výročia úmrtia / zost. Ivana Uríková – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – [skladačka]

Kalendárium výročí osobností okresu Žilina a Bytča v roku 2021 / zost. Mgr. Ivana Barteková. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – 97 s.

Kniha roka 2020 : víťazné knihy regionálnych čitateľských súťaží ŽSK : bibliografický súpis / zost. Nataša Lajdová, Ivana Uríková. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – 12 s.

Krajská knižnica v Žiline v médiách : bibliografický súpis článkov za rok 2020 / zost. Ivana Uríková. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – 68 s.

Krajská knižnica v Žiline : Správa o činnosti v r. 2020 / zost. Katarína Šušoliaková, Zuzana Mjartanová. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – 113 s.

Mestské knižnice v Žilinskom kraji v roku 2020 (štatistické údaje, zaujímavosti, inšpirácie) : .../zost. Božena Sobolová, Jaroslava Rácová. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – 18 s. + tab. príl.

Online aktivity krajskej knižnice a regionálnych knižníc v Žilinskom kraji v roku 2020 / zost. Božena Sobolová. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – 39 s. + tab. príl.

Premena knižníc na Hornom Považí (Príklady dobrej praxe) /zost. Jaroslava Rácová, Božena Sobolová. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – 31 s./

Peter Čaplický : bibliografický leták pri príležitosti 65. výročia narodenia / zost. Nataša Lajdová – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – [skladačka]

Regionálne výstavy v roku 2020 : bibliografický leták / zost. Nataša Lajdová – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – [skladačka]

Sieť verejných knižníc v Žilinskom samosprávnom kraji v roku 2020 / zost. Božena Sobolová. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – 5 s. + tab. príl.

Verejné knižnice na Hornom Považí v roku 2020 : knižnice, štatistické údaje, zaujímavosti, inšpirácie... / zost. Jaroslava Ráčová. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – 35 s.

Vydali sme v rokoch 2009-2014 : bibliografický súpis edičnej činnosti Úseku regionálneho výskumu, dokumentov a informácií / zost. Nataša Lajdová, Ivana Uríková – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2020. – 15s.

Vydali sme v rokoch 2015-2020 : bibliografický súpis edičnej činnosti Úseku regionálneho výskumu, dokumentov a informácií / zost. Nataša Lajdová, Ivana Uríková – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2020. – 14s.

Vzdelávacie podujatia pre deti v prostredí knižnice (zborník) /zost. Jaroslava Ráčová. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – 23 s./

Žilinská právna kniha : bibliografický leták literatúry z fondu Krajskej knižnice v Žiline / zost. Nataša Lajdová, Ivana Uríková. – Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2021. – [skladačka]

Web stránka knižnice

www.krajskakniznicazilina.sk

WWW stránka ako hlavný nástroj v online priestore na sprostredkovanie potrebných informácií o knižnici a jej fungovaní je vytvorená v redakčnom systéme Wordpress a umiestnená na výkonnom serveri Žilinskej univerzity v Žiline. Základy aktuálneho vizuálu boli postavené v r. 2018. Je hlavným nástrojom na sprostredkovanie potrebných informácií o knižnici a jej fungovaní pre verejnosť. WWW stránku navštevujú aj tí používatelia, pre ktorých sú sociálne siete generačne neatraktívne. Knižnica touto cestou zverejňuje vybrané hlavné dokumenty, knižničný a výpožičný poriadok, aktuálne otváracie hodiny, informácie o ponúkaných službách a pripravovaných či zrealizovaných aktivitách, o histórii inštitúcie a i. Návštevníci stránky tu nájdu prepojenie s online katalógom a všetkými sociálnymi sieťami knižnice.

Záujem je aj o komunikáciu s knižnicou cez kontaktný formulár, presmerovaný na mail kniznica@krajskakniznicazilina.sk. Väčšina otázok sa týka konkrétnych titulov kníh vo fonde knižnice a jej služieb, možnosti prolongácie výpožičiek a pod. Mesačne býva cca 100 dotazov. Aj v r. 2021 bola zdrojom aktuálnych a nenahraditeľných informácií o prevádzke knižnice v rôznych etapách pandémie, o službách pre fyzických či online návštevníkoch, možnostiach registrácie bez nutnosti návštevy knižnice a p.

Aktuálne najnavštevovanejšou je podstránka <http://katalog.krajskakniznicazilina.sk/Carmen/>, na ktorej je umiestnený link na online katalóg Carmen, prinášajúci informácie o knižničných dokumentoch, vrátane ich aktuálneho stavu (lokácia, požičaný do, rezervovaný a pod.). Na stránke katalógu je link na Súborný katalóg knižníc Žilinského samosprávneho kraja.

Sociálne siete

Veľká časť, najmä mladých ľudí uprednostňuje ako zdroj informácií a komunikácie sociálne siete, a preto krajská knižnica vytvorila svoj profil na najvyužívanejších sieťach na Slovensku:

Facebook – knižnica touto cestou komunikuje všetky aktuality (zmeny v bežnej prevádzke a pod.), propaguje knižný fond a podujatia, zverejňuje fotografie z prostredia knižnice, realizuje krátke online súťaže, zdieľa zaujímavé štatistiky v podobe infografík a odkazuje na ďalší obsah na iných sociálnych sieťach ako napr. YouTube, Blogger (blog) či podcast na platformách Anchor a Spotify.

Instagram – knižnica prostredníctvom tejto siete oslovuje mladšie publikum. Propaguje a informuje podobne ako na FB, avšak predovšetkým formou fotografií/obrázkov. Na propagáciu využíva aj tzv.

stories (príbehy), ktoré po 24 hodinách miznú (propaguje tak aktuálne podujatia, prípadne zdieľa obsah spriatelovaných stránok knižníc a pod.).

Twitter – prostredníctvom tejto sociálnej siete má knižnica najmenší obsah, pravidelne na nej publikuje týždenný mailchimp newsletter.

Ďalšie aktivity knižnice v online prostredí

Počas pandémie knižnica hľadala cesty, ako sa prihovoriť svojim používateľom aj pri nútených obmedzeniach vo fyzickej návštevnosti a ako ostať v kontakte so svojimi priaznivcami. Výsledkom bola príprava videí na kanál **Youtube**, ktorý ostal aktívne využívaný aj počas období s uvoľnenými protiepidemiologickými pravidlami. Na tejto video platforme knižnica približuje ľuďom literatúru v rôznych podobách (či už zábavných alebo seriózných) ako sú prednášky, odporúčania, návody ako sa orientovať v knižnici či online katalógu, avšak ponúka aj tvorivé dielne pre deti alebo zaujímavosti z okolia Žiliny.

Blogger – knižnica od začiatku blogu v máji 2017 zverejnila takmer 200 blogov v podobe recenzií a odporúčaní na konkrétne knihy, návodov ako využívať niektoré z knižničných služieb alebo ako sa orientovať v online katalógu.

Podcast (Anchor, Spotify) – knižnica v roku 2021 spustila nový spôsob komunikácie/propagácie knižnice. Súčasným celosvetovým trendom sa stali podcasty. Podcasty majú byť prostredím, kde si poslucháči budú môcť vybudovať neformálny vzťah s knižnicou a jej zamestnancami. Obsah je aktuálne tvorený predovšetkým priateľskými rozhovormi medzi knihovníkmi zameranými na literatúru, zároveň v niektorých častiach knižnica predstavuje konkrétneho knihovníka a jeho záľuby či jeho osobnosť.

ODBORNÁ ČINNOSŤ KNIŽNICE

1. Základné činnosti knižnice

1.1. Knižničné fondy

Zákon o knižniciach č.126/2015 Z.z. definuje knižničný fond ako súbor všetkých knižničných dokumentov, účelovo vybraných, sústavne doplňovaných, uchovávaných, ochraňovaných a sprístupňovaných používateľovi.

Tabuľka 1 Zloženie knižničného fondu podľa druhu

Druh dokumentu	r.2020	r.2021	Rozdiel	% z celku 2020	% z celku 2021	Rozdiel v %
knižničný fond	270 566	185 154	- 85 412	100	100	0
z toho špec. dokumenty	6 389	5 276	- 1 113	2,36	2,85	+ 0,49
z toho el. dokumenty	270	88	- 182	0,10	0,05	- 0,05
iné špec. dokumenty	6 119	5 188	- 931	2,26	2,8	+ 0,54
odborná pre dosp. + ŠD	104 899	90 120	- 14 779	38,77	48,67	+ 9,90
krásna pre dosp. + ŠD	93 402	51 593	- 41 809	34,52	27,86	- 6,66
odborná pre deti + ŠD	11 048	6 291	- 4 757	4,08	3,40	- 0,68
krásna pre deti + ŠD	61 217	37 150	- 24 067	22,63	20,06	- 2,57
periodiká – tituly	221	193	- 28			
periodiká – exempláre	239	201	- 38			

Knižničný fond tvoril základ, na ktorom tradične stoja knižnično-informačné služby pre fyzických návštevníkov knižnice a realizuje sa celý výpožičný proces dokumentov. Krajská knižnica venuje jeho budovaniu veľkú pozornosť, pretože správne budovaný fond je relevantný potrebám používateľov, nie je poddimenzovaný a naopak, nie je ani zahľtený nadbytočnými a nečítanými dokumentmi.

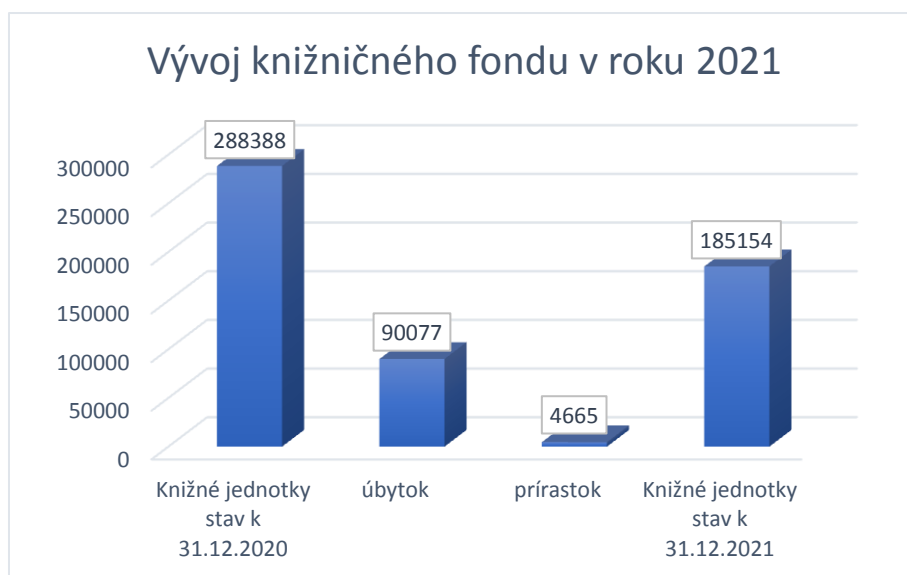
Okrem masívneho vyradovania knižnica odčlenila pre vznikajúcu Mestskú knižnicu v Žiline **58 692 KJ**. Žilinčania o tento fond neprišli, získali ho sprístupnený inou knižničnou inštitúciou.

Krajská knižnica v Žiline mala svoje fondy do 30.6.2021 umiestnené v centrálnej knižnici na ul. A. Bernoláka a na 6 miestach mesta v lokálnych pobočkách a snažila sa uspokojovať relaxačné a informačné potreby miestnych používateľov minimálne v oblasti krásnej literatúry. Po rekonštrukcii v r. 2020 časť nevyužívaných fondov vyradila v súvislosti s rekonštrukciou a na prelome rokov 2020/2021 vyradila značnú časť pobočkových fondov, ktorý podľa predstáv predstaviteľov mesta Žilina nemali byť súčasťou procesu prechodu pod nového zriaďovateľa. Knihy nežiadané na pobočkách už knižnica mala vo svojom centrálnom fonde, a tak ich už nepreraďovala do skladu knižnice.

Stav knižničného fondu k 31.12.2021 bol 185 154 knižničných jednotiek (KJ).

Tabuľka 2 Prírastky, úbytky

Ukazovateľ	r.2020	r.2021	Rozdiel
prírastok knižničného fondu	4 210	4 665	+ 455
Z toho kúpou	2 429	3 395	+ 966
- z rozpočt. zdrojov vrátane vlastných príjmov a vrátane účelovej dotácie ŽSK	2 173	1 293	- 880
úbytok	22 032	90 077	- 68 045
skutočný prírastok	- 17 822	- 85 412	- 67 590

Vzhľadom na vyšší úbytok ako prírastok v knižničnom fonde v roku 2020 bol **skutočný prírastok fondu – (mínus) 85 412 knižničných jednotiek.**

*Knižnica vyradila nielen nepotrebné knižné dokumenty, ale aj nevyužívané špeciálne dokumenty, ktoré boli staršie ako 30 a viac rokov. Naopak, do fondu prijala 38 didaktických pomôcok. Zvyšok prírastku tvorili knihy (4 627).

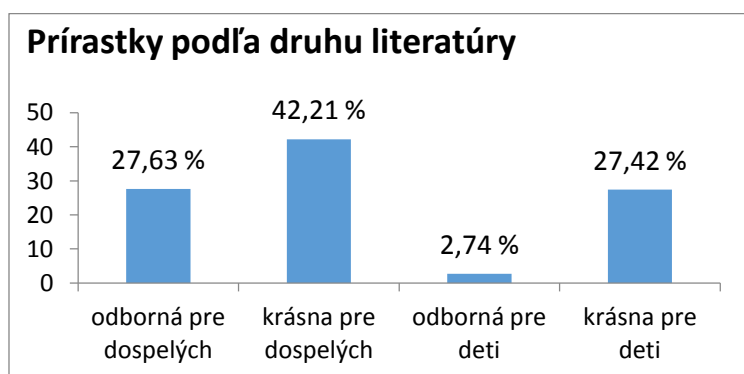
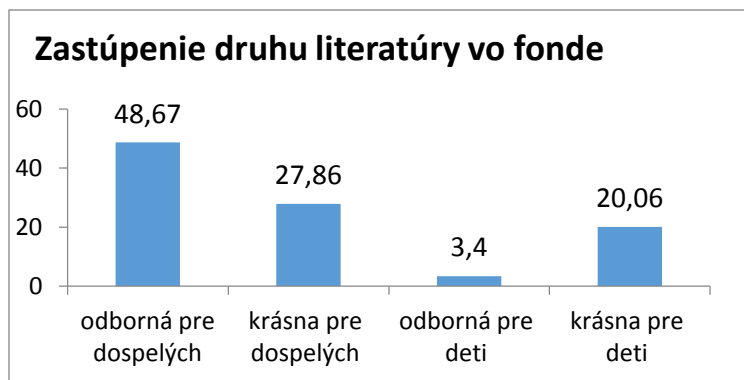
Pri veľkých zmenách v knižničnom fonde sa podstatne zmenilo aj zastúpenie jeho jednotlivých skupín. Knižničný fond je podľa určenia rozdelený do štyroch hlavných skupín:

- krásna literatúra pre dospelých,
- krásna literatúra pre deti,
- odborná literatúra pre dospelých,
- odborná literatúra pre deti,

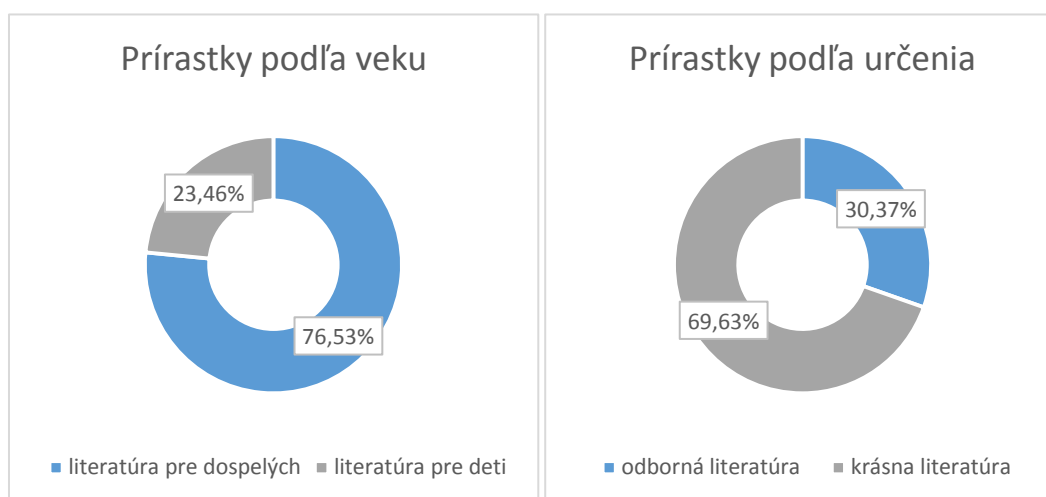
pričom v minulosti bola krásna literatúra jednoznačne zastúpená vyšším podielom. Prebiehajúce vyradovanie postihlo predovšetkým pobočky s vyšším zastúpením krásnej literatúry a obdobne v archívnych priestoroch sa vyčistili najmä úseky s multiplicitnými dokumentmi z beletrie. Po dlhom období sa stala odborná literatúra dominantnou vo fonde knižnice. Dve tretiny fondu je určených dospelým čitateľom (76,53%)

Tabuľka 3 Skladba prírastkov podľa druhov literatúry

Druh literatúry	r.2020 kniž.jedn	r.2021 kniž.jedn.	Rozdiel	r.2020 v %	r.2021 v %	Rozdiel v %
odborná pre dospelých	1 373	1 289	- 84	32,61	27,63	- 4,98
krásna pre dospelých	1 790	1 969	+ 179	42,52	42,21	- 0,31
odborná pre deti	156	128	- 28	3,71	2,74	- 0,97
krásna pre deti	891	1 279	+ 388	21,16	27,42	+ 6,26
v tom špec. dokumenty	58	18	- 40	1,38	0,39	- 0,99
Spolu	4 210	4 665	+ 455	100	100	

Z hľadiska veku používateľov vychádza knižnica z doterajšieho pomeru detských a dospelých používateľov, z hľadiska odborového sa zameriava prioritne na spoločenské vedy, ale dopĺňa sporadicky aj žiadanú literatúru technického zamerania. Knižovníci orientovali záujemcov o náročnejšiu technickú literatúru na Univerzitnú knižnicu Žilinskej univerzity, a to na základe trojstrannej zmluvy uzatvorenej spolu s Kysuckou knižnicou v Čadci, uzavretej v r. 2019. Vzhľadom na širokospektrálne zastúpenie literatúry vo fonde je možné pokryť optimálny prírastok z jednotlivých oblastí ľudského poznania len čiastočne, knižovníci akvizitéri však narážali aj na fakt, že veľa nových kníh v porovnaní s inými rokmi nevychádzalo.

Podľa veku a určenia prírastky potešili záujemcov rôzneho veku a rôznych záujmov. Používatelia vždy ťažia nielen z nákupu posledného kalendárneho roka, ktorý môže byť realizovaný z časti až v poslednom štvrtroku a teda byť prakticky ešte nevyužívaný, ale požičiavajú si knihy získané počas viacerých rokov. Pri vychádzaní z nákupu roka 2021, získaná literatúra potešila v absolútnych číslach

najmä dospelého čitateľa zaujímajúceho sa o beletriu. V skladbe podľa vekového určenia 2/3 prírastkov tvorila literatúra pre dospelého používateľa a s trochu nižším pomerom dominovala krásna literatúra nad odbornou. Tento pomer je prirodzeným a tradičným prerozdelením nových dokumentov vzhľadom na charakter verejnej knižnice, ktorá slúži všetkým vrstvám bez obmedzenia a budovanie svojich fondov teda prispôbuje záujmom všetkých vekových, profesionálnych či záujmových skupín.

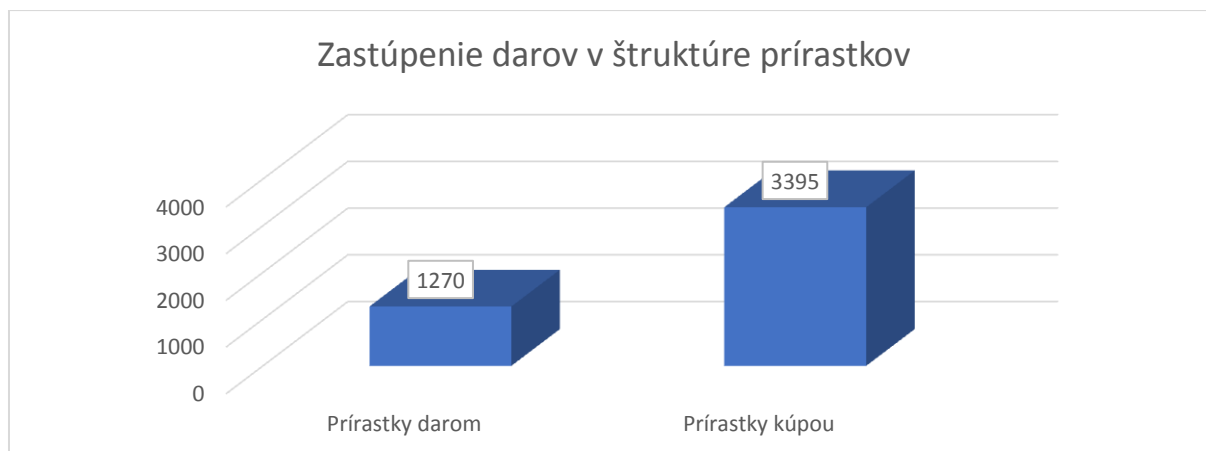
Krásna literatúra je v prírastkoch tradične silnejšie zastúpená vzhľadom na silný relaxačný charakter čítania, ktoré knižnica zabezpečuje oddychovou literatúrou a v prípade detského čitateľa aj edukačnou úlohou v procese nadobúdania čitateľských schopností a návykov. Práve táto pestrosť a rôznorodosť odborných a voľnočasových záujmov dospelých používateľov verejnej knižnice a finančné a priestorové limity sú obmedzujúce v snahe doplniť fond vo väčšej komplexnosti.

Nečíslovať tabuľku

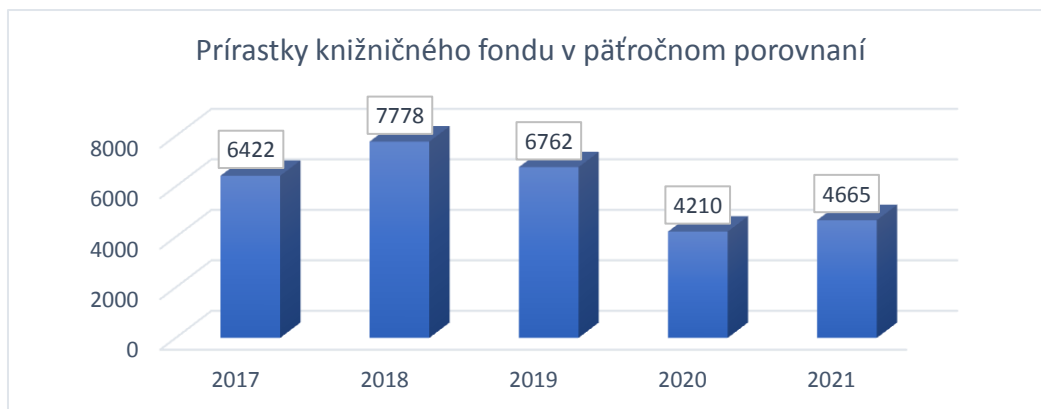
Prírastky podľa spôsobu nadobudnutia	2020	2021	Rozdiel
Kúpa	2 429	3 395	+ 966
Dar	1 781	1 270	- 511
Spolu	4210	4 665	+ 455

Z prírastku 4 665 KJ tvorili 1 270 KJ získané darom a 3 395 získané kúpou. Knižnica nekupovala len z vlastných zdrojov, ale najmä vďaka podpore Fondu na podporu umenia (nakúpila 1961 dokumentov z projektu podporeného na rok 2020 a 78 z projektu na rok 2021). Z vlastných zdrojov doplnila knižničný fond 1 293 KJ, z FPU 2 039 KJ a s podporou mesta Žilina nakúpila 45 KJ.

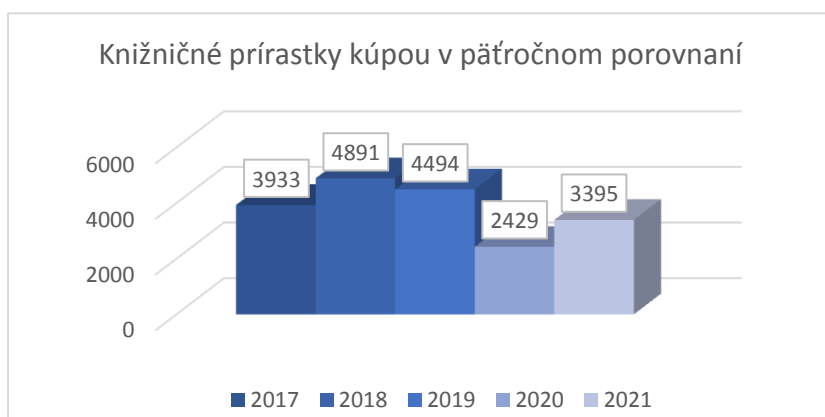
Dary tvorili 93,39 % (1 186 KJ) súkromní darcovia a 6,61 % (84 KJ) inštitúcie.

Aktuálnosť fondu je jedným z kritérií jeho kvality, najmä v dnešnej dobe, kedy sa rýchlo mení čitateľský vkus a potreba odborných informácií. Najmä dlhoroční používatelia knižnice si vyžadujú nové knihy, o ktorých majú informácie z knižného trhu.

Za obdobie 5 rokov do knižnice pribudlo 29 837 kníh. Rok 2021 sa na tomto prírastku podieľal 4 665 novými dokumentmi, teda o 455 viac ako v roku 2020. V roku 2021 sa realizoval aj odložený nákup z prostriedkov FPU na rok 2020.

Keďže počet darov je neistým spôsobom akvizície a knižnica ho môže len odhadovať na základe predchádzajúcich rokov, sústreďí svoju snahu na svoje možnosti a možnosti, ktoré sa črtajú cestou grantov. Okrem toho dary nemusia vždy zodpovedať požiadavkám používateľom, zatiaľ čo kúpené knihy akvizitérky konzultujú s čitateľmi a kolegyňami z výpožičnej služby. V roku 2021 bol pohyb čitateľov v knižnici menší ako tradične, avšak knihovníckam prichádzali požiadavky na nové knihy aj mailami. Ponuku knižného trhu oslabenú prebiehajúcou pandemiou knihovníci však hodnotia ako nižšiu a menej zaujímavú.

Medzi inštitucionálnymi darcami dominovalo vydavateľstvo Absynt, ktorého popularita medzi čitateľmi rastie a ktoré daruje knižnici 2 výtlačky z každého titulu. Spoločnosť Nomiland darovala 9 kníh a po menšom množstve prispeli Budúcnosť, n.o., DAVIDknihy o.z., Považské múzeum. Na základe tradičnej spolupráce pri organizovaní seminára malý dar získala knižnica aj od vydavateľstva Oxford.

Niektoré tituly, ktoré priniesli obyvatelia do knižnice, poslúžili ako obmena fyzicky poškodených exemplárov, inými knižnica doplnila partnerské miesta projektu Daruj knihe nový domov, už zriedkavejšie knihobúdky na území mesta. Knihovníci z obecných knižníc si na poradách a návštevách knižnice tradične môžu vyberať tituly do svojich miestnych knižničných fondov. V r. 2021 sa však obecní knihovníci na porade nestretli.

Objem knižničných prírastkov v optimálnom rozsahu definujú knižničné štandardy (metodické usmernenie č. MK 4315/2020/110/11107 na určenie štandardov pre verejné knižnice), ktoré od roku

2020 odporúčajú optimálny ročný nákup vo výške 1€ na obyvateľa v sídle regionálnej knižnice. V roku 2021 sa knižnica priblížila k štandardu 79 928 € sumou 41 180 €, t.j. splnila ho na 51,52 %.

Vzhľadom na to, že knižnica neplní štandard v dopĺňovaní fondu už niekoľko rokov (bol definovaný 0,13 KJ na obyvateľa), knižničné fondy starnú rýchlejšie. Na obyvateľa Žiliny knižnica nakúpila priemerne 0,04 KJ.

Tabuľka 4 Prírastok KF kúpou (3 395KJ) na obyvateľa/používateľa

Prírastok KF kúpou na:	2020	2021	Rozdiel
1 obyvateľa (79 928)	0,03	0,04	+ 0,01
1 používateľa (7 719)	0,26	0,44	+ 0,18

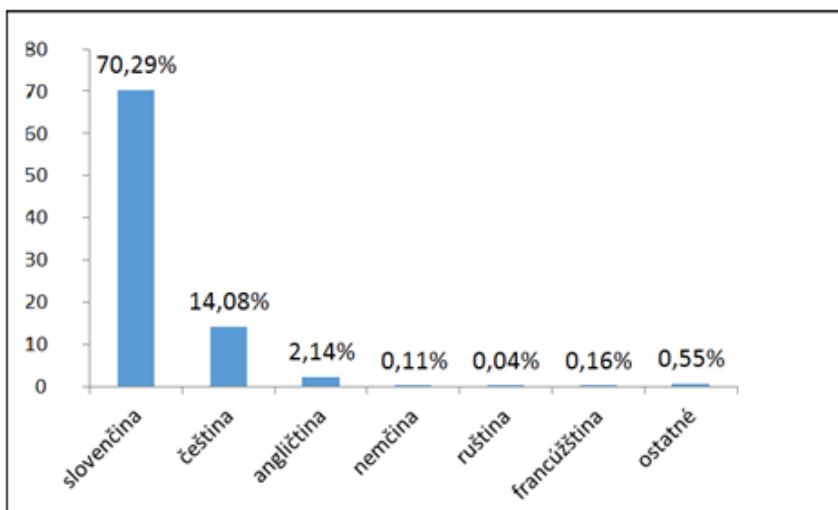
Z prírastku 4 665 KJ tvorila 18,14 % literatúra v českom jazyku, ktorej akceptácia slovenským čitateľom je stále vysoká. Takmer každá 5-6 kniha, ktorú knižnica získala, bola v češtine. Tradične vysoký počet kníh v českom jazyku ovplyvňuje dopyt po českej odbornej literatúre, nakoľko české vydavateľstvá produkujú mnoho kvalitných a používateľmi žiadaných titulov.

Tabuľka 5 Jazykové zloženie prírastkov (z počtu 4 665 KJ)

Jazyk dokumentu	Počet k. j.	% celkového počtu
Slovensky	3656	78,37
Český	846	18,14
anglický	124	2,66
Francúzsky	7	0,15
nemecký	15	0,32
talianky	5	0,11
rusky	3	0,06
španielsky	3	0,06
Poľsky	3	0,06
Srbský	1	0,02
Maďarský	1	0,02
Latinský	1	0,02
Spolu	4 665	100,00

Tretou najpočetnejšou skupinou medzi prírastkami je dlhodobo angličtina, o ktorú prejavujú záujem prioritne návštevníci Britského centra. Angličtina ako štvrtý najrozšírejší komunikačný jazyk vo svete priťahuje do knižnice nielen študentov a pedagógov (semináre vydavateľstiev Oxford a Macmillan, výpožičky učebníc), ale aj záujemcov o čítanie krásnej literatúry. Fond krásnej literatúry uspokojuje rôzne úrovne jazykovej znalosti.

Výpožičky podľa jazyka dokumentu

Záujem o služby Britského centra bol nižší, úmerne s celkovým poklesom návštevnosti.

V roku 2021 bolo vypožičaných 5 175 anglických kníh, 5 536 v r. 2020 a 6 818 v r. 2019, teda v období pred epidémiou covidu.

Od roku 2017 je ostatná cudzojazyčná literatúra koncentrovaná na úseku odbornej literatúry na prvom poschodí ; dominuje jej fond vo francúzštine a nemčine.

Tabuľka 6 Počet knižničných jednotiek na obyvateľa (79 928) a používateľa (7 719)

Počet zväzkov KF (185 154) na:	2020	2021	Rozdiel
1 obyvateľa	3,36	2,32	- 1,04
1 používateľa	22,31	23,99	+ 1,68

Hodnota knižničného fondu nadobudnutého v r. 2021 bola **52 634 €** (včítane hodnoty získaných darov). Oproti predchádzajúcemu roku bola vyššia o **9 033 €**, avšak nižšia ako v roku 2019. (43 601 € v r. 2020, 62 412 € v r. 2019). Na medziročnom náraste sa prejavil aktívnejší nákup knižničných dokumentov, naopak hodnota získaných darov bola nižšia (v r. 2020 knižnica prijala menej darov od súkromných osôb, nakoľko bola v rekonštrukcii a zatvorená z dôvodu 1. a 2. vlny pandémie). Knižnica profitovala z podpory FPU a najvyššej miery financovania nákupu z mimorozpočtových zdrojov za posledných 5 rokov.

Na nákup knižničného fondu knižnica vynaložila – prehľad za 5 rokov:

41 180 € (29 555 € v r. 2020, 44 147 € v r. 2019, 47 445 € v r. 2018, 40 593 € v r. 2017), pričom:

z dotácie VÚC a vlastných zdrojov nakúpila knižničné fondy za:

18 858 € (26 790 € v r. 2020, 25 297 € v r. 2019, 28 042 € v r. 2018, 24 278 € v r. 2017),

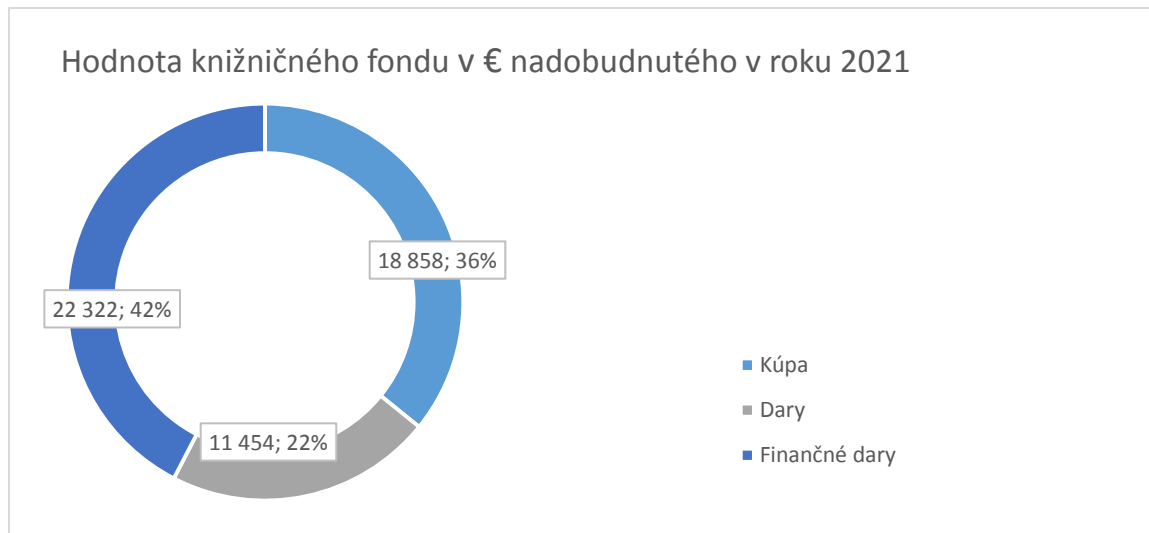
z grantových zdrojov a finančných darov nakúpila dokumenty v hodnote:

22 322 € (2 765 € v r. 2020, 18 850 € v r. 2019, 19 403 € v r. 2018, 16 315 € v r. 2017).

Tabuľka 7 Prostriedky na nákup knižničných fondov v €

Druh dokumentu	Finančná hodnota knižných darov v r. 2020	€ na nákup KF r. 2020		Finančná hodnota knižných darov v r. 2021	€ na nákup KF r. 2021		Rozdiel v € na nákup KF 2020/2021
		Spolu	Z toho granty a fin.dary		Spolu	z toho granty a fin. dary	
knihy a ost. tlačene dokumenty	14 046	22 676	1 862	11 454	33 876	20 893	+ 11 200
špeciálne	0	453	285	0	1 247	692	+ 794

dokumenty							
Spolu	14 046	23 129	2 147	11 454	35 123	21 585	+ 11 994
Periodiká	0	6 426	618	0	6 057	737	- 369
spolu nákup KF	14 046	29 555	2 765	11 454	41 180	22 322	+ 11 625

Tabuľka 8 Priemerná cena dokumentov v €

Druh dokumentu	2020	2021	rozdiel
knihy a ostatné tlačené dokumenty	9,52	10,09	+ 0,59
špeciálne dokumenty	15,62	32,81	+ 17,19
dokumenty spolu	5,56	26,13	+ 20,57

Priemerná cena knihy vzrástla o viac ako 0,59 €, oproti roku 2019 o 1,5 €. Cena špeciálnych dokumentov sa v danom roku odvíja od typu dokumentov, ktoré knižnica zakúpi a od ich množstva.

Grantové a mimorozpočtové zdroje na nákup KF

Získavanie mimorozpočtových zdrojov je dôležitým nástrojom dopĺňovania knižničného fondu novými a aktuálnymi dokumentmi a knižnica na základe dlhoročnej skúsenosti počíta s podporou niektorých donorov ako so stabilným prvkom pri financovaní nových prírastkov knižničného fondu.

Preto v r. 2020 prijala s obavami pozdržanie podpisu zmluvy Protimonopolným úradom SR medzi knižnicou a Fondom na podporu umenia, ktorý jej pridelil sumu 19 950 €, avšak kvôli tejto objektívnej príčine knižnica prostriedky zo schválenej sumy nečerpala. Suma bola uvoľnená na nákup v r. 2021 a zároveň knižnica podala ďalší projekt do Fondu na podporu umenia (podprogram 5.1 Knižnice, 5.1.3 Akvizícia knižníc). Opätovne získala grant vo výške 15 000 € so spolufinancovaním ŽSK 1 675 €, ktorého čerpanie však rozložila až do 30.6.2022. Celkovo z tohto zdroja nakúpila 2 039 KJ.

Projekt Akvizícia knižničného fondu (2020)

Vďaka realizácii projektu Akvizícia knižničného fondu (2020), ktorý z verejných zdrojov podporili Fond na podporu umenia sumou 19.950 EUR pribudlo do fondu knižnice v roku 2021 spolu 1 961 exemplárov nových kníh, z toho:

- 812 krásnych kníh pre dospelých - próza a poézia pre dospelých - detektívky, ženské romány, literatúra faktu, sci-fi, životopisy, fantastické romány, historické romány
- 460 odborných kníh pre dospelých - encyklopédie a odborné knihy, VŠ skriptá a učebnice, populárno-náučná literatúra
- 632 beletristických kníh pre deti - próza a poézia pre deti, básne, rozprávky, príbehy, povesti, dievčenská literatúra, sci-fi, fantastické romány, leporelá, hovoriace knihy, romány pre mládež – 32%,

- 57 náučných kníh pre deti - aktuálne vydané encyklopédie a odborné knihy pre deti, interaktívne náučné hovoriace knihy

Projekt Akvizícia knižničného fondu (2021)

Tento projekt bol k 31.12.2021 v procese realizácie. Knižnica získala dotáciu 15.000 € so spolufinancovaním ŽSK 1 675, do 31.12.2021 bolo nakúpených 78 KJ.

Knižnica sa už tradične uchádzala o finančné prostriedky na podporu svojich aktivít v rámci Grantového systému mesta Žilina. Z dvoch podporených projektov nakúpila špeciálne dokumenty.

Z projektu **Živá zelená knižnica** (Grantový systém mesta Žilina 2021, Oblasť Vzdelávanie) KKŽ zakúpila šachové figúrky, petang a drevené kuželky.

Z projektu **Sme rozmanití, a predsa tak podobní** (Grantový systém mesta Žilina 2021, Oblasť Životné prostredie) KKŽ zakúpila maňušky.

Tabuľka 9 Nákup knižničných fondov v € (41 180) na obyvateľa sídla (79 928) a používateľa (7 719)

Nákup KF v € na:	r. 2020	r. 2021	Rozdiel
1 obyvateľa	0,37	0,52	+ 0,15
1 používateľa	3,20	5,33	+ 2,13

Požiadavky zo strany záujemcov o krásnu literatúru pomáhala uspokojovať aj trvalá výpožička kníh z **občianskeho združenia Brána poznania**, ktoré sprístupňuje používateľom knižnice 1 203 nových kníh; z nich väčšinu tvorí krásna literatúra, vrátane literatúry pre deti. V r. 2021 občianske združenie navýšilo výpožičku o 91 kníh v sume 1 179,56 €.

Od roku 2014 disponuje knižnica 256 knihami, ktoré boli získané v rámci národného projektu Inštitútu rodovej rovnosti Centrum vzdelávania Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a boli poskytnuté knižnici formou trvalej výpožičky.

Oddelenie knižničných a informačných fondov realizuje výber a nákup literatúry do fondov knižnice v spolupráci s pracovníkmi jednotlivých oddelení knižnice na základe podnetov používateľov a potreby týchto oddelení. Pracovníčky sa snažia zachytiť novinky vychádzajúce na trhu prostredníctvom internetových kníhkupectiev a ponúk jednotlivých vydavateľstiev zasielaných e-mailom.

Nákup v tradičných slovenských kníhkupectvách sa obmedzil a rastie nákup prostredníctvom internetu, najmä v čase pandémie sa knihy inou cestu nenakupovali. Knihy sa dajú pohodlne vybrať bez potreby vycestovania, od priamych dodávateľov je poskytovaná vyššia zľava a knihy sú doručené do knižnice poštovými zásielkami. Literatúra v internetových kníhkupectvách je prehľadne zoradená, pričom je možnosť prezerania si noviniek alebo vyhľadania literatúry pomocou zadania jednoduchého hesla. Literatúra sa však naďalej nakupuje aj prostredníctvom dodávateľov, ktorí chodia priamo do knižnice s ponukami kníh (Grada, Ivan Lazík). Výhodou nákupu literatúry u dodávateľov sú poskytované zľavy na literatúru a tiež možnosť doobjednania chýbajúcich titulov, ktoré v kníhkupectvách neboli dostupné.

Prehľad zliav u vydavateľstiev:

- Pemic (32% zľava)
- Ikar (32 % zľava)
- Albatros, knižný veľkoobchod (28 % zľava)
- Martinus (5-59 % zľava)
- Artis Omnis (30 % zľava)
- Inform (18-38 % zľava),
- Ivan Lazík, súkromný predajca (15 % zľava)
- Grada (30 % zľava)
- Artforum (15% zľava)
- Verbarium (25% zľava)
- Slovart (35% zľava)

- Marenčin PT (40% zľava)
- Literama (10% zľava)
- Albi bez zľavy
- Megabooks (15-20 % zľava knihy v angličtine)

V roku 2021 knižnica zrealizovala revíziu knižničného fondu v pobočke Vlčince a Hájik v súvislosti s plánovaným prechodom pobočiek mestom Žilina.

Vyradené knihy boli v zmysle Smernice riaditeľky Krajskej knižnice v Žiline o spôsobe vedenia odbornej evidencie, vyradovaní a revízií knižničného fondu ponúknuté SNK v Martine a ich zoznam bol vystavený na WWW stránke knižnice. Poškodené knihy, ktoré už nebolo možné alebo potrebné opravovať, boli fyzicky zlikvidované.

Od roku 2009 knižnica ponúka vyradené knihy v multiplicitných exemplároch záujemcom formou predaja a o niektoré z nich bol pri stanovení symbolickej ceny pomerne veľký záujem.

Krajská knižnica v Žiline, ako knižnica s krajskou pôsobnosťou, stratila po novelizácii zákona o povinnom výtlačku v roku 2003 legislatívny nárok na periodickú tlač vydávanú v regióne s nákladom nad 500 výtlačkov. Takto sa do jej fondu dostávali najmä regionálne periodiká, ostatné získava nákupom a darmi od vydavateľov. Získavanie týchto periodík je preto často založené na osobných kontaktoch alebo spojené s výkonom metodickej činnosti v obecných a mestských knižniciach. Počet objednaných titulov je stabilizovaný a vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov sa nezvyšuje, preto knižnica väčšinou odmietavo hodnotí návrhy jednotlivcov na objednanie titulov s predpokladaným nízkym obratom vo výpožičkách.

V roku 2021 fond periodickej tlače knižnice predstavoval 193 titulov periodík v 201 exemplároch. Knižnica získavala 20 titulov cudzojazyčných (vrátane českých) periodík. Podstatne sa na tomto čísle podieľala podpora zo strany Českého klubu Žilina pri Českom spolku Bratislava, ktorá je poskytovaná vždy na predplatné v nasledujúcom roku.

1.2. Používatelia, návštevníci

V roku 2021 sa v Krajskej knižnici v Žiline zaregistrovalo **7 719** používateľov.

Vysvetlivky k Štatistickému výkazu pre knižnice KULT10-01 definujú používateľa knižnice ako osobu, ktorá fyzicky navštívila knižnicu a zaregistrovala sa alebo obnovila svoju registráciu a požičala si aspoň 1 knižničnú jednotku alebo využila technické prostriedky alebo jej služby počas vykazovaného obdobia (v tomto prípade počas roka 2021).

Navyše, knižničné služby využívalo aj **2 940** používateľov zaregistrovaných ešte v roku 2020, ktorí si požičali aspoň jednu knihu v r. 2021.

Spolu s nimi teda knižnicu navštívilo **10 659** používateľov, ktorí mali platnú registráciu aspoň časť roka 2021 a aspoň raz v tomto období využili jej služby.

Tabuľka 10 Používatelia

Ukazovateľ	r.2020	r.2021	Rozdiel	Index 20/21
Počet používateľov	9 231	7 719	- 1 512	0,84
z toho z okresného sídla	5 788	4 785	- 1 003	0,83
Deti do 15 rokov	2 595	2 388	- 207	0,92
Počet používateľov vrátane používateľov, ktorým dobieha platná registrácia a s aspoň jednou návštevou knižnice	12 375	10 659	- 1 716	0,86

Počet používateľov knižnice poklesol na **7 719**. Na poklese sa výrazne podieľali detskí používatelia, ktorých sa zaregistrovalo **o 207** menej, ale predovšetkým používatelia odčlenených pobočiek.

Medziročne sa teda na poklese používateľov podpísalo prevažne odčlenenie pobočiek, avšak už rok 2020 bol extrémne nepriaznivý pre činnosť knižnice. Obmedzenia z dôvodu rekonštrukcie prízemnia sa striedali s obdobiami zatvorenia knižnice, či jej sprístupnenia len formou výdajného okienka. V roku 2021 používatelia, ktorí nespĺňali podmienky stanovené príslušnými vyhláškami (OTP, OP) sa nemohli dostať ku knihám a ani si nevytvárali registráciu v knižnici. Na pobočkách bola obmedzená prevádzka z dôvodu revízií, vyradovania a prípravy priestorov na prechod pod mesto Žilina. Mnohí používatelia už nechceli uhradiť ani symbolický registračný poplatok, keďže nevedeli o ďalšom fungovaní lokálnych knižnic.

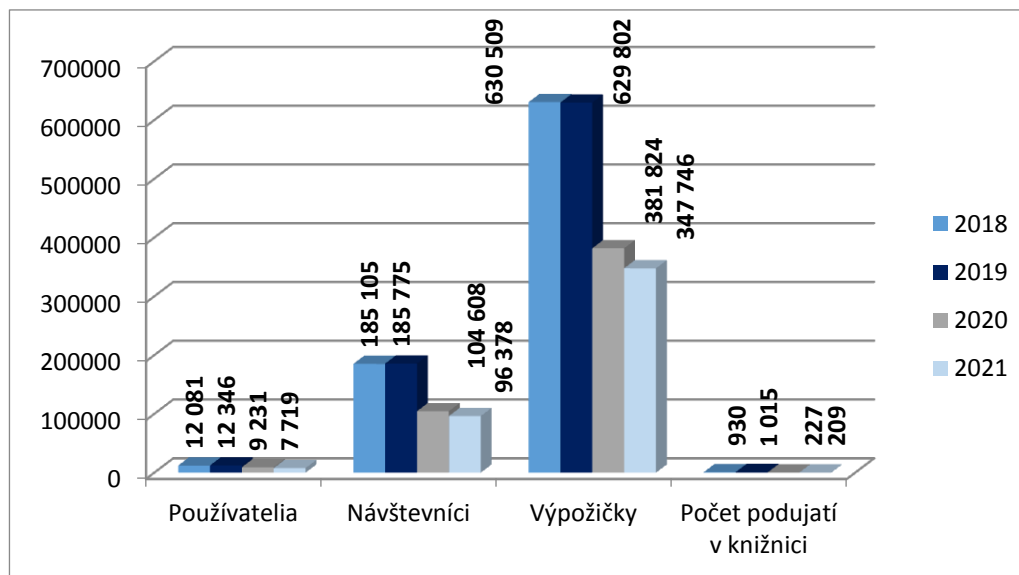
Centrálna knižnica zaznamenala menší pokles používateľov. Najväčšie pobočky Hájik a Vlčince poskytovali svoje služby s obmedzeniami, na pobočke Hájik bol zakázaný pohyb detí počas prestávok, ktoré tradične deti využívali na výmenu kníh. V uvedených číslach však nie sú zahrnutí používatelia, ktorým v r. 2021 dobiehala registrácia z r. 2020 a teda ešte mohli využívať služby pobočky bez zobrazenia v štatistike. Pobočka Bytčica a Strážov už neboli otvorené. Na Solinkách si vzhľadom na školský charakter knižnice deti požičali knihy aj na letné prázdniny.

Vývoj používateľského zázemia (7 719) jednotlivých obslužných miest Krajskej knižnice v Žiline

Pobočka	2020	vývoj	2021	rozdiel
Centrum	7 605	↓	7 314	- 291
Vlčince	964	↓	211	- 753
Hájik	447	↓	65	- 382
Solinky	46	↓	111	+ 65
Strážov	53	↓	0	- 53
Trnové	60	↑	18	- 42
Bytčica	56	↓	0	- 56

Spolu tak za dva roky poklesol počet používateľov o 4 627 a tieto fakty sa prejavili aj na iných ukazovateľoch.

Vplyv pandémie na výkony knižnice /graf

Keďže v období pandémie boli študovne a čítárne zatvorené, do knižnice prichádzali ľudia len za rýchlou výmenou dokumentov a staršie periodika si požičiavali len absenčne, detský kútik fungoval sporadicky a prístup na internet bol väčšinu roka obmedzený. Knižnica prestávala fungovať ako miesto oddychu pre tých, ktorí v nej chceli pobudnúť dlhšiu dobu a stráviť voľný alebo študijný čas.

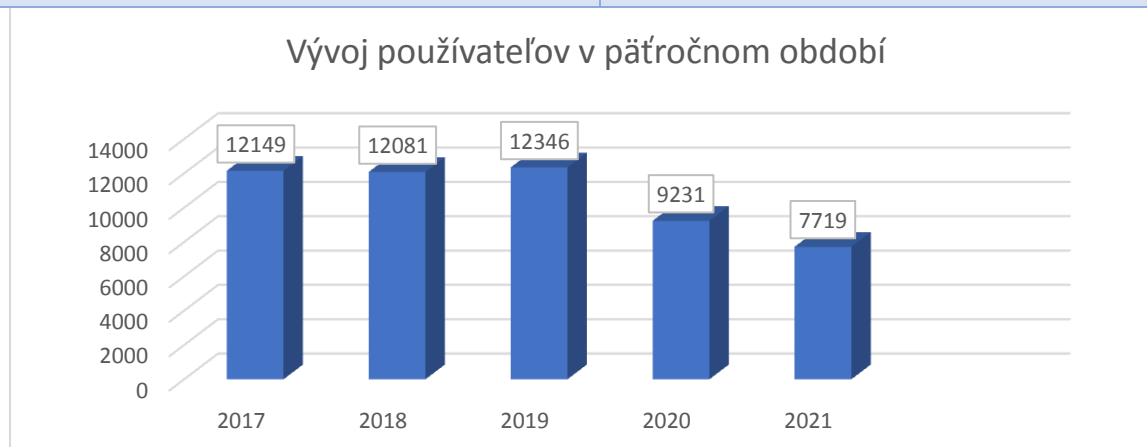
Mnoho registrácií detských používateľov bolo spojených s ich účasťou na podujatiach pre školy alebo na voľnočasových aktivitách. Ich počet bol však v prvých mesiacoch roka nulový, do knižnice počas prerušenej školskej dochádzky neprichádzali kolektívy žiakov a študentov.

Predpokladáme, že protipandemické opatrenia a dlhé zatváracie doby nastavené v knižničnom systéme z dôvodu obmedzenia nežiadanej tvorby upomienok zintenzívnili vznik tzv. skrytých používateľov knižnice, teda takých, ktorí si knižničné dokumenty požičali od iného registrovaného používateľa knižnice (odhadom 46 % používateľov poskytuje knihy iným ľuďom v rámci rodiny, priateľských väzieb či štúdia). Preto napr. knižnica za účelom získania medzi svojich aktívnych používateľov tradične ponúka zvýhodnené, resp. bezplatné členstvo pre rodinných príslušníkov, tzv. rodinný preukaz. V r. 2021 ho využilo na registráciu 532 rodín a 1 259 rodinných príslušníkov (440 rodín a 1 048 rodinných príslušníkov v r. 2020).

Okrem toho knižnica naďalej využívala preukaz ako formu obdarovania alebo motivačný prvok pre návštevu knižnice. Príležitostí bolo menej, nekonal sa Žilinské dni zdravia, Internos a predovšetkým Knižničná hliadka. Prehľad akcií je uvedený v tabuľke nižšie. Tradične najefektívnejší je Vianočný darček pre priateľa, ktorý sa však konal v období predvianočného obmedzenia služieb z dôvodu zhoršujúcej sa pandemickej situácie.

Prehľad akcií na bezplatné zápisné

Valentín	22
Vysvedčenie samé jednotky	266
Vianočný darček pre priateľa	253
Týždeň slovenských knižníc	67
Knižničná hliadka	0
Pasovačka	214
Informačná príprava	57
Výročie knižnice	178
Žilinské dni zdravia	0
Mikuláš	0
MDD	93

Vplyv počtu používateľov v r. 2021 na vývoj v päťročnom období činnosti nie je relevantný, nakoľko odráža objektívne skutočnosti v spoločnosti a mimoriadnu situáciu v inštitúcii, spôsobenú koronavírusom.

Počet používateľov bol za ostatné 3 roky pred koronavírusom nad úrovňou 12 tisíc, avšak po strate pobočiek je predpoklad, že ukazovateľ už takúto úroveň v najbližších rokoch nedosiahne. Knižnici sa ťažko odhaduje sila pozitívnych zmien, ktorými zaujala verejnosť v r. 2021 po ukončenej rekonštrukcii prízemného podlažia, nakoľko spojenie s používateľmi ostalo v niektorých prípadoch prerušené alebo poškodené (niektorí používatelia neprijali dodržiavanie legislatívou stanovených protipandemických pravidiel a rozhodli sa prerušiť členstvo v knižnici). Mnohí však oceňovali, že

knižnice patrili k tým inštitúciám, ktoré mohli byť za prísnych podmienok otvorené a prístupné aspoň pre základné výpožičné služby.

Dospelí používatelia určite ocenili zavedenie terminálu na realizáciu platieb pri registrácii či uhrádzaní sankčných poplatkov vyšších ako 3 eurá.

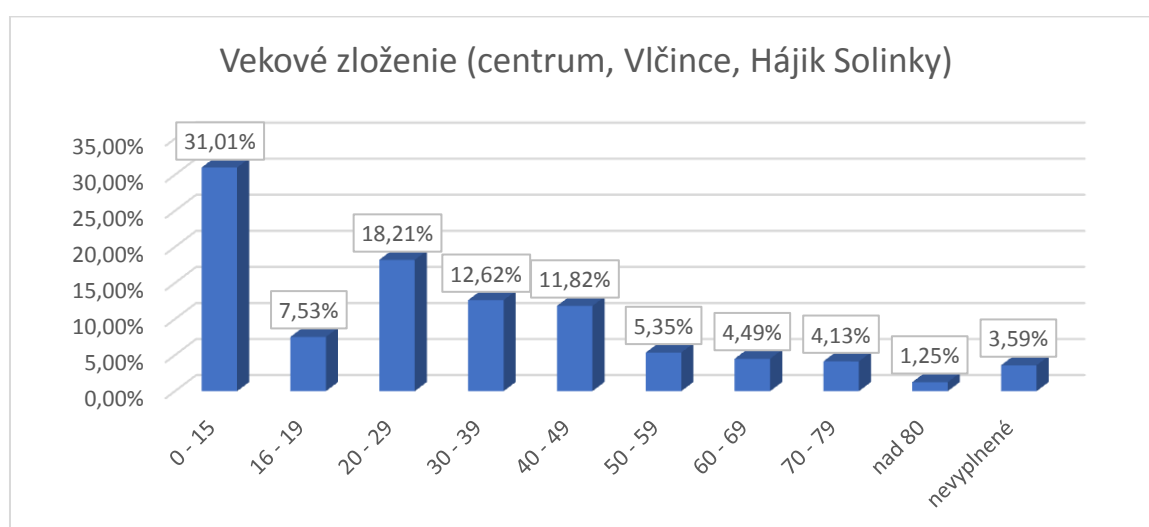
Detský používateľ je tým, ktorému sa knižnica venuje osobitne s cieľom budovať jeho čitateľské návyky a aj s cieľom pripraviť si používateľa svojich služieb v budúcnosti. Pri jeho získavaní sa zameriava na spoluprácu s rodinou a so školou. Pobyt rodín v knižnici ako v oddychovom a hracom priestore v knižnici nebol možný s výnimkou krátkych období a niekoľkých stretnutí najmenších detí a ich rodičov s knihovníkmi nad knihami; knihovníci teda využívali aspoň sporadickú spoluprácu so školami. Na pasovačkách v knižnici získalo preukaz 214 detí a počas informačnej prípravy 57 záujemcov.

Podľa veku patria deti, následne spoločne študenti stredných a vysokých škôl a osoby v produktívnom veku, ktoré si neuplatňujú žiadnu zľavu na zápisnom k dominantným skupinám v skladbe používateľov podľa kategórie. Početne knižnicu navštevujú aj dôchodcovia, vrátane študentov Univerzity 3. veku.

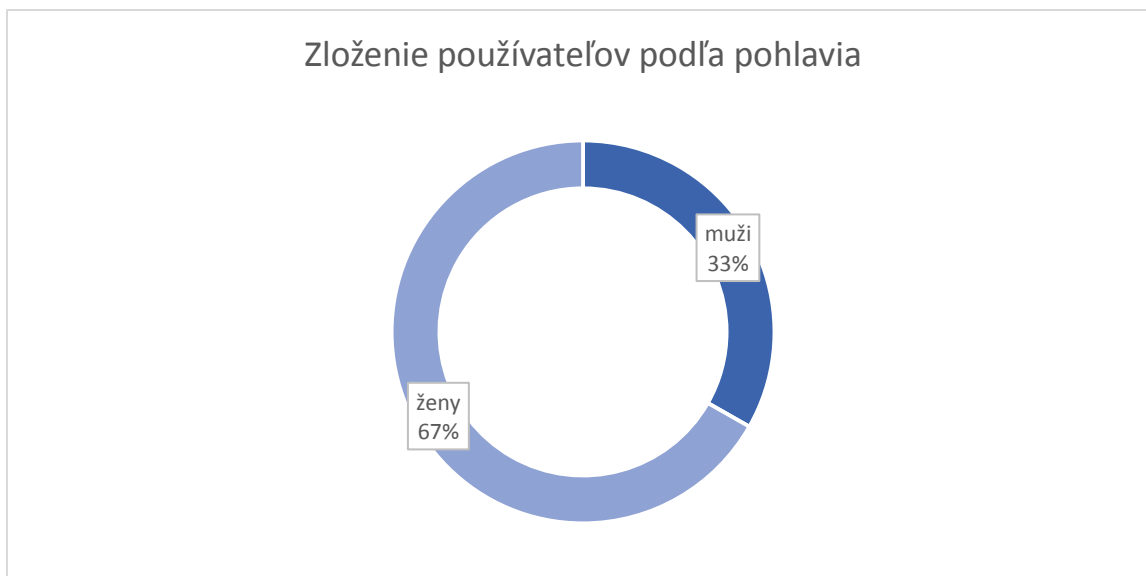
Tabuľka 11 Skladba používateľov

Kategória používateľov	Počet	% z celku	Kategória používateľov	Počet	% z celku
predškolační	344	4,47	nezamestnaní	121	1,57
žiaci ZŠ	1 282	16,65	ženy na MD	255	3,31
študenti SŠ a mládež do 18.r. (vrátane SŠ do 15 r.)	753	9,78	jednodňoví	38	0,49
študenti VŠ	939	12,19	pracovníci knižnice	84	1,09
rodinný – dieťa	617	8,01	ZŤP	324	4,21
rodinný – rodič	618	8,03	inv. dôchodcovia	25	0,32
zamestnaní	1 525	19,81	inštitucionálni	6	0,08
dôchodcovia	843	8,35	vojaci	5	0,06
Univerzita 3. veku	38	0,49	MVS	83	1,08

Skladba používateľov je realizovaná na vzorke z automatizovaných pobočiek Centrum, Hájik, Vlčince, Solinky (7 700 používateľov).

Najpočetnejšia skupina používateľov je podľa podrobnejšej tabuľky skupina detí do 15 rokov a používatelia vo veku od 20 do 49 rokov.

Medzi používateľmi krajskej knižnice sú dlhodobejšie aktívnejšími ženy.

Používatelia a mesto Žilina

Nezameniteľnú úlohu zohráva knižnica pre obyvateľov Žiliny, pre ktorých plní funkciu mestskej knižnice. Jej postavenie sa zmenilo od júla 2021, pretože prestala pokrývať okrajové časti a sídliská v saturovaní predovšetkým krásnej literatúry. Štatistika roka 2021 ešte zachytáva činnosť obslužných miest prvej polovice roka, i keď už v tomto období pobočky knižnice neevidovali používateľov v takom rozsahu ako v minulosti.

Z hľadiska bydliska používateľov knižnice sú dôležité dva fakty:

- Počet používateľov z počtu obyvateľov,
- zastúpenie Žilinčanov medzi používateľmi knižnice.

Tabuľka 12 Percento používateľov (7719) z počtu obyvateľov (79 928)

Ukazovateľ	r. 2020	r. 2021	Rozdiel
percento používateľov z počtu oby.	11,46	9,66	- 1,8

Nové štandardy vypracované pre verejné knižnice a prijaté v r. 2020 definujú optimálnu hodnotu pre percento používateľov z počtu obyvateľov na úrovni 13%. V poslednom roku pred pandemiou (2019) poskytovala knižnica služby 15,28 % obyvateľstva Žiliny, v druhom roku pandémie to bolo o 5,62 % menej. Medziročný pokles je 1,8 % a mal by byť odrazom výpadku činnosti pobočiek. Práve na sídliskách je podiel Žilinčanov medzi používateľmi vyšší ako v centrálnej knižnici, ktorú navštevuje veľa študentov, prechodne bývajúcich obyvateľov mesta či ľudí s náročnejšími požiadavkami na knižničné služby (rešerše, MVS, odborná literatúra, databázy). Percento používateľov s trvalým bydliskom v meste Žilina bolo v roku 2021 63,17 % z celkového počtu používateľov (v roku 2020 to bolo 61,23 %).

Knižnica si uvedomuje svoju veľkú úlohu, ktorú hrá v živote Žilinčanov a Žiliny, a preto sa snaží prehlbovať spoluprácu s mestom Žilina; každoročne využíva Grantový systém mesta Žilina na podporu svojich aktivít a na dopĺňovanie fondov. Participovala na stretnutiach v súvislosti s kandidatúrou mesta na titul Európske hlavné mesto kultúry 2026.

Ústretový prístup mesta si vyžiadala počas piateho roka svojho trvania projekt Môj prvý (novorodenecký) čitateľský preukaz, ktorý apeluje na múdrosť a prezieravosť rodiča pri vytváraní

čitateľských návykov svojho dieťaťa. Jedným z jeho predpokladaných výstupov by mal byť v budúcnosti sčítanejší a múdrejší Žilinčan. Preukaz pre najmenších sa stal súčasťou výbavy každého rodiča na slávnostnom vítaní malých Žilinčanov do života na Radnici mesta - knižnica ho pribalila spolu s príručkou o význame čítania 118 deťom na 8 slávnostiach (22.9.2021, 25.10.2021 a 28.10.2021) . Niektoré plánované termíny slávnostného podujatia boli zrušené, resp. sa konali len za účasti rodičov.

Na získavanie nových používateľov a upevňovanie spojenia so svojimi dlhodobými priaznivcami využíva knižnica osobný kontakt, aktivity v meste, sociálne siete a iné médiá, ktoré sú uvedené v časti 7. Public relations a Marketing.

Návštevníci

V roku 2021 fyzicky navštívilo knižnicu **96 328** návštevníkov. Knižnica tradične patrí medzi inštitúcie s najvyššou návštevnosťou, a to jednak v porovnaní s regionálnymi knižnicami s krajskou pôsobnosťou a jednak v porovnaní s inými kultúrnymi inštitúciami kraja. Dosiahnutý ukazovateľ však reflektoval obmedzenie činnosti centrálnej knižnice a pobočiek a bol podstatne nižší ako v predchádzajúcich rokoch. V r. 2021 to bolo o 8 230 menej ako v predchádzajúcom roku. Ako návšteva sa vykazuje aj návrat kníh používateľa cez bibliobox, keďže pri tomto úkone knihovník vynuluje z jeho konta podlžnosti. V minulosti tento úkon návštevník musel robiť osobne v knižnici. Mnohí používatelia, ktorí mali snahu obmedziť pobyt v knižnici vzhľadom zo strachu pred potenciálnou nákazou vo verejných priestoroch, túto možnosť uvítali.

Štatisticky na jedného používateľa v r. 2021 pripadlo **12,49** (14,32 v r. 2019) návštevy knižnice a teda každý čitateľ navštívil knižnicu viac ako raz mesačne. Knižnicu navštevovali len používatelia, ktorí spĺňali podmienky pre vstup do knižnice; v čase režimu OP (očkování, prekonaní) boli mnohí záujemcovia vyradení z využívania knižničných dokumentov.

Tabuľka 13 Návštevníci Krajskej knižnice v Žiline

Ukazovateľ		r. 2020	r. 2021	Rozdiel
Počet návštevníkov /fyzických osôb v knižnici/		104 608	96 378	- 8 230
z toho	počet účastníkov podujatí	3 136 ¹	3 150 ¹	- 14
	počet návštevníkov internetu	1 446	515	- 931
Priem. denná návštevnosť vrátane návštev podujatí		439*	336*	- 103
Priem. denná návštevnosť včítane sobôt		443**	350**	- 93
Priem. denná návštevnosť – soboty		145	141	- 4
Maximálna denná návštevnosť		850	600	- 250
Online návštevníci		172 056	203 801	+ 31 745
v tom	Návštevníci online podujatí	7 485	347	- 7 138
	WWW stránka knižnice	85 252	97 323	+ 12 071
	online katalóg – počet prístupov*	81 017	91 475	+ 10 458
	z toho predĺženie	7 520	8 455	+ 935
	elektronické referenčné služby	5 787	6 201	+ 414

- elektronické referenčné služby - Priame odpovede na maily aj cez sociálne siete, návštevníci blogu
- poznámka ¹ - počet návštevníkov podujatí spolu fyzických aj online bol 3 497, 10 621 v r.2020.

Knižnica bola otvorená počas roka 252 dní a vrátane sobôt 275 dní. Režim prevádzky sa líšil od konkrétnych možností, ktoré limitovali protiepidemiologické opatrenia. Prvé týždne roka bola knižnica otvorená len 5,5 hod. denne a len na okienkový výdaj, väčšinu roka však fungovala v pravidelnom otváracom čase.

Počet dní, kedy bola knižnica k dispozícii pre svojich čitateľov, bol teda o 39 vyšší (236 v r. 2020), avšak v prepočte na centrálnu knižnicu, ktorá bola otvorená v r. 2020 len 196 dní, bola prevádzka o 79 dní dlhšia.

Knižnica bola otvorená v sobotu 23 krát (13 krát v r. 2020), spolu 92 hodín. Priemerná návštevnosť bola v sobotu 138 osôb a najnavštevovanejšia sobota bola 2.10.2021, kedy do knižnice prišlo 213 návštevníkov.

* na rozdiel od predchádzajúcich rokov bola priemerná denná návštevnosť vypočítaná bez pobočky Vlčince, ktorá pracovala len časť roka a len z návštevníkov, ktorí prišli do knižnice mimo soboty (knižnica je v sobotu otvorená len 4 hodiny). Knižnicu na Ul. A. Bernoláka navštívilo 87 948 návštevníkov, bez sobôt (3 172) pri počte návštevníkov 84 776 bola priemerná návštevnosť 336. Avšak počas dní, kedy bola knižnica otvorená počas dňa v neobmedzených výpožičných hodinách, sa návštevnosť pohybovala v mesiacoch máj - 370, jún - 347, október - 428, november - 455 osôb.

** údaj je vypočítaný ako podiel počtu návštevníkov všetkých obslužných miest knižnice vrátane sobôt (96 378) a počtu všetkých pracovných dní, kedy bola knižnica otvorená, vrátane odpracovaných sobôt (275). V číslach sú započítaní všetci návštevníci knižnice.

Napriek tomu, že priemerná denná návštevnosť nedosahovala hodnoty z uplynulých rokov, 15 krát návštevnosť v knižnici prekročila 500 návštevníkov a 1x dosiahla počet 600 (27.1.2021). K dňom s najväčšou dennou návštevnosťou patrili aj 17.12.2021 – 592 osôb, 4.3.2021 – 593 osôb, 6.7.2021 – 569, 2.11.2021 – 567 osôb.

V mnohých týždňoch sa pondelky javili ako dni s najvyššou návštevnosťou v týždni.

Pobočky knižnice mali návštevnosť ovplyvnenú prechodom pod mesto Žilina a tento fakt sa prejavil rovnako ako pri iných ukazovateľoch aj na počte osôb, ktoré ich navštívili. Pobočky na sídliskách spolu obslúžili 8 735 osôb (Vlčince – 5959, Hájik – 2210, Solinky – 566), podujatia sa tam už nekonali. Neprijateľnou spoločenskou a protiepidemiologickou situáciou boli poznačené všetky pracoviská knižnice.

Centrálna knižnica však mala návštevnosť oproti roku 2020 vyššiu. V roku 2020 ju navštívilo 73 460 návštevníkov, v nasledujúcom roku 87 948 návštevníkov.

Štruktúra návštevníkov knižnice

Cieľom súčasnej verejnej knižnice je pritiahnúť do svojich priestorov čo najviac návštevníkov, ktorí prídu do jej priestorov alebo navštívia aktivitu, ktorú knižnica organizuje, t.j. **fyzických návštevníkov**. To sú tí, pre ktorých pripravuje podstatnú časť svojich služieb, pre ktorých získava, spracováva a sprístupňuje knižničné dokumenty, pre ktorých sa snaží vytvoriť príjemné relaxačné, informačné alebo študijné priestory. Štatistiky fyzických návštevníkov môžu byť dôkazom klesajúceho či stúpajúceho záujmu o knižnicu alebo v prípade roka 2021 aj odrazom objektívnych možností, ktoré ovplyvňujú sprístupnenie knižnice verejnosti. V roku 2021 pokračoval klesajúci trend pandemických rokov, počet fyzických návštevníkov poklesol o 8 230 a pri vylúčení návštevníkov podujatí o 759 (93 228 - 2021, 93 987 – 2020).

Podujatia, ktoré knižnica pripravila, navštívilo **osobne** 3 136 návštevníkov v roku 2020 a 3 150 v roku 2021, väčší rozdiel bol medzi návštevníkmi online podujatí, a to z dôvodu zmeneného prístupu k ich štatistickému vykazovaniu (7 485 v r. 2020, 347 v r. 2021). Táto zmena prístupu ovplyvnila aj pokles celkového počtu návštevníkov o 7 124.

počet účastníkov podujatí	10 621	3 497	- 7 124
z toho počet návštevníkov online podujatí	7 485	347	- 7 138

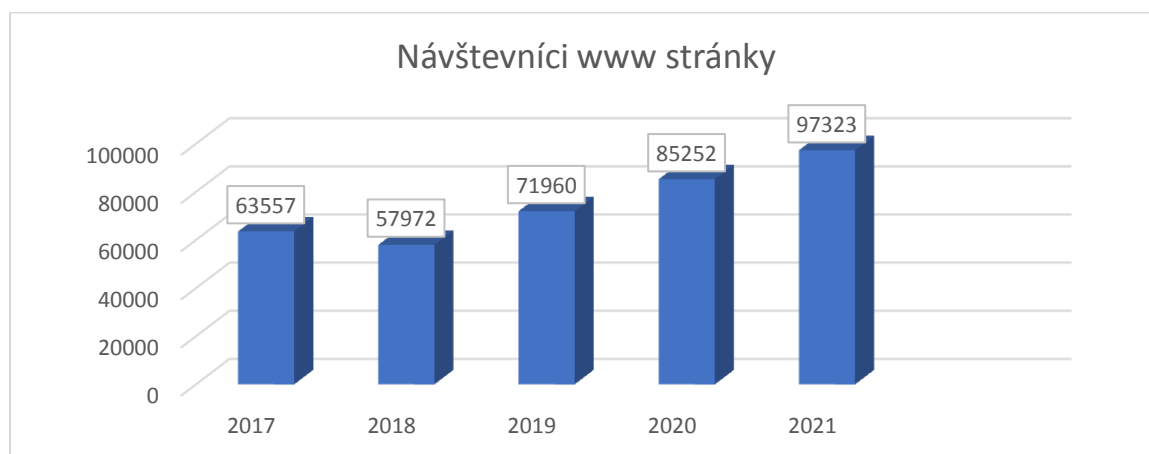
Prostredníctvom svojho konta si používatelia predĺžili výpožičnú dobu 8 455 krát, teda o 935 krát častejšie využili možnosť spravovať si svoje výpožičky bez asistencie knihovníka. Knižnica umožnila záujemcom bezplatne si požiadať o odloženie požadovaných kníh a teda získať dokumenty rýchlo a bez potreby vstupovať ďalej do priestorov knižnice. Na túto možnosť zareagovalo mnoho

používateľov a aj to bol jeden z dôvodov, prečo stúpol **počet prihlásení do konta** používateľa na 24 147 z počtu 20 866 v r. 2020 (21 556 v r. 2019). Okrem odloženia kníh si používatelia rezervovali požičané knihy, predregistrovali sa, pozerali si históriu svojich výpožičiek, hľadali knihy vo fonde knižnice. Celkový **počet vstupov do katalógu** bez ohľadu na prihlásenie do konta stúpol z 81 017 na 91 475.

Záujem o elektronickú návštevu knižnice cez používateľské konto sa teda pohyboval na úrovni 25,05 % (19,19 % v r. 2020) k počtu fyzických návštevníkov.

V počte online návštevníkov sú okrem návštevníkov online katalógu započítaní aj návštevníci web stránky, blogu knižnice a návštevníci využívajúci iné referenčné služby. Záujem o web stránku rastie úmerne počtu informácií, ktoré prináša a úmerne rastu jej kvality. Stránka je pravidelne aktualizovaná, dopĺňaná o najdôležitejšie informácie a je bránou k online katalógu a sociálnym sieťam.

WWW stránku knižnice navštívilo 97 323 návštevníkov.

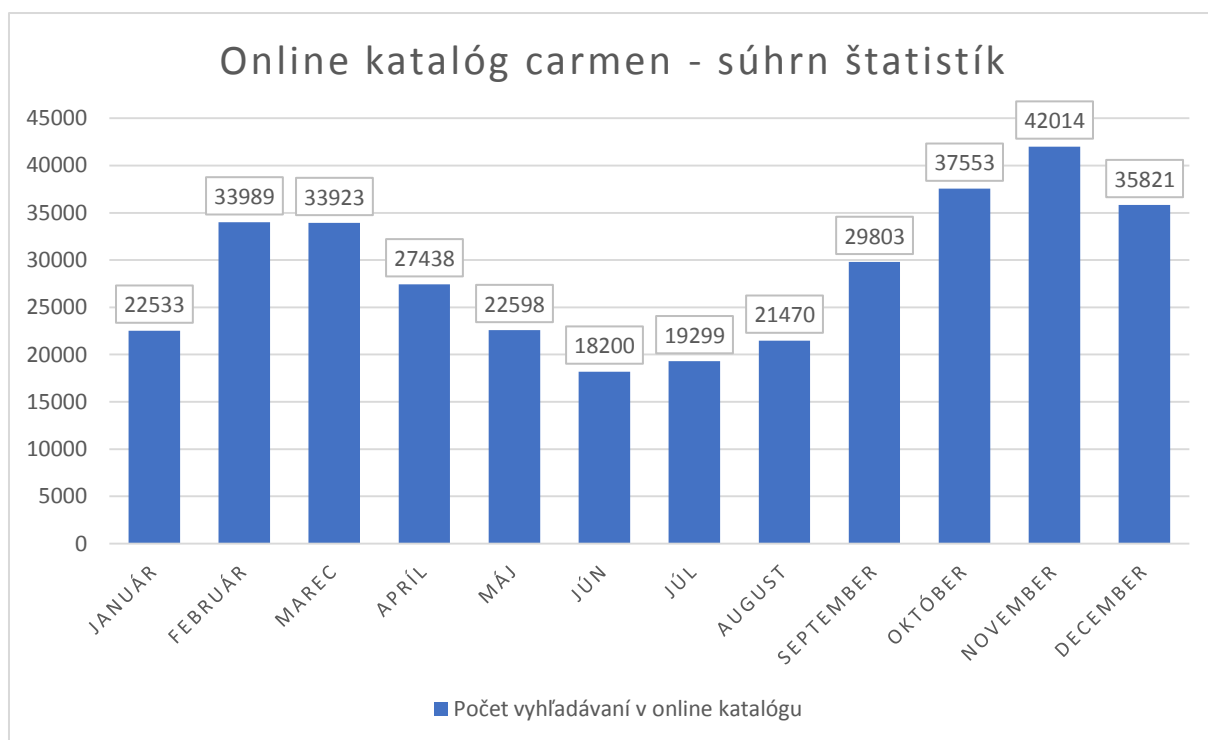

Obsiahlejšie príspevky knihovníci uverejňujú na blogu knižnice, v roku 2021 si ich prečítalo 3 654 návštevníkov.

K 31.12.2021 mali sociálne siete:

- Facebook @krajaskakniznicazilina 2 124 sledovateľov (1 748 v r. 2020)
- Facebook @kniznicazilinadeti 580 sledovateľov (541 v r. 2020)
- Instagram 953 sledovateľov (748 v r.2020)
- Blog od založenia navštívilo 25 625 ľudí (3 645 v r. 2021).

Počet vyhľadávaní v online katalógu korešpondoval s najsilnejšími mesiacmi v knižnici, ktorými boli október a november. V prvom polroku najviac návštevníkov prišlo do knižnice v marci a mnohí využívali možnosť odloženia si knihy, čomu zodpovedá počet online vyhľadávaní v druhom a treťom mesiaci.

Internet návštevníci	2020	2021	rozdiel
Centrum	851	515	- 336
Vlčince	595	109	- 486
Spolu	1 446	624	- 822

Necelé percento (0,64 %) návštevníkov prišlo do knižnice so zámerom použiť internet, resp. ju využilo popri realizácii iného cieľa v knižnici. Záujem o prácu na internete bol podstatne vyšší, avšak knižnica ho nemohla z objektívnych príčin uspokojiť. Napriek tomu je viacročná tendencia vo využívaní pevného internetového pripojenia klesajúca.

Okrem všeobecne známeho faktu, že používatelia knižnice nepotrebujú využívať knižničnú techniku a lokálny internet tak často, ako v minulosti, sa počet používateľov internetu znížil najmä z dôvodu protiepidemiologických opatrení. Návštevníci nemohli využívať služby študovni a v prepočte na celý rok sa o 4/5 zredukoval prístup na pobočke Vlčince. Vzrástol však záujem o wifi pripojenie a mnohí používatelia využívali na vyhľadávanie dokumentov informácie na svojich mobilných zariadeniach.

V pevnej sieti zapojené počítačové stanice v internetovej študovni (4), Zóne 12-19 (3) a na úseku odbornej literatúry (4) tak boli využívané veľmi málo.

1.3. Výpožičné služby

Počet výpožičiek, ako hlavný indikátor kvality výpožičných služieb, kvality budovaného fondu a schopnosti knižnice ponúkať dokumenty používateľom, patrí k základným ukazovateľom v knižničnej štatistike. Jeho vývoj odráža nielen situáciu v danom roku, ale aj dlhodobý vývoj v akvizícii a činnosti knižnice.

Vzhľadom na obmedzený prístup používateľov ku knižničným fondom sa výpožičná činnosť vyvíjala v oklieštených podmienkach. Po roku útlmu nasledoval ďalší rok, ktorý neumožňoval využívanie knižničných dokumentov tak, ako si to knihovníci želali. Vypožičiavať mohli len návštevníkom, ktorí spĺňali aktuálne podmienky a väčšiu časť roka ani tým neumožňovali prezenčné výpožičky. Navyše,

mnohí čitatelia kníh a študenti boli prinútení počas zatvorenia knižnice hľadať si zdroje na internete a vytvorili si nové informačné či čitateľské návyky.

V roku 2021 knižnica vypožičala **347 746** výpožičiek, o 34 078 menej ako v roku 2020. Oproti predpandemickému roku 2019 bol pokles 282 056 výpožičiek, teda viac ako tretina.

Tabuľka 14 Výpožičky podľa druhu dokumentov

Výpožičky	r. 2020	r.2021	Rozdiel	% z celku
výpožičky spolu	381 824	347 746	-34 078	100
odborná lit. pre dospelých + ŠD	84 405	95 894	11 489	27,58
krásna lit. pre dospelých + ŠD	129 012	117 267	-11 745	33,72
odborná lit. pre deti + ŠD	15 081	12 024	-3 057	3,46
krásna lit. pre deti + ŠD	81 155	86 726	5 571	24,94
Periodiká	72 171	35 835	-36 336	10,30
špeciálne dokumenty	4 746	3 434	-1 312	0,99
AV dokumenty	0	0	0	0,00
elektronické dokumenty	665	259	-406	0,07
iné špec. dokumenty	4 081	3 175	-906	0,91

Výpožičné služby knižnica ponúkala do 30.6.2021 na 4 obslužných miestach a v centrálnej knižnici, pobočka Bytčica zrealizovala posledné výpožičky začiatkom roka a pobočka Strážov ostala zatvorená. Centrálna knižnica, ktorá sa podieľala tradične na celkových výpožičkách 80 %, zrealizovala v sledovanom roku s oslabenými pobočkami 92,28 % všetkých výpožičiek, druhé najväčšie obslužné miesto, pobočka Vlčince, pokryla 5% výpožičiek, o polovicu menej pobočka Hájik.

V centrálnej budove sprístupňuje dokumenty vo výpožičnom procese 5 pracovísk knižnično-informačných služieb:

- úsek odbornej literatúry spojený s čítárňou a študovňou,
- úsek beletrie, v ktorom sa profiloval aj kútik literatúry pre dospelujúcu mládež,
- úsek literatúry pre deti,
- Britské centrum,
- úsek regionálneho výskumu, dokumentov a informácií.

Pobočka	2020	vývoj	2021	rozdiel	percent. podiel
Centrum	292 489	↓	320 894	28 405	92,28
Vlčince	57 276	↓	17 637	-39 639	5,07
Hájik	23 242	↓	8 107	-15 135	2,33
Solinky	2 659	↓	556	-2 103	0,16
Strážov	1 272	↓	0	-1 272	0,00
Trnové	1 262	↓	205	-1 057	0,06
Bytčica	3 624	↓	347	-3 277	0,10

Centrálna knižnica v porovnaní s prvým rokom pandémie požičala o 28 405 dokumentov viac. Z počtu 320 894 tvorili: 10,77 % periodiká (34 548), 32 % beletria (102 694), 28 % odborná literatúra (92 506), 27,3 % literatúra pre deti (87 712).

Malou mierou sa na výpožičkách podieľali špeciálne dokumenty. Oproti prdchádzajúcemu roku sa v centrálnej knižnici vypožičalo takmer o polovicu menej periodík ako v roku 2020, ale cca o 20 tisíc vzrástli výpožičky v každej z ostatných uvedených kategórií okrem špeciálnych okumentov.

Tabuľka 15 Výpožičky podľa druhu

Výpožičky	r. 2020	r.2021	Rozdiel	% z celku
výpožičky celkom	381 824	347 746	- 34 078	100
z toho absenčné	269 510	277 371	7 861	79,76
z toho prezenčné	112 314	70 375	- 41 939	20,24

Členenie výpožičiek podľa druhu literatúry odzrkadľuje fakt, že v priestoroch knižnice (prezenčne) sa realizovala len pätina výpožičiek, pričom v rokoch pred pandémiou tieto výpožičky tvorili takmer tretinu. Na prezenčných výpožičkách sa podielali výpožičky periodík, keďže až 77% požičaných novín a časopisov bolo využívaných priamo v knižnici. V absolútnych číslach však výpožičky periodík naďalej klesali, oproti predkovidovému obdobiu o 87 tisíc. Okrem periodík prezenčné výpožičky tvorila najmä odborná literatúra z príručného fondu v študovni, keďže je chránená z dôvodu nižšieho zastúpenia vo fonde, vysokého záujmu alebo finančnej hodnoty.

Absenčné výpožičky zahŕňajú aj prolongácie, ktoré sú započítavané do výpožičiek spravidla v mesačnom intervale podľa nastavenia základnej výpožičnej doby. V roku 2021 sa podieľali na výpožičkách 38%-tami.

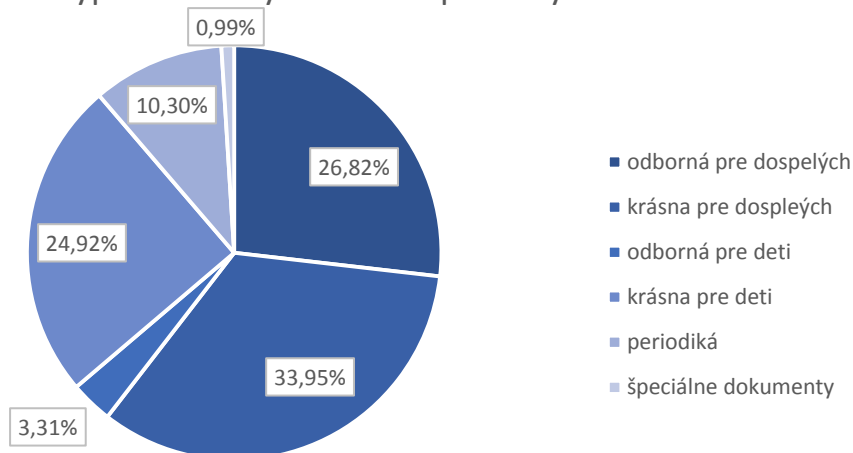
Tabuľka 16 Výpožičky podľa druhu dokumentov

Výpožičky	r.2020	r.2021	Rozdiel	% z celku
výpožičky celkom	381 824	347 746	- 34 078	100,00
z toho odbor. lit.	99 486	107 918	8 432	31,03
krásna lit.	210 167	203 993	- 6 174	58,66
periodiká	72 171	35 835	- 36 336	10,30
Špeciálne dokumenty	4 746	3 434	- 1 312	0,99

Rozloženie výpožičiek pri vyčlenení špeciálnych dokumentov

Rok	odborná pre dospelých	krásna pre dospelých	odborná pre deti	krásna pre deti	periodiká	špeciálne dokumenty
2020	81 703	128 617	14 252	80 335	72 171	4 746
2021	93 277	117 008	11 522	86 670	35 835	3 434
rozdiel	+ 11 574	- 11 609	- 2 730	+ 6 335	- 36 336	- 1 312

Rozloženie výpožičiek s vyčlenením špeciálnych dokumentov

V poklese jednotlivých druhov výpožičiek v r. 2020 a r. 2021 nie je možné hľadať trend a potenciálne zmeny v správaní požívateľov, keďže situácia v knižnici a v spoločnosti nebola bežná, ovplyvňovali ju viaceré netypické okolnosti. V medziročnom porovnaní vzrástol záujem o detskú krásnu literatúru, nakoľko sa v centrálnej budove zaregistrovalo viac detských čitateľov a mierne vzrástol počet aktivít pre kolektívy priamo v knižnici a po ročnom útlme činnosti škôl rôznych typov v roku 2020 sa zintenzívnil záujem o odbornú literatúru.

Tabuľka 17 Výpožičky kníh podľa používateľov

Výpožičky kníh	r.2020	r.2021	Rozdiel	% z celku
výpožičky kníh celkom	304 907	308 477	+ 3 570	100
z toho pre dospelých	210 320	210 285	- 35	68,17
z toho pre deti	94 587	98 192	+ 3 605	46,69

Po roku 2020, kedy poklesli výpožičky detskej literatúry o viac ako 50 tisíc, rok 2021 priniesol menší nárast – o 3 605, avšak oproti už zníženej hodnote. Centrálna knižnica zaznamenala významnejší nárast záujmu o detské odborné knihy a detskú beletriu, avšak celková hodnota bola redukovaná nefungujúcimi pobočkami.

Tabuľka 18 Výpožičky (347 746) na obyvateľa (79 928), na používateľa (7719), obrat knižného fondu (prepočítaný na výpožičky kníh 308 447)

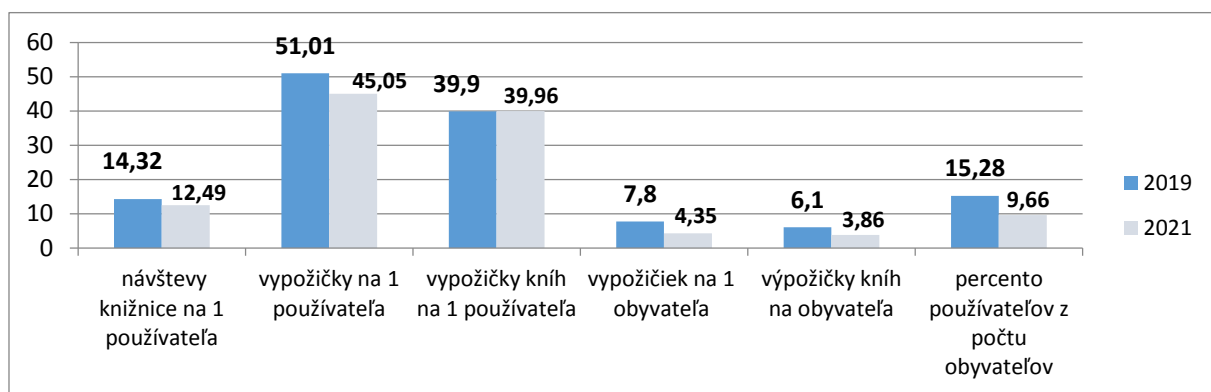
Ukazovateľ	r.2020	r.2021	Rozdiel
výpožičky na 1 obyvateľa celkom	4,74	4,35	- 0,39

Výpožičky kníh na 1 obyvateľa	3,78	3,86	+ 0,08
výpožičky na 1 používateľa	41,36	45,05	+ 3,69
výpožičky kníh na 1 používateľa	33,06	39,96	+ 6,9
počet vrátených kníh cez bibliobox	36 968	47 003	+ 10 035
* návštevníci biblioboxu	9 442	12 874	+ 3 432
obrat knižného fondu	0,86	0,58	+ 0,28

V roku 2019, kedy knižnica poskytovala svoje služby bez obmedzení a v dobrej spoločenskej klíme, jeden používateľ prišiel do knižnice priemerne 14,32 krát a vypožičal si 51,01 knižničných jednotiek, z toho 39,9 kníh. Na jedného obyvateľa pripadalo 7,8 výpožičky.

Prepočty v porovnaní dvoch pandemických rokov majú medziročne stúpajúcu hodnotu, ale je to aj z dôvodu nižšieho počtu obyvateľov a nižšieho počtu používateľov v prepočtoch. V roku 2021 prišiel do knižnice jeden používateľ priemerne 12,49 a vypožičal si 45,05 KJ, z toho 39,96 kníh. V matematickom prepočte si každý Žilinčan vypožičal počas roka 4,35 dokumentov, z toho 3,86 kníh, zatiaľ čo v roku 2019 využil 6,1 kníh.

Porovnanie vybraných ukazovateľov v roku 2019 (pred epidémiou Covid 19) a v r.2021 (druhý rok epidémie)

Medziknižničná výpožičná služba

MVS	2020	2021	Rozdiel
MVS z iných knižníc	291	242	- 49
MVS iným knižniciam	157	164	+ 7
MMVS z iných knižníc	10	4	- 6
MMVS iným knižniciam	0	0	

POŽADAVKY OD NÁS INÝM KNIŽNICIAM	spolu
MVS CELKOM	242
MVS KNIHY	183
MVS ČLÁNKY	56
MMVS CELKOM (zo všetkých MVS)	4
POŽADAVKY INÝCH KNIŽNÍC	
ŽIADANKY Z INÝCH KNIŽNÍC CELKOM	164
Z toho knihy	116
Z toho články	48

Obrázok 3 MVS požiadavky v r.2021

Knižnica vypožičala dokumenty pre svojich používateľov alebo pre používateľov iných knižníc 410 krát, teda o 48 krát menej ako v roku 2020, avšak mierne vzrástol počet výpožičiek dokumentov vyžiadanych z iných knižníc. Vyšší záujem bol o kópie článkov. Z českých knižníc boli vyžiadané 4 dokumenty.

Pred pandémiou v roku 2019 počet poskytnutých dokumentov v systéme MVS dosiahol 498.

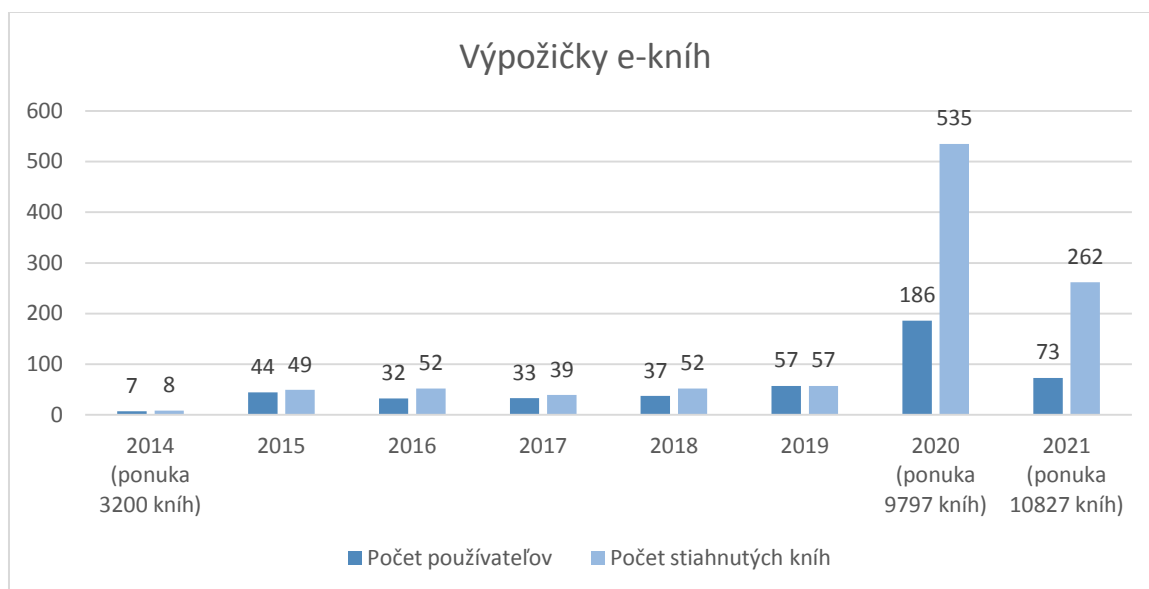
Vypožičky letnej čítárne v literárnom parku. Literárny park spája viaceré možnosti pre príjemné strávenie času a jedným z nich je čítanie v príjemnom prostredí a na pokojnom mieste. Knižnica aj v roku 2021 zakúpila do parku dva denníky na obdobie prevádzky letnej čítárne a umiestnila tam staršie periodiká s výberom kníh pre deti a matky. Ukázalo sa však, že denníky sú čítanejšie na mieste vytvorenom pred knižnicou, kde bola umiestnená denná tlač a umožnila okoloidúcim nájsť si najdôležitejšie informácie dňa. Poslúžila tak nielen svojim čitateľom, ale aj bežným Žilinčanom či návštevníkom mesta, ktorých tak zároveň pozývala do svojich priestorov. Štatisticky zachytila 362 výpožičiek.

Výpožičky e-knín

Príležitosť, ako poskytovať elektronické knihy v rámci svojich finančných možností bez nutnosti ich vlastníctva a pri rešpektovaní autorského práva nie je veľa. Slovenský trh v r. 2021 neponúkal žiadneho poskytovateľa, ktorý by požičiaval eknihy pre používateľov knižníc, a tak krajská knižnica využívala naďalej ponuku českého internetového predajcu Palmknihy.cz. S jeho predchodcom eReading.cz podpísala dohodu ako prvá slovenská knižnica a najväčší rozmach vo vypožičiavaní ekníh dosiahla v roku 2020, kedy sprístupnila eknihy počas prvej vlny pandémie bezplatne. Vtedy si čitatelia vypožičali 535 kníh, v roku 2021 ich počet klesol na 262, záujem o ne prejavilo 73 jedinečných čitateľov.

Samozrejme rozvojom platformy Palmknihy.cz rástla aj ponuka sprístupňovaných elektronických kníh, ktorá sa od počiatočného počtu 3200 kníh zvýšila na 10 827.

Knižnica ťaží ešte z dvoch balíčkov ekníh, ktoré si predplatila v roku 2019 v objeme 800 kníh.

Knižnica zároveň ponúka používateľovi možnosť požičať si čítačky e-knín. Najmä na prezentačné účely (pri počítačových kurzoch a informačných výchovách) sprístupňuje tri čítačky poskytnuté knižnici ako dlhodobú výpožičku spoločnosťou PocketBook, ku ktorým dokúpila v r. 2017 päť vlastných čítačiek Pocketbook 626 Touch Lux 3 aj za účelom absenčného využívania.

Služby zdravotne znevýhodneným a iným špecifickým skupinám používateľov

Jedným zo základných poslání knižnice je slúžiť všetkým bez rozdielu. V knižnici sú vítaní tí, ktorí prídu samostatne, nepotrebujú mať vytvorené špeciálne podmienky a nie sú odkázaní na pomoc inej osoby (vrátane knihovníka), ako aj tí, ktorí sa bez pomoci nezaobídu a vítajú akékoľvek odstránenie bariér medzi ich možnosťami a službami knižnice. Knižnica ako inštitúcia verejnej služby chápe vytváranie ústretových podmienok ako svoju povinnosť a snaží sa o plnohodnotný a nesťažený prístup do priestorov knižnice a k ponuke svojich aktivít a služieb. Do knižnice neprichádzajú len návštevníci so zdravotným handicapom, ale aj ľudia, ktorí majú nepriaznivú životnú situáciu z dôvodu sociálnych podmienok; nezamestnaní, seniori, ženy na materskej dovolenke, invalidní dôchodcovia a p.

Ľudia so zdravotným postihnutím majú rôzne postihnutie a teda aj špecifické potreby. Pre ľudí s pohybovým postihnutím a pre vozičkárov je určite hlavnou požiadavkou bezbariérový vstup do budovy a možnosť pohybovať sa medzi podlažiami prostredníctvom výťahu. Túto podmienku knižnica spĺňa dlhodobo (bočný bezbariérový vstup do budovy) a v roku 2021 sa navyše návštevníci tešili aj z možnosti priameho vstupu z interiéru do literárneho parku, ktorá im je poskytnutá od rekonštrukcie v roku 2020. Uvedené možnosti privítali aj rodičia s kočkami, ktorí často navštevujú úsek literatúry pre deti s detským kútikom na vrchnom poschodí knižnice a aktivity v parku. Na vrchnom poschodí je prebaľovací pult a pre najmenších prispôsobené WC. Počas rekonštrukcie sociálnych zariadení bolo zrekonštruované aj WC pre vozičkárov na prízemí.

Návštevníci so zrakovým handicapom ocenia lepšie osvetlenie na prízemnom podlaží, na úseku detskej literatúry, aj v miestnostiach pre realizáciu spoločenských aktivít. Pre túto skupinu sú tradičnou službou výpožičky audiokníh, realizované na základe spolupráce so **Slovenskou knižnicou pre nevidiacich Mateja Hrebandu v Levoči** a zmluvne rozšírené od roku 2014 aj pre inak ťažko postihnuté osoby. Krajská knižnica ich realizuje z fondu levočskej špecializovanej knižnice, zo svojho fondu DVD (vybudovaného v r. 2006 z projektu Šanca pre zrakovo postihnutých Žilinského regiónu podporeného z Konta Orange) a zaškolení knihovníci pomáhajú osobám so zrakovým handicapom aj s využívaním kníh stiahnutých z databázy SKN v Levoči. Asistencia knihovníka je veľmi vítaná aj pri výbere z ponuky kníh na DVD z výmenných súborov. V prípade záujmu knižnica požičiava na základe výpožičnej zmluvy prehrávače MP3. Najnovšia pomoc spočíva v konzultáciách k využívaniu mobilnej aplikácie Corvus, prostredníctvom ktorej si čitatelia môžu sťahovať MP3 knihy do svojich zariadení. Knižnica príležitostne spolupracuje s **Úniou nevidiacich a slabozrakých Slovenska v Žiline**.

V roku 2021 zvukové knihy využívalo 18 používateľov, ktorí si vypožičali 259 dokumentov.

Návštevníci so sluchovým handicapom s načúvacími prístrojmi alebo kochleárnym implantátom už pri registrácii pri centrálnom pulte využívajú zvukovú (indukčnú) slučka LA - 90, ktorá im obdobne ako na úseku odbornej literatúry dokáže zosilniť prebiehajúcu konverzáciu s knihovníkom. Pri jednom mieste je umiestnený tablet so špeciálnym softvérom, na ktorom prebieha prepis reči do písomnej podoby. Pokiaľ by nepočujúca osoba potrebovala konzultáciu s knihovníkom, piati z nich sú vyškolení v posunkovej reči. Pri zaškolení pomohlo knižnici **Krajské centrum nepočujúcich ANEPS Žilina**, ktoré odporučilo výber kompenzačných pomôcok a pomohlo pri propagácii služieb.

Na úseku odbornej literatúry bolo vytvorené špecializované pracovisko: počítačová stanica, 3D skener k 3D tlačiarňi, čítacie pero (android pack), ktoré umožňuje hlasovým syntetizátorom prečítať napísaný text alebo ho zoskenovať do tabletu.

Knižnica tiež ponúkala donáškovú službu, o ktorú je však len sporadický záujem.

Tradičnou formou ústretovosti knižnice je zľavnené, prípadne bezplatné zápisné pre určené kategórie používateľov. Znížený poplatok za registráciu mala skupina držiteľov preukazov ZŤP, ZŤPS, ktorých v roku 2021 knižnica zaregistrovala 324 a invalidní dôchodcovia, ktorých zaregistrovala 25. Nezamestnaní a ženy na materskej dovolenke mali rovnako ako dôchodcovia zápisné so zľavou (4 € na 365 dní).

Pre detských používateľov knižnica nakúpila súbor didaktických pomôcok a kníh pre zdravotne a mentálne znevýhodnené deti ako doplnenie už existujúceho fondu v knižnici (dostupné pre deti v knižnici i pre zapožičanie domov). Fond krajskej knižnice bol obohatený najmä o zjednodušené knihy

pre deti a didaktické hry (vedomostné pexesá, mozaiky, puzzle, drevené multifunkčné hračky, manipulačné veže, 3D motorické skladačky a pod.).

Knižnica spolupracuje aj s inými inštitucionalizovanými partnermi, často najmä na základe záujmu z ich strany. Príležitostné stretnutia, prípadne prednášky alebo výstavy na pôde knižnice organizujú pre svojich členov **Slovenský zväz zdravotne postihnutých č. 2** (v r. 2021 sa v knižnici nestretli), **Slovenský zväz sclerosis multiplex**, **občianske združenie Mozaika**. Osobitnou skupinou sú **domovy sociálnych služieb**, ktoré požičiavali knihy pre svojich klientov alebo sa zúčastňovali na aktivitách knižnice (**DSS Turie, DSS Harmonia**).

S **Nadáciou LÚČ** knižnica spolupracuje pri organizácii Dni nádeje, v r. 2021 sa protidrogový festival nekonal.

S **Nadáciou Krajina harmónie** vstupuje knižnica do spolupráce pri organizovaní festivalu „Inter Nos – Medzi nami“, ktorý si vytýčil za úlohu poukázať na silné stránky všetkých ľudí, podporiť vzájomné porozumenie medzi nimi, bez rozdielu a veselou formou pripomenúť, že všetci tvoríme komunitu a dokážeme oceniť našu rôznorodosť. Plánované celomestské podujatie, do ktorého sa knižnica chcela zapojiť po piatykrát, sa nakoniec nekonalo.

Najmä v čase pandémie knižnica veľmi ocenila spoluprácu s **Regionálnym úradom verejného zdravotníctva SR**, ktorý tradične realizuje na pôde knižnice Deň srdca. V roku 2020 a 2021 však využila najmä konzultácie k možnostiam sprístupnenia svojich služieb v súlade s hygienickými podmienkami.

Projektom **Sme rozmanití a predsa tak podobní** sa knižnica snažila prispieť k myšlienke tolerancie a rešpektu k odlišnostiam, vrátane zdravotným handicapom a šíriť ju najmä medzi najmenšími.

Tradičná je organizácia aktivít pre špeciálne základné školy (**Špeciálna základná škola Vojtaššáka, Žilina**, ktorej žiaci pravidelne prispievajú do súťaže Tvoríme vlastnú knihu, **Stredná škola pre telesne postihnutú mládež Fatranská ul., Špeciálna základná škola v Bytči, Špeciálna základná škola Hurbanova ul. (aj elokované pracovisko na Moyzesovej ul.), MŠ Čajakova**. V časti 2. Vzájomná koordinácia a kooperácia sú vymenované subjekty, s ktorými knižnica spolupracovala v roku 2021, medzi nimi aj subjekty združujúce sociálne či zdravotne handicapované osoby.

Knižnica organizovala v minulosti aj iné podujatia pre bežné školské kolektívy, ktoré mali integrované deti so zdravotným postihnutím.

Každoročne, pokiaľ to podmienky umožňujú, knižnica organizuje množstvo podujatí, ktoré nie sú prioritne zamerané na kategóriu ľudí so zdravotným postihnutím, ale na ktorých sa táto kategória používateľov knižnice často zúčastňuje – knižnica im vytvára príjemné podmienky a dokáže sa prispôsobiť ich požiadavkám. V minulosti patrili medzi ne tréningy pamäti, tvorivé dielne, kurzy počítačovej zručnosti, angličtina pre seniorov, spievanie v knižnici a samozrejme klasické sprístupňovanie dokumentov cez vypožičiavanie kníh.

Tabuľka 20 Služby pre zdravotne znevýhodnených

Kategória používateľov	Počet	Počet výpožičiek	Počet návštev doma	Iné služby
Slabozrakí, nevidomí a ŤZP využívajúci fond audio kníh	18	259 vypožičaných zvukových kníh MP3 z knižnice pre nevidiacich Levoča. Stiahnutých MP3 zo stránky Levoče 106	0	1 x vypožičiavanie MP3 prehrávačov
Imobilní	1	17	0	0
Iní / donášková služba/	2	17	4	0

DSS TAU Turie	4	12	0	0
DSS Harmónia, zariadenie pre seniorov	13	39		0
Nadácia Lúč	0	0	0	0

Osobitnou a dôležitou skupinou sú seniori ako tradiční používatelia knižnice; služby pre nich sú spomenuté aj v nasledujúcej kapitole.

1.4. Vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia

Zriaďovacia listina charakterizuje Krajskú knižnicu v Žiline ako vzdelávaciu, kultúrnu a informačnú inštitúciu. Do povedomia mnohých Žilinčanov sa dostáva často vďaka ponuke svojich aktivít nesúvisiacich priamo s výpožičnou činnosťou. Vďaka účasti na besedách, prednáškach, tvorivých dielňach a p. prichádzajú do knižnice aj „nečítajúci“ návštevníci, mnohí objavujú nečakané možnosti moderného kultúrneho priestoru mesta. Štatistický výkaz o knižnici KULT (MK SR) 10-01 delí knižničné podujatia na kultúrno-spoločenské a výchovno-vzdelávacie aktivity. V počte podujatí krajská knižnica patrí medzi najúspešnejšie verejné knižnice na Slovensku, v roku 2019 prekročila v ich počte tisíciku.

Máloktorá oblasť činnosti knižnice bola natoľko poznačená protiepidemiologickými opatreniami ako oblasť organizovania podujatí, ktoré knižnica realizovala na svojej pôde, resp. v prípade celomestských podujatí aj v iných verejných priestoroch. Záujemcovia o dokumenty si mohli nájsť spôsob, ako si vypožičať knihy a periodiká aj v prípade nespĺňania aktuálne stanovených podmienok, napríklad prostredníctvom rodinného príslušníka. Avšak podujatia boli často pre verejnosť nedostupné alebo neatraktívne z dôvodu nízkeho povoleného počtu účastníkov, nekomfortné pre nutnosť respirátorov na tvári, žiaci a študenti mohli prichádzať do knižnice spolu len z jednej triedy. Tzv. kultúrny automat musel byť v súlade so školskými automatami, aby kolektívy detí mohli navštíviť knižnicu počas vyučovania.

Počet realizovaných podujatí bol ešte nižší ako v roku 2020 a oproti predpandemickému roku 2019 klesol o 806. Medziročný pokles bol 18 podujatí, avšak vznikol aj z dôvodu zmeny v štatistickom vykazovaní online aktivít. V roku 2021 sa za online podujatia začali považovať len podujatia realizované v reálnom čase a pre konkrétnych účastníkov, zatiaľ čo v predchádzajúcom roku medzi ne patrili aj prehrávanie záznamov obsahovo významnejších nahrávok. V prípade pôvodného prístupu by bol počet online podujatí oveľa vyšší a predovšetkým by bol vyšší počet online návštevníkov; ten výrazne klesol aj z toho dôvodu, že reálna návštevnosť bola u každého podujatia nižšia ako počty zhladení jeho záznamu.

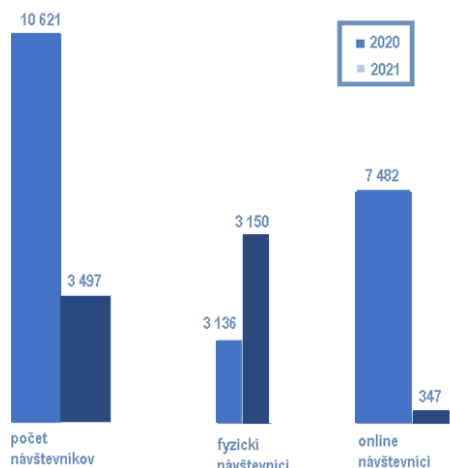
Vzhľadom na to, že na končiacich pobočkách knižnice sa už podujatia nekonali, uvedená mozaika aktivít sa uskutočnila, resp. bola zaznamenaná na ul. A. Bernoláka 47. Mimo priestorov knižnice sa konalo len jedno podujatie (MŠ Hôrky). Podľa predchádzajúcich skúseností tradične približne jedna desatina návštevníkov prichádza na podujatia, ktoré knižnica organizovala v danom roku. V roku 2021 návštevníci podujatí tvorili len 3,65 %.

Tabuľka 21 Vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia

Ukazovateľ	r.2020	r. 2021	Rozdiel
počet podujatí	227	209	- 18
z toho informačná výchova /kolektívov/	21	33	+ 11
Počet podujatí - pre deti predškolského veku	35	21	- 14
- pre deti do 15 rokov	86	88	+ 2
- pre mládež	25	30	+ 5
- pre dospelých	81	55	- 26
- organizovaných mimo knižnicu	36	0	- 36
- počet online podujatí	26	27	+ 1
počet účastníkov podujatí	10 621	3 497	- 7 124

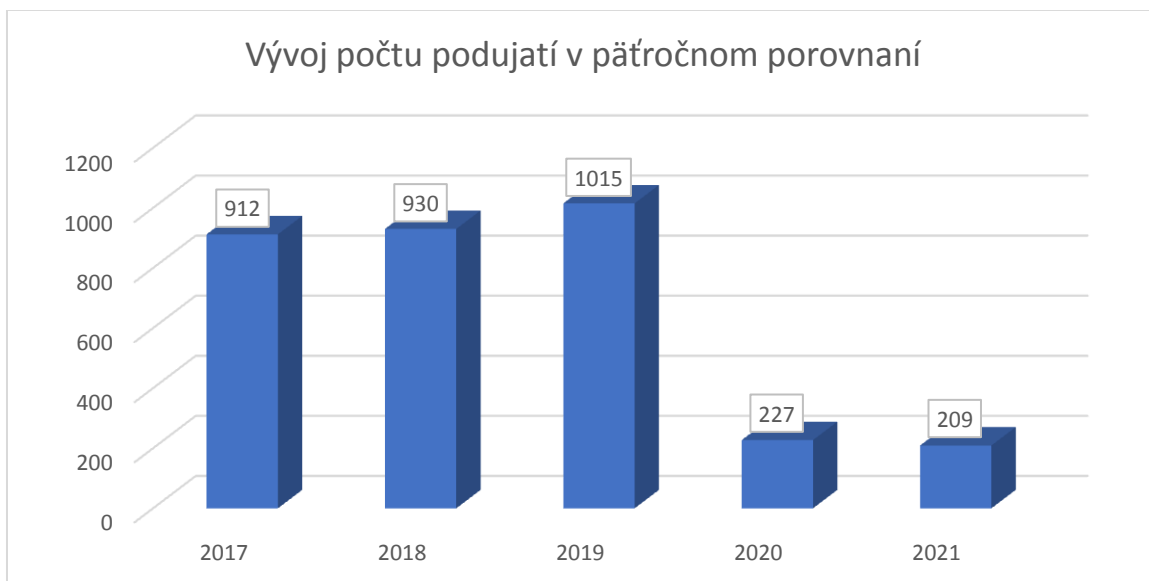
z toho počet návštevníkov online podujatí	7 485	347	- 7 138
---	-------	-----	---------

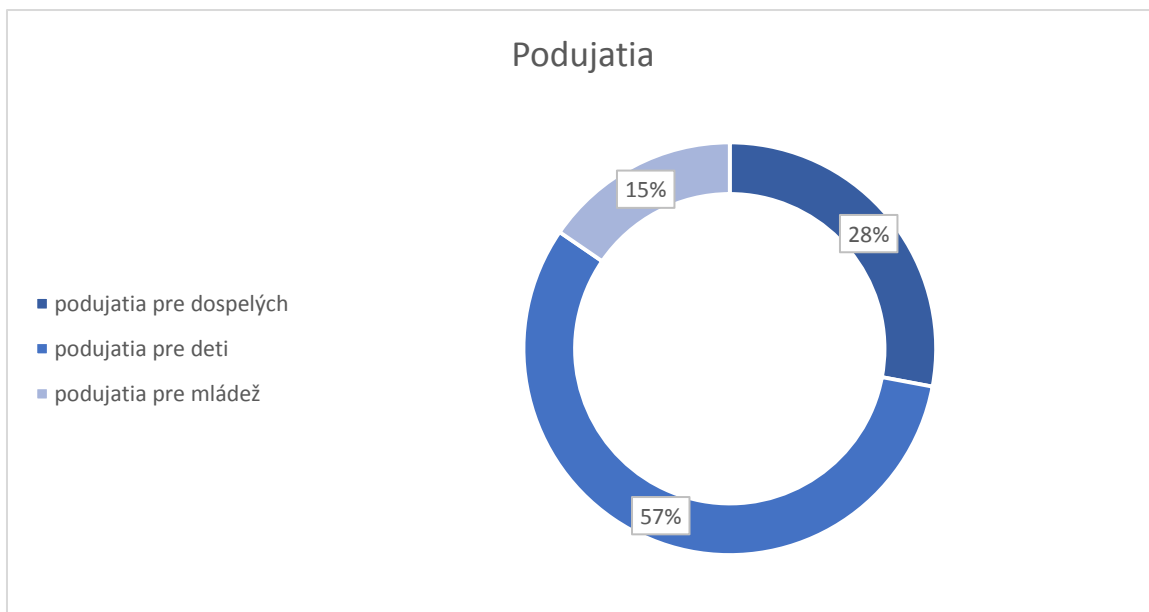
Z počtu 3 497 návštevníkov tvorili 9,92 % návštevníci online podujatí (347). Podujatia, ktoré knižnica pripravila navštívilo osobne 3 136 návštevníkov v roku 2020 a 3 150 v roku 2021, takže s minimálnym nárastom v návštevnosti. Väčší rozdiel bol medzi návštevníkmi online podujatí, a to z dôvodu spomínaného rozdielného prístupu k ich vykazovaniu (7 485 v r. 2020, 347 v r. 2021). Preto bol celkový počet návštevníkov nižší o 7 124.

V prvom roku pandémie sa knihovníci učili, akým spôsobom majú byť so svojimi priaznivcami aspoň prostredníctvom online priestoru. V druhom roku pandémie sa už natáčanie videí stalo súčasťou marketingovej činnosti a rovnako sa technika využívala pri tvorbe vzdelávacích aktivít. Knižnica okrem online podujatí pripravila 30 videí menšieho rozsahu, ktoré publikovala na kanáli na Youtube a z ktorých sú len niektoré započítané v štatistike podujatí.

Z počtu 209 bolo 127 venovaných prioritne detskému návštevníkovi. Vďaka spolupráci so školami kolektívy materských a základných škôl vyhľadávali knižnicu vždy, keď sa uvoľnili opatrenia. Prvé z nich prišli do knižnice až v júni a posledné v novembri. Mimo tohto času bola knižnica pre kolektívy nedostupná s výnimkou online priestoru. Individuálnych záujemcov pritiahli do knižnice aktivity detského leta, ktoré boli osobitne pripravované pre účastníkov letných táborov. Najviac školských kolektívov prišlo do knižnice v novembri. Postupne sa do činnosti knižnice vrátili aj pasovačky, realizovalo sa ich 6, 5x prišli do knižnice najmladší návštevníci na podujatie Prvýkrát v knižnici.

Výstavná činnosť.

Okrem podujatí realizovala knižnica výstavy. Dlhodobo kladie dôraz na estetický zážitok návštevníkov, a to nielen z pôsobenia knižničného priestoru, ale aj prostredníctvom vystavovaných umeleckých artefaktov. Záujem návštevníka tak uspokojuje dvakrát; ako prijímateľa umeleckého zážitku a ako tvorcu, ktorému ponúka priestor na sebarealizáciu. Pod názvom Ľudia pre ľudí podnecuje nielen profesionálov, ale aj amatérov, aby ukázali to, čo vedia a v čom rozvíjajú svoj talent – umelecká fotografia, ľudové remeslo, maľba, grafika a podobne. Výstavné plochy boli už v predchádzajúcich rokoch takmer vždy obsadené najmä výtvarnými dielami a fotografiami.

Začiatok roka patril ukázkam z architektúry a digitálnej koláži – prezentovali sa dvaja renomovaní architekti Ing. arch. P. Mikoláš a Ing. arch. L. Kupkovič. Keďže obidvaja sú priateľmi knižnice, ktorí vystavovali v jej priestoroch aj v minulosti, výstava sa niesla pod názvom **Architekti opäť v knižnici**. **Výstava** s názvom „**JUST A NATRUC V KNIŽNICI**“ predstavila autorský výber fotografií šiestich žilinských fotografov. Vicente Arce, pedagogička zo Strednej školy umeleckého priemyslu, Jaromír Fašianok, Jozef Chromiak, Juraj Rek, Martin Tomáška a Marián Závacký sú už niekoľko rokov členmi nezávislej skupiny s tvrdohlavým názvom Just a natruc.

Počas veľkej časti roka dával galerijný rozmer prízemným priestorom výstavný projekt **Glitch Márie Kováčik** predstavujúci sériu mikropříbehov na ploche dvojkridlovej konštrukcie.

Spomedzi amatérskych tvorcov v roku 2021 predstavila v knižnici svoje maliarske prvotiny **Andrea Hanuliaková** pod názvom Čaro okamihu.

V roku 2021 sa uskutočnili výstavy:

Architekti opäť v knižnici	výstava ukážok z tvorby Ing. arch. P. Mikoláša a výstava digitálnych koláží Ing. arch. L. Kupkoviča	10.1. - 28.2.2021
Henrich Bartek	výstava pri príležitosti 35. výročia úmrtia	1.2. – 28.2.2021
Dušan Makovický	výstava pri príležitosti 155. výročia narodenia a 100. výročia úmrtia	1.3. – 31.3.2021
Kniha Horného Považia	výstava kníh nominovaných do súťaže KHP 2020	2.3. – 11.4.2021
Veronika Hortová	výstava pri príležitosti 90. výročia narodenia	1.4. – 30.4.2021
Glitch	výstavný projekt Márie Kováčik predstavujúci sériu mikropříbehov na ploche dvojkridlovej konštrukcie	1.4. – 31.12.2021

Čaro okamihu	výstava akvarelových malieb Andrey Hanuliakovej	1.4. – 31.4.2021
Výstava športovcov v školských laviciach	výstava Múzea školstva a pedagogiky	2.5. – 30.5.2021
Peter Čaplický	výstava pri príležitosti 65. výročia narodenia	3.5. – 31.5.2021
Výstava poľských osobností	výstava združenia Polonus	
Svet našimi očami	výstava prác z tvorivých dielní v krajskej knižnici	3.5. – 30.6.2021
Ľudia pre ľudí	výstava verejnosti	3.5. – 31.5.2021
Ilustratófobia	výstava študentov SŠUP na tému „Strach“	1.6. – 30.6.2021
Alexander Lombardini	výstava pri príležitosti 170. výročia narodenia	1.7. – 31.8.2021
Hrady a zámky aj Slovenska	výstava prác výtvarnej súťaže SZUŠ BRIOŠO	4.8. – 31.8.2021
Výstava výtvarných prác zo súťaže NAPÍŠ*UHÁDNI*ILUSTRUJ*VYHRAJ	Výstava detských prác z literárno-výtvarnej súťaže	10.9.-30.9.2021
Nové videnia tradičného remesla pre úžitok všetkým	výstava výtvorov z textilu	4.9. – 30.9.2021
Žilinská právna kniha	informačná výstava o prvej najväčšej a zároveň súvislej písomnej pamiatky zo slovenského prostredia	2.9. – 30.9.2021
Autoportrét	výstava prác študentov SŠUP	1.10. – 31.10.2021
Lubomír Feldek	výstava pri príležitosti 85. výročia narodenia	1.10. – 31.10.2021
Putovná výstava víťazných kníh Kniha roka 2020	výstava víťazných kníh regionálnych súťaží	1.10. – 31.10.2021
Just a natruc v knižnici	výstava fotografií šiestich žilinských fotografov	4.11. – 27.11.2021
Vincent Hložník	výstava pri príležitosti 112. výročia narodenia a 24. výročia úmrtia	4.11. – 30.11.2021
Ruské rozprávky	výstava ilustrácií známych ruských rozprávok	4.11. – 30.11.2021
Turzovci v literatúre	výstava o živote Turzovcov prostredníctvom článkov a literatúry	1.12. – 31.12.2021

Tematické besedy

Japonská rodáčka **Sachiko Fuji** prednášala v anglickom jazyku na tému Japonská kultúra. Zamerala sa na zvyky a život v Japonsku, všeobecné vedomosti o Japonsku, japonské zvyky a tradície, jazyk a náboženstvo.

Knižnica zrealizovala v najťažších dňoch tretej vlny pandémie sériu cestovateľských online prednášok s českou cestovateľkou **Hanou Hindrákovou**. O svojej ceste do Afriky, o Keni a skutočnom živote v tejto chudobnej krajine, o románovej tvorbe z tohto prostredia rozprávala malá Európanka pod názvom Můj africký příběh, Afrika v románoch, Kontrasty Kene.

Cestovaniu, nie však po svete, ale na Slovensku sa venuje knihovník a spisovateľ **Miloš Zvrškovec**. Jeho besedám Cestovanie o piatej venujú pozornosť tí, ktorí si nekladú veľké ciele, ale chcú spoznať to, čo máme doma. Cestovateľ podáva zážitky a informácie z menších miest a dedínkami očami pozorného človeka, ktorý upozorňuje na cenné a zaujímavé pamiatky:

QUALED - občianske združenie pre kvalifikáciu a vzdelávanie, nezisková organizácia zaoberajúca sa mimoškolským vzdelávaním rôznych skupín ľudí zorganizovala v knižnici školenie o finančnej gramotnosti Money and financial skills. S obdobnou témou sa konala prednáška s podporou Nadácie Volkswagen.

V roku 2021 sa uskutočnili tematické besedy a stretnutia:

Prednáška o financiách	odborná prednáška/ QUALED	17.8.2021
CVTI online databázy	odborné školenie pre knihovníkov	19.8.2021
Japonská kultúra	prezentácia japonskej kultúry	25.8.2021
Oxford Day	odborný seminár pre učiteľov angličtiny	2.9.2021
Víly v knižnici	súčasť DEKD	8.9.2021
Tvoríme pri ľudovej piesni	súčasť DEKD	13.9.2021
Farebný svet	súčasť DEKD	21.9.2021
Nie sme sami, je nás viac	súčasť DEKD	28.9.2021
Cestovanie o piatej	cestovateľská beseda	27.10.2021
Cestovanie o piatej	cestovateľská beseda	24.11.2021

V roku 2021 sa uskutočnili online podujatia:

Môj africký príbeh	cestovateľská beseda	16.3.2021
Kontrasty Kene	cestovateľská beseda	8.4.2021
Afrika v románoch	cestovateľská beseda	28.4.2021
Prekliaty poklad a meč	beseda s autorom	4.5.2021
Čo sme sa naučili z projektu RPP 16	online seminár	22.6.2021
QUALED	odborné školenie o vzdelávaní	24.8.2021
Knižnica v živote dieťaťa	odborný seminár pre knihovníkov	24.11.2021

Literárne podujatia.

Afrika v románoch	cestovateľská beseda	28.4.2021
Prekliaty poklad a meč	beseda s autorom	4.5.2021
Peter Gärtner	beseda s autorom Vianoce s detskou knihou	12.11.2021
Igor Válek	beseda s autorom Vianoce s detskou knihou	15.11.2021
Marta Pažická	beseda s autorom Vianoce s detskou knihou	16.11.2021
Stanislav Lajda	beseda s autorom Vianoce s detskou knihou	16.11.2021
Katarína Mikolášová	beseda s autorom Vianoce s detskou knihou	19.11.2021
Ľubica Báthoryová	beseda s autorom Vianoce s detskou knihou	15.11.2021
Jana Necpalová	beseda s autorom Vianoce s detskou knihou	9.11.2021
Zuzana Kubašáková	beseda s autorom Vianoce s detskou knihou	12.11.2021

Prvé stretnutia s tvorcami kníh sa konali online. Beseda s cestovateľkou a spisovateľkou **Hanou Hindrákovou** a beseda **Vladislavom Doktorom**, autorom knihy Prekliaty poklad a meč.

Knižnica prioritne patrí a vždy patrila **KNIHE, krásnej a odbornej literatúre, spisovateľom a čítaniu** – za mnohými jej aktivitami je snaha prezentovať knihu a myšlienku hodnoty a krásy čítania. Na rozdiel od iných rokov však nemohla často privítať tvorcov kníh vo svojich priestoroch. Uvítala preto aktivitu regionálnej autorky **Kataríny Mikolášovej**, ktorá vyzvala deti k tvorivosti – tvorivému písaniu – na základe svojej vlastnej knihy Komora babky Želky. Oslovila najmä deti mladšieho veku formou súťaže, ktorá pozostávala z dvoch častí – dokončením literárneho textu autorky a jeho ilustračným dotvorením a odpoveďami na kvízové otázky.

Katarína Mikolášová bola aj jednou z autoriek, ktorá sa prihovarila deťom počas XIV. ročníka literárneho festivalu **Vianoce s detskou knihou**, podporeného Fondom na podporu umenia. Predposledný mesiac roka 2021 sa v knižnici stretli spisovatelia s deťmi na besedách, ktorých sled

prerušila opäť pandémie. Napriek nej však do knižnice zavítali Peter Gärtner, Igor Válek, Marta Pažická, Stanislav Lajda, Ľubica Báthoryová, Jana Necpalová, Zuzana Kubašáková a aktivity s ostatnými tvorcami (Gabriela Futová, Marta Harajdová, Kristína Mišovičová, Ján Moravec, Jaroslava Kuchtová, Mária Porubčanská, Ivana Jungová) boli odložené na jar nasledujúceho roka.

Kniha Horného Považia (2020) bola 15. ročníkom súťaže. Hlasujúci si mohli vybrať spomedzi 37 nominovaných titulov. Počet nominovaných kníh bol nižší ako v predchádzajúcom roku (43), čo bol dôsledok pandemického roku nepriaznivého pre kultúru a vydávanie nových kníh. Z nominovaných knižných titulov bolo 18 z kategórie beletria. Do hlasovania sa zapojilo 1513 hlasujúcich. V kategórii odborná literatúra bolo udelených 1 201 hlasov a v kategórii beletria 843 hlasov. Z dôvodu preventívnych opatrení bolo vyhodnotenie súťaže realizované virtuálne. Titul získala v kategórii beletria kniha autorky Kataríny Mikolášovej Povesti spod Vitoroga, Priče ispod Vitoroga. V kategórii odborná literatúra najviac hlasov získala kniha Júlie Marcinovej a Soni Jamečnej Z tej doliny na tú, Tradičné odievanie v obciach okolia Žiliny v 1. polovici 20. storočia.

Súťaž **Literárna cena Janka Frátrika** sa konala už po šiesty krát. Svoje práce poslalo 102 žiakov a študentov. Výsledky súťaže sú na stránke: <https://www.krajskakniznicazilina.sk/index.php/2021/12/03/vysledky-sutaze-literarna-cena-janka-fratrika-2021-6-rocnik/#more-8147>

Už 21. ročník súťaže **Tvoríme vlastnú knihu** nemal takú podobu, na akú sú deti z Poľska, Česka a Slovenska zvyknuté, konalo sa len online vyhodnotenie medzinárodného kola. V roku 2021 Książnica Beskydzka v Bielsko Biala vyhlásila tému XXII. ročníka Moje mesto, príbeh, ktorý sa možno nestal, avšak partneri spoza hraníc postupne odstúpili zo súťaže, krajská knižnica zorganizovala aspoň národné kolo. Zúčastnilo sa ho 51 detí s 36 prácami.

Krajská odbočka Spolku slovenských knihovníkov Žilinského kraja organizuje každoročne súťaž pre deti do 12 rokov, zameranú na vedomosti z oblasti literatúry **Knižný Vševedko**. Poverená regionálna knižnica pripraví krajské kolo, na ktorom sa zúčastnia víťazi okresných kôl. V r. 2020 sa organizácia súťaže v krajskom meradle prerušila a preto krajská knižnica vypracovala test pre deti žilinských základných škôl; k obdobnému riešeniu pristúpila aj v roku 2021, avšak vyhodnotenie súťaže už prešlo do roka 2022. Je predpoklad, že v aktuálnom roku sa už deti stretnú osobne, a to Oravskej knižnici A. Habovštiaka, ktorá je organizátorom krajského kola.

Obdobne ako rok predtým, ani v roku 2021 deti nenocovali v knižnici počas tradičnej **Noci s Andersenom**. Aby sa zachovalo aspoň symbolické spojenie s medzinárodnou akciou, v piatok 15. októbra, teda v úplne netradičnom čase, kedy bolo nocovanie v knižnici úplne vylúčené, pán Andersen pozdravil deti prostredníctvom sociálnych sietí. Prečítal im úryvok o babkiných okuliaroch a ukázal niekoľko hlavolamov. Nakoniec deti vyzval, aby poslali hocijaký hlavolam, ktorý sa im podarilo vyriešiť do knižnice prostredníctvom krátkého videa alebo fotografie. Traja najrýchlejší odosielatelia boli odmenení. Keďže život v knižniciach zastal na celom Slovensku, nekonali sa ani tradičné aktivity ako je čitateľský maratón **Čítajme si, Deň ľudovej rozprávky, Celé Slovensko číta deťom**.

Pre deti od 2 do 5 rokov a ich rodičov vznikol v r. 2020 **Storytime**, ponúkajúci stretnutia zamerané na čítanie, básne a piesne, ktoré prebiehajú v anglickom jazyku. V uplynulom roku sa konalo jedno stretnutie, pôvodná idea je mesačná periodicitá.

Pre žiakov a študentov rôznych vekových skupín boli organizované informačné prípravy zamerané na činnosť Britského centra a anglické reálie. Pre deti ZŠ sa uskutočnili 4 podujatia a pre študentov SŠ 4 podujatia. Britské centrum tiež poskytuje informácie a študijné materiály k medzinárodným skúškam z anglického jazyka a cez databázu Gale mali návštevníci Britského centra ešte v r. 2021 prístup k odborným textom v anglickom jazyku.

Tak ako si spoločnosť vydýchla v období medzi dvoma vlnami kovidu počas leta, potešili sa aj knihovníci, že mohli načas naplno rozbehnúť svoje tradičné aktivity pod názvom **Detské leto v knižnici**. Deti a ich sprievodcovia sa mohli opäť stretávať v priestoroch knižnice a literárneho parku. Detské leto v knižnici 2021 bolo organizované v rámci projektu Sme rozmanití a predsa tak podobní. Projekt bol spolufinancovaný mestom Žilina a Žilinským samosprávnym krajom a priniesol napr.

zážitkové čítanie pre deti od 5 rokov - Kamarátstvo má veľa podôb, podujatia Tak toto ma už nebaví, Nechcem byť žabou, Povedz to rukami, Aj princezná môže byť bojovník, Môj kamarát, Priatelia z kníh, Zo škrupinky a Literárne stretnutia pre mládež od 10 rokov Milý denníček, Najobľúbenejší animovaní hrdinovia, Putovanie s Bilbom, Mladí detektívi. Okrem toho do knižnice pravidelne prichádzali detské tábory a školské kluby (Gabby, Kamenná Poruba, Horný Hričov, MŠ Obláčik, ZŠ Cirkevná-školský klub, Detské plavecké centrum, školský klub sv. Gorazda) a ich účastníci sa zúčastňovali zábavno-vzdelávacích aktivít, resp. trávili čas v parku knižnice.

Prvý marcový týždeň patril tradične **Týždňu slovenských knižníc** (1.3. - 6.3.2021), ktorý sa niesol v optimistickejšej nálade ako jeho predchádzajúci ročník, napriek tomu však nepodporil stretávanie ľudí s výnimkou online priestoru. Svoje aktivity do virtuálneho priestoru umiestnila aj krajská knižnica. Prostredníctvom počítačovej obrazovky tvorili spolu knihovníci a seniori na live tvorivých dielňach pod názvom Tvorenie s knižnicou. Vyrábali si spolu jarne papierové girlandy. S knihami a ich autormi bola spojená beseda Miloša Zvrškovca Zakázané knihy, ktorá prezentovala nepriateľov komunistickej ideológie. V prostredí facebooku bola realizovaná súťaž Vševedko, Nevedko a Ja, ktorá motivovala deti navštevujúce sociálne siete, aby navštívili knižnicu (Zájdí do knižnice na detské oddelenie a pani knihovníčke povedz heslo, najrýchlejší štyria kvízmajsťri odídu s novou knihou). Každý deň týždňa knižnica zverejňovala spomienky knihovníkov a čitateľov na svoju prvú knižnicu či knihovníčku. Knižničná hliadka ako tradičná súčasť TSK, počas ktorej sú odmeňovaní pristihnutí pri čítaní poukazom na bezplatnú registráciu na 365 dní do knižnice sa nekonala, pretože predpoklad nájsť niekoho čítať na verejných miestach bol takmer nulový.

Žilinský festival **Dni nádeje**, ktorý je venovaný prevencii nežiaducich vplyvov na duševný a spoločenský vývoj mladého človeka sa nekonal, knižnica neorganizovala protidrogové besedy a po dlhom čase v nej neviseli víťazné práce literárno-výtvarnej súťaže. Knižnica nemala počas druhej vlny pandémie veľký dosah na stredoškolskú mládež, preto vítala spoluprácu s **IUVENTou - slovenským inštitútom mládeže** (spolupráca podložená Deklaráciou o uznávaní prínosu neformálneho vzdelávania v práci s mládežou dňa 11. decembra 2019 na konferencii pod názvom Empower). Na stránke pracasmaldezou.sk prezentovala svoje online podujatia, určené prioritne mladým ľuďom. Príkladom sú literárne stretnutia o tvorivom písaní, pre začínajúcich autorov, kreatívnom písaní na určenú tému, o vytvorení sympatického hrdinu. Náročnejší, ale zároveň pre mladých ľudí prístupnejší pohľad na literatúru priniesli prednášky Slávni outsideri v literatúre, Zabudnutí autori, Holokaust v literatúre, Najslávnejšie romány o závislostiach, Najlepšie knihy na cesty.

Napriek príprave boli zrušené aj **Žilinské dni zdravia**. Dňa 17.9.2021 sa konal v rámci Týždňa mobility pred knižnicou Parking Day a knihovníci prispeli k opravám bicyklov vytvorením priestoru pre individuálne tvorivé aktivity detí.

Témou **Dní európskeho kultúrneho dedičstva** bolo „Dedičstvo pre všetkých“. Knižnica prispela do programu spojením spevu a tanca v Literárnom parku pod názvom **Tvoríme pri ľudovej piesni**. Ľudové pesničky interpretovali speváčka Milena Čechová a heligonkár Róbert Bukovinký a ich sprievodným programom boli tvorivé dielne zamerané na techniku linorytu. Účastníci vyrábali znak mesta Žiliny. Obdobne v parku sa konalo ďalšie podujatie DEDK, ktoré sa tradične volá **Knižné víly** a prezentuje tradície našich predkov a povesti. Pre školské kolektívy boli určené dve besedy **Farebný svet** a **Nie sme sami, je nás viac**, nesúce myšlienku rozmanitosti a tolerance v dnešnom modernom svete.

Pandémia zastavila aj aktivity **Slovak Business Agency (Creative point)**, ktoré sa konali od r. 2018 v knižnici a prinášali vzdelávacie podujatia pre dospelých záujemcov (3D tlač, modelovacie programy Blender, SketchUp, Fusion360, remeselnícke a umelecké techniky) a boli realizované v rámci Národného projektu Národného podnikateľského centra v regiónoch. Knižnica však spoluprácu udržiava a je pripravená opäť sprístupniť svoje priestory.

Britské centrum organizuje podujatia, na ktorých prepája informácie z anglických reálií s ponúkanou literatúrou a propaguje knihy zo svojho fondu na výstavkách a formou Reading clubu. **British Reading Club** sústreďuje záujemcov o anglickú literatúru a pre seniorov bola určená výučba angličtiny **Enjoy English with us**. Viď informácie o kluboch v texte nižšie.

V blízkej spolupráci s Britským centrom sa konajú odborné semináre vydavateľstiev Oxford a Maxmilian pre pedagógov; v roku 2020 a 2021 sa však konal len jeden seminár vydavateľstva Oxford a vďaka jeho realizácii knižnici pribudlo 5 nových kníh.

Krajská knižnica v Žiline v pravidelných intervaloch organizuje **kurzy, tvorivé dielne, kluby**. Všetky vznikli už pred rokom 2019 a ich činnosť je plánovaná aj naďalej. Podmienkou pre účasť v kluboch je registrované členstvo v knižnici. Ich plynulej organizácii bránili podobne ako v inej činnosti protiepidemiologické opatrenia a strach zo stretávania na hromadných podujatiach. Preto sa nekonali v klasickej podobe alebo sa konali len sporadicky.

- **Klub s Knihuľkou.** Klub pre najmenšie deti (určený pre deti od 1 do 4 rokov) a ich rodičov vznikol s cieľom rozvíjať predčitateľskú gramotnosť detí. Program je zameraný na hlasné čítanie, rozprávanie, dramatizáciu, hru a tanec. Okrem čítania sa deti učia básničky a precvičujú si jemnú motoriku aj prostredníctvom montessori pomôcok. Matky s deťmi sa stretávali raz mesačne a súčasťou klubu boli aj rôzne hry a spev. Klub s Knihuľkou navštevovalo priemerne 59 osôb, konal sa päťkrát.
- **Biblosko.** V klube sa stretávajú žiaci 1. stupňa ZŠ s cieľom podpory čítania u čitateľov „začiatokníkov“. Na klubové stretnutia prichádzali priemerne 5 účastníci raz za mesiac, v r. 2020 a 2021 sa nekonali.
- **Hermes.** Klub bol zameraný na rozvoj spisovateľského talentu, resp. tvorivého písania pre žiakov 2. stupňa ZŠ a študentov SŠ. V roku 2021 sa zrealizoval jedenkrát a navštívilo ho 5 účastníkov a päťkrát sa realizoval online (32 účastníkov).
- **Novalis.** Klub založený v r. 2017 je venovaný predovšetkým básni, či už jej tvorbe, čítaniu alebo rozboru. V roku 2021 sa nekonali.
- **Klub spoločenských hier.** Ponúka širokú paletu klasických aj nových spoločenských hier pre záujemcov z verejnosti počas otváracích hodín knižnice. Konal sa len dvakrát a dvakrát sa stretli mladí hráči pri novom šachovom stole v literárnom parku.
- **British reading club.** Klub tradične fungujúci na mesačnej báze pre všetkých ľudí, ktorí majú záujem zlepšiť svoje komunikačné zručnosti v anglickom jazyku a majú radi anglickú literatúru. Zvyčajná návštevnosť je približne 8 osôb, ktoré prichádzajú diskutovať o knihách v anglickom jazyku. V r. 2021 sa stretli len jedenkrát.

Prioritne pre seniorov a ľudí so zdravotným a sociálnym znevýhodnením knižnice organizuje:

- **Kurz základnej počítačovej gramotnosti.** Kurzy realizované od r. 2005. Počas roka 2021 kurz nebol organizovaný.
- **Počítačové kurzy pre pokročilých.** Kurzy zamerané na témy: Tvorba textových dokumentov a Internet, Prezentácie Power Point a Prezi, Excel, Tvorba webstránok, Úprava fotografií, Komunikácia cez internet - Messenger a Viber, Smartfón, Tablet kurz. Počas roka 2021 kurz nebol organizovaný.
- **Tvorivé dielne pre seniorov a Tvorivý klub.** Tvorivé dielne, ktoré sú zamerané prioritne na tvorivosť starších ľudí, boli počas roka 2020 a 2021 zlúčené s Tvorivým klubom. Klub je otvorený pre deti a verejnosť a seniori sú jeho dominujúcimi návštevníkmi. Rozvíja jemnú motoriku. Prebieha každý štvrtok, v pandemických rokoch sa realizoval vždy, ak to umožňovali protiepidemiologické podmienky (7 stretnutí). Tvorivé stretnutie v septembri 2021, spojené s hudobným programom malo rekordných 30 účastníkov. Navyše, v tomto roku sa lektor stretol s tvorivými ľuďmi 4-krát aj na online podujatí a knižnica vyrábala aj inštruktážne videá, napr. ako si vyrobiť záložku do knihy.
- **Klub ľudových tradícií.** Stretnutia klubu, ktorý je zameraný primárne na seniorov a na ktorom sú predstavované ľudové zvyky a tradície regiónov Slovenska sa v roku 2020 a 2021 nekonali.
- **Enjoy English with us.** Neformálne stretávania primárne pre seniorov a nezamestnaných, ktorých cieľom je rozvíjať základné komunikačné zručnosti v anglickom jazyku. Stretnutia sa zvyčajne konajú raz týždenne v malej skupine účastníkov. Kvôli karanténnym obmedzeniam sa minulý rok hodina angličtiny uskutočnila iba štyrikrát.

- **Tréning pamäti.** Kurz tréningov pamäti je primárne zameraný na ľudí 50+. Realizuje sa od r. 2013 vďaka Slovenskej asociácii knižníc a Ministerstva kultúry SR, ktoré podporilo jej projekt Vzdelaní knihovníci = spokojní návštevníci. Počas roka neprebehol žiadny kurz, informácie o tom, ako si posilňovať pamäť získali záujemcovia prostredníctvom jedného online tréningu.

Spolupráca so školami bola obmedzovaná pravidlami kultúrneho a školského covidautomatu. Do knižnice prišlo len cca 100 kolektívov, pričom práve na základe spolupráce so školami je knižničná činnosť smerom k deťom najúčinnejšia a najsystematickejšia.

Základné a stredné školy a ich pedagógov oslovuje knižnica na základe doplneného a aktualizovaného **ponukového listu**, ktorý každoročne zasiela do škôl v meste a okrese Žilina. Počas celého roka majú školy možnosť pozrieť si ponuku týchto tematických podujatí aj na internetovej stránke. Najčastejšie organizovaným podujatím pre školy bola opätovne **informačná príprava**, ktorá bola realizovaná 10 krát (171 účastníkov) a často bola doplnením iného podujatia. Cieľom informačnej prípravy bolo nielen oboznámenie so službami knižnice, usporiadaním fondu, ale aj príprava používateľa pre prácu s modernými informačnými zdrojmi. Záujem tradične býva aj o informačnú prípravu a prehliadku v Britskom centre a informačná príprava pre starších Stratení v informáciách učila študentov na konkrétnych príkladoch ako samostatne vyhľadávať v online katalógoch.

Jedným z navštevovaných podujatí bolo **Kritické myslenie na internete**, kde sa študenti dozvedia o informáciách na internete, ako sa v nich orientovať, hodnotiť. Ponúka riešenia, ktoré im dovoľia preklúčkovať pomedzi množstvom nepravdivých informácií.

Čitateľská výzva – dvakrát knižnica zorganizovala podujatie, ktorého cieľom bolo zaktivizovať čítanie a spojiť ho so súťažným duchom. Jedna výzva bola spojená s čítaním počas prázdnin, druhá s čítaním počas zimných mesiacov. Súťaž prebiehala v 2 kategóriách: od 6 – 10 rokov a od 11 – 15 rokov a odmenení boli čitatelia, ktorí prečítali najviac strán. Zimná čitateľská výzva má presah do roka 2022.

Na rozdiel od minulosti, kedy žiaci zo vzdialenejších škôl v okrese trávili niekedy celé dopoludnia v priestoroch knižnice s viachodinovým programom, sa v r. 2021 konali skôr kratšie návštevy a v menších kolektívoch.

Tradične pre detského príjemcu boli určené **tematické besedy a pásma pre základné a stredné školy**. V r. 2021 bol záujem o besedy Doprava a bezpečne na ceste, Komiks, Zvieratka v lese a na dvore, Hrady v okolí Žiliny, Ako vznikla kniha a špeciálne téma rôznorodosti a tolerancie vyjadrená prostredníctvom literárnych diel či inými prostriedkami.

Novinkou, ktorá našla pozitívny ohlas od prvých dní svojej realizácie bolo podujatie **Hravé programovanie (micro:bity v knižnici)**. Je určené pre žiakov 4.–6. ročníka, pri ktorom sa naučia základy blokového programovania hravou formou s pomocou zariadenia BBC micro:bit, ako sa so zariadením pracuje, aké sú jeho funkcie a využitie. Po krátkej inštrukčii žiaci vedia do micro:bitu naprogramovať základné príkazy.

Celkovo knižnica registruje väčšiu zaťaženosť žiakov a vyššiu konkurenciu pri oslovovaní škôl s ponukou podujatí. Mnohokrát majú pedagógovia problém uvoľniť sa zo školy a prísť so svojimi žiakmi na podujatie. Okrem toho, počet inštitúcií, ktoré ponúkajú žiakom účasť na svojich podujatiach, je vysoký. Ostáva teda na knižnici pripravovať stále lákavejšie aktivity s využitím moderných pomôcok.

Knižnica organizuje podujatia pre rôzne vekové, sociálne a profesijné kategórie používateľov, často v spolupráci so školami a organizáciami tretieho sektoru. Snaží sa sprístupňovať svoje služby aj tým skupinám, ktoré majú **sociálny alebo zdravotný handicap** – nielen zľavneným zápisným, debarierizáciou budovy, budovaním a sprístupňovaním zvukových kníh pre slabozrakých, ale aj vytváraním podmienok pre účasť na podujatiach s prístupným obsahom.

V období rokov 2020-2021 boli vybraní pracovníci vyškolení v posunkovej reči (projekt Naše knižnice (aj) pre znevýhodnených čitateľov, ktorí ukážky z nej prezentovali aj deťom na podujatiach

počas detského leta v knižnici, 2x podujatie Povedz to rukami (ukážky posunkovej reči) s počtom 52 návštevníkov.

Aj súvislosti s realizáciou projektu Sme rozmanití a predsa tak podobní (Grantový systém mesta Žilina) knižnica päťkrát pripravila podujatia pre špeciálne základné školy. Boli realizované besedy na tému doprava, kráľovstvo kníh, zvieratká v lese a na dvore, Vianoce.

Vid' aj predchádzajúcu časť Služby zdravotne znevýhodneným a iným špecifickým skupinám používateľov.

Tradičnými partnermi pri príprave aktivít okrem osobností sú aj inštitucionálne subjekty ako **Krajská odbočka Spolku slovenských spisovateľov, Zbor Žilincov, Slovenská národná knižnica, Nadácia Lúč, Štátny archív v Bytči – pobočka Žilina, Žilinská univerzita v Žiline, Považské múzeum v Žiline, Český spolok Bratislava – klub Žilina, Zväz slovenských turistov** a mnohí iní. V roku 2021 sa v priamej spolupráci nestretla knižnica s mnohými partnermi, avšak po zlepšení situácie sa staré vzťahy obnovia.

Pri organizovaní podujatí knižnica vystupuje ako samostatný organizátor alebo ako partner iných jednotlivcov a subjektov; spoluprácu s nimi knižnica víta a venuje jej veľkú pozornosť. Spolupráca s nimi sa často prelína z roka do roka alebo sa koná príležitostne. Preto sú tu spomenutí aj partneri, s ktorými knižnica v roku 2021 priamo nespoločovala.

V r. 2021 bola realizovaná spolupráca s:

- **Regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Žiline** (protipandemickéopatrenia, odporúčania, riešenie možností organizácie podujatí),
- **mesto Žilina** (Vítanie novorodencov do života, Parking Day),
- **Mestské divadlo Žilina** (čítanie v knižnici Čítaj a zaži, zľavnené zápisné/vstupné),
- **Žilinská univerzita v Žiline** (spolupráca pri poskytovaní knižnično-informačných služieb),
- **Slovenská asociácia knižníc** (Týždeň slovenských knižníc),
- **Brána poznania** (Detské leto v knižnici, Literárna cena Janka Frátrika),
- **Združenie Polonus** (Výstava poľských osobností),
- **Mladý podnikavec, o.z.** (Rozum je naša pridaná hodnota),
- **Zväz slovenských turistov** – (organizácia Pamätného výstupu na Veľký Rozsutec, stretnutia členov v knižnici),
- **Občianske združenie QUALED** (prednáška o finančnej gramotnosti),
- **atelier Hadri.Tvor.Di.** (výstava Nové videnie tradičného remesla pre úžitok všetkým),
- **Múzeum školstva a pedagogiky Bratislava ÚIPŠ** (Výstava Športovci v školských laviciach),
- **Súkromná škola umeleckého priemyslu v Žiline** (výstava prác študentov Ilustratofóbia, Just a natruc v knižnici),
- **Súkromná Základná umelecká škola Brioso** (výstava prác žiakov Hrady a zámky Slovenska),
- **Perida s.r.o** (Machové tvorivé dielne),
- **My Žilinské noviny** (Kniha Horného Považia 2020),
- **Klub poľských detí** (stretnutie detí v knižnici),
- **Saleziáni don Bosca Žilina** (Deň otvorených dverí).

Vid' časti Spolupráca s inými subjektmi, Semináre, konferencie, odborné aktivity, aktivity na národnej úrovni a medzinárodnej úrovni, Iné aktivity a aktivity vyplývajúce z projektovej činnosti knižnice.

Podobne ako v minulosti za negatívnu skutočnosť považujeme parkovacie poplatky pred centrálnou budovou knižnice, ktoré odrádzajú návštevníkov - motoristov od jej návštevy, prípadne od dlhšieho zotrvania v knižnici.

2. Bibliografická, dokumentačná a informačná činnosť

Úsek regionálneho výskumu, dokumentov a informácií

Úsek zhromažďuje informácie a dokumenty regionálneho významu za oblasť Horného Považia, čím prispieva k významnej dokumentačnej úlohe slovenských regionálnych knižníc. Zachytáva jedinečné regionálne informácie, spracováva ich a dokáže tak uspokojovať špeciálne požiadavky efektívnejšie a z rôznych informačných prameňov.

Spracovanie regionálnej článkovej bibliografie:

súbežná článková bibliografia: 2 060 záznamov článkov,

retrospektívna článková bibliografia: 261 záznamov článkov.

Úsek pokračoval v budovaní kartoték osobností, inštitúcií, udalostí a obcí, ktoré sa priebežne dopĺňajú. Osobitná pozornosť je venovaná budovaniu kartotéky osobností, v ktorej sa sústreďujú osobnosti z rôznych oblastí okresov Žilina a Bytča. Základ tvorí regionálna databáza – obecná úroveň v systéme Clavius (obsahuje aj korporatívne a geografické authority), ktorá sa priebežne dopĺňa životopismi regionálnych osobností a vkladáním nových autorít. Tlačeným výstupom z týchto databáz je Kalendárium – výročia osobností okresu Žilina a Bytča.

Často využívaná bola kartotéka obcí okresov Žilina a Bytča. Pri budovaní regionálnych databáz je dôležitý osobný kontakt, či už so žijúcimi osobnosťami alebo rodinnými príslušníkmi a predstaviteľmi jednotlivých miest a obcí okresov Žilina a Bytča.

Knižnica má archivované tlačové správy mesta Žilina, ktoré pracovníkom knižnice pravidelne zasiela hovorca mesta a ktoré slúžia používateľom k prezenčnému využívaniu.

V systéme Clavius sú spracovávané fotografie osobností, kultúrnych a prírodných pamiatok okresov Žilina a Bytča.

Tabuľka 22 Bibliografická, dokumentačná a informačná činnosť

Ukazovateľ	r. 2020	r. 2021	Rozdiel
počet registrovaných bibliograf. a faktogr. informácií zameraných na regionálne témy	1 413	1442	+ 29
počet vypracovaných bibliografií /tlačené + elektronické/ spolu	9	9	0
z toho kalendárium	1	1	0
ročenka	0	0	0
personálna bibliografia	0	0	0
bibliografický leták	4	4	0
iné /životopis. medailón, inf. leták a pod./	4	4	0
Počet vypracovaných rešerší, z toho:	388	388	0
počet vypracovaných rešerší na regionálne témy	77	78	+ 1
počet titulov monitorovaných periodík spolu	125	125	0
- z toho periodiká regionálneho zamerania	38	38	0
počet záznamov v databáze regionálnej článkovej bibliografie spolu	33 383	35 978	+ 2 595
z toho ročný prírastok spolu	2 439	2 586	+ 147
- z toho články z periodík	2 210	2 321	+ 111
články zo zborníkov, kapitoly z kníh a iných špeciálnych tlačovín	229	265	+ 36
fond regionálnych dokumentov spolu (KJ)	4 143	4 476	+ 333
z toho – knihy /počet KJ/	206	97	- 97
iné - spracované v KIS /drobné tlače, AV dokumenty, firemná lit., grafika, mapy a iné	0	60	+ 60

špec. dokumenty/				
Periodiká /počet titulov/od roku 2018 postupne spracovávame periodiká v KIS	176	176	+	0
elektronická databáza regionálnych autorít počet autorít spolu	2 320	2 472	+	152
z toho osobné autority	1 385	1 415	+	30
korporatívne autority (korporatívne, geografické, akcie)	935	1 057	+	122
elektronická databáza fotografií počet spracovaných záznamov fotografií v KIS	352	352		0
výpožičky regionálnych dokumentov spolu	5 203	5 921	+	718
z toho knihy	1 168	1 721	+	553
- periodiká	1 627	1 630	+	3
- výstrižky	1 555	1 600	+	45
- Iné (drobné tlače...)	853	970	+	117
počet zrealizovaných regionálnych podujatí /garant podujatia regionálne oddelenie/	11	5	+	6
počet návštevníkov regionálneho oddelenia	358	368	+	10
počet využívaných elektronických databáz	3	3		0

Monitoring tlače bol v priebehu roka realizovaný len pre Krajskú knižnicu v Žiline (články našich zamestnancov a články o knižnici od iných autorov).

Edičná činnosť úseku: viď časť 8.3. Všetky tituly budú postupne sprístupnené pre verejnosť prostredníctvom WWW stránky knižnice www.krajskakniznicazilina.sk pod heslom edičná činnosť.

Pracovníčky úseku aktívne spolupracovali so **Štátnym archívom v Bytči – pobočka Žilina** – poskytnutie fotografií osobností do databázy úseku, informácie z histórie Žiliny a pod. Pokračovala spolupráca so **Žilinskou univerzitou v Žiline** – Univerzitou tretieho veku (poskytovanie informácií a literatúry regionálneho charakteru študentom pri tvorbe záverečných prác), s **Výtvarnou agentúrou 1, Krajským kultúrnym strediskom v Žiline, Kysuckým múzeom v Čadci** (výstavy, vydateľská činnosť, informácie o osobnostiach a pod.), **Súkromnou strednou umeleckou školou v Žiline** (výstavy, podujatia a pod.), s **Nadáciou Polis**, ktorá organizuje stretnutia s mienkotvornými osobnosťami a ľuďmi, ktorí vďaka svojmu ľudskému a profesijnému kreditu dokázali v svojom živote neobyčajné veci (nadväzovanie kontaktov), s **Krajskou organizáciou cestovného ruchu, Žilinským turistickým krajom** (získanie publikácií, ktoré organizácia vydala do fondu KKŽ).

V rámci súťaže **Kniha Horného Považia 2020** pracovníčky realizovali prieskum vydanej literatúry, ktorá spĺňa kritériá na nominovanie, oslovovali autorov, vydateľov a pod. ohľadne nominácie a získania aspoň jedného výtlačku pre KKŽ, pripravovali a koordinovali súťaž a výstavy v rámci regionálnych knižníc ŽSK. Podieľali na získavaní knižných titulov s regionálnou tematikou do fondu knižnice internetovým prieskumom, osobnými kontaktmi, návštevami kultúrnych podujatí a pod.

Úsek sa organizačne a programovo podieľal na príprave **Kolokvia českých, moravských a slovenských bibliografov**, ktoré sa konalo 4.10. - 6.10.2020 v Kysuckej knižnici v Čadci. Pracovníčky úseku sa tiež podieľali na pomoci pri organizácii a realizácii vybraných podujatí knižnice a zúčastňovali sa na podujatiach kultúrnych inštitúcií ŽSK. Fotografie a videá z týchto podujatí ukladajú do elektronickej databázy. Takisto sa významnou mierou podieľali na referenčných službách knižnice (75 mailových požiadaviek). Úsek úzko spolupracuje s metodičkou obecných knižníc Mgr. Boženou Sobolovou pri získavaní regionálnych dokumentov.

Podujatia zrealizované úsekom regionálneho výskumu:

- 20.9.2021 Informačná príprava so zameraním na regionálne informácie, Obchodná akadémia
- 24.9.2021 Informačná príprava so zameraním na regionálne informácie, Obchodná akadémia

- 6.10.2021 Prezentácia pracoviska pre knihovníkov zo Senice
- 16.4.2021 Predstavenie nominovaných kníh do súťaže KHP 2020, online podujatie
- 23.4.2021 Slávnostné vyhodnotenie KHP 2020, online podujatie

Ďalšie činnosti:

- príprava materiálov a konzultácie používateľom knižnice k ročníkovým, bakalárskym a diplomovým prácam,
- príprava podkladov k vypracovaniu KULT Ročný výkaz o neperiodických publikáciách,
- zabezpečovanie odoslania povinných výťažkov edičnej činnosti KK do SNK Martin, UK Bratislava - zabezpečenie odoslania žiadostí o pridelenie ISBN pre edičnú činnosť úseku,
- spolupráca pri zostavení online hlasovania Kniha Kniha Horného Považia 2020.

Výskumná činnosť bola spojená s prípravou každoročne vydávaného materiálu Kalendárium : výročia osobností okresu Žilina a Bytča. Pripravovali a overovali sa zdrojové dokumenty, nadväzovali sa osobné kontakty s osobnosťami. Získané informácie sa výberovo dopĺňali do KIS Clavia do regionálnej databázy.

Úsek poskytuje celoročne regionálne informácie, knihy, časopisy, plné texty článkov, drobné tlače a pod. pre čitateľov, prevažne vysokoškolských študentov, pre študentov Univerzity tretieho veku a pre širokú verejnosť.

Výstavy organizované úsekom regionálneho výskumu – v časti Kultúrno-výchovná činnosť.

Počet vypracovaných rešerší s **regionálnou tematikou za rok 2021: 78.**

Zoznam je dostupný na web stránke knižnice www.krajskakniznicazilina.sk

3. Metodická a poradenská činnosť knižnice

3.1. Metodické návštevy

Metodické návštevy

	2020	2021	rozdiel
Metodické návštevy	7	13	+ 6
Konzultácie /aj s krajskou knižnicou/	863	870	+ 7
Odborné porady a semináre	2	8	+ 6

3.2. Vnútroknižničná metodická činnosť

Vnútroknižničná metodika ovplyvňuje všetky procesy v knižnici, pretože jej náplňou je každodenné usmerňovanie činnosti počas rutínnej prevádzky, ako aj počas riešenia neplánovaných či výnimočných udalostí a úloh. Vykonávali ju v úzkej súčinnosti riaditeľka a poverení pracovníci na základe rozhodnutí vedenia knižnice, ktoré reprezentujú vybraní pracovníci služieb, vedúca odd. ekonomicko-technickej činnosti, krajská metodička.

Zásadné otázky boli riešené na poradách vedenia a operatívnych poradách pracovníkov, na ktorých boli zároveň analyzované aktuálne výsledky činnosti knižnice.

Vedenie knižnice riešilo v r. 2021 dve základné veľké úlohy. Prvá sa prenášala z roka 2020 vo forme epidémie koronavírusu a prejavovala sa jej druhou a treťou vlnou. V období najväčšieho množstva nakazených a rovnako v lepšom medziobdobí musela knižnica rešpektovať protiepidemiologické opatrenia a realizovať svoje služby v rámci aktuálnych obmedzení. Knihovníci aj návštevníci boli povinní počas celého roka dodržiavať prísne hygienické opatrenia a ani jeden deň im nebolo umožnené pohybovať sa po vnútorných priestoroch bez respirátora či rúška. Aktuálne opatrenia museli byť vždy zreteľne komunikované a pracovníci knižnice niekedy čelili nepochopeniu zo strany tých, ktorí nespĺňali podmienky pre vstup do budovy. Tie sa menili v závislosti od kovidautomatu, ktorý počas najhorších týždňov vylúčil spomedzi návštevníkov aj ľudí s platným testom. Pre knihovníkov bolo náročné orientovať sa v spleti vyhlášok, ktoré niekedy vychádzali s oneskorením

a rýchlo sa menili. Oproti predchádzajúcemu roku však bolo pozitívom, že knižnica bola úplne zatvorená, resp. fungovala len s výdajom dopredu objednaných kníh iba na začiatku roka.

Druhou veľkou a pre knižnicu aj historicky negatívnou úlohou bola zrušenie pobočiek ako obslužných miest krajskej knižnice a ich presun pod správu mesta Žilina. Už rokovania predstaviteľov mesta, kraja a KKŽ v roku 2020 priniesli rozhodnutie o užšej participácii mesta Žilina na chode pobočiek krajskej knižnice, ktoré však vyústili až do úplného odčlenenia 6 obslužných miest od centrálnej knižnice. Od 30.6.2021 prestali byť pobočky Vlčince, Hájik, Solinky, Trnové, Bytčica, Strážov pracoviskami Krajskej knižnice v Žiline a tomu predchádzala príprava odčlenenia po ekonomickej, knihovníckej, majetkovej aj personálnej stránke. Zrušenie 6 pracovísk si teda vyžiadalo prehodnocovanie majetku, techniky, knižničného fondu, personálu. Pracovníci pobočky prešli do „centrálnej knižnice“, ktorá stratila toto svoje označenie, stala sa jediným miestom, kde knižnica pôsobí. Konali sa čiastkové revízie a vzhľadom na požiadavky budúceho správcu sa vyradilo množstvo kníh. Z bývalých pobočiek bola vytvorená Mestská knižnica v Žiline.

Na novú situáciu musel zareagovať aj knižnično-informačný softvér Clavius, v ktorom sa rozčlenili fondy, používatelia, dočasne sa ponechali lokácie pre štatistické účely. Knihy, ktoré boli prenechané novému majiteľovi (58 692 KJ) boli vyradené z fondu Krajskej knižnice v Žiline. Nových používateľov aj s ich podlžnosťami prebrala nová knižnica.

V KIS Clavius bola často využívaná funkcia zatváracie dni, keďže knižnica musela riešiť obmedzenia klasickej prevádzky.

Boli pripravené podmienky na zapojenie čítačiek čiarových kódov pre možnosť využívania digitálnej karty namiesto čitateľského preukazu a riešila sa registrácia platieb pri použití platobného terminálu.

V súčinnosti s inými regionálnymi knižnicami Žilinského kraja, najmä s Oravskou knižnicou A. Habovštiaka knižnica začala rokovania s partnermi pri realizácii projektu Daruj knihe druhý domov. Oslovovala ich s ponukou na spoluprácu a propagovala myšlienku čítania aj medzi ľuďmi s inými záujmami. Špeciálnou nálepkou projektu boli označené výpožičné miesta v kaderníctve NOVA, v Extreme parku, v Mestskej plavárni v Žiline a na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Žiline. Spoluprácu začala aj so Saleziánmi Dona Bosca v Žiline, knihy boli darované aj Dennému centru na Solinkách a žilinským odsúdeným v nápravno-výchovných zariadeniach v meste. Ďalšou zaujímavou myšlienkou, na ktorej začala knižnica pracovať na podnet oravskej knižnice, sa stali elektronické karty/preukazy; základy ich zavedenia do praxe boli s firmou Paisy zmluvne položené v decembri 2021.

Knihovníci riešili aj otázku ako zaktivizovať využívanie literárneho parku, ktorý po uzavretí pred náhodnými návštevníkmi bez čitateľského preukazu (aj z dôvodu koronakrízy a počítania maximálnej návštevnosti knižnice na m²) trpel nižšou návštevnosťou. Riešil sa jeho charakter ako oddychovej zóny v meste so špecifickým a na vzdelávanie a literatúru napojeným duchom. Zároveň knižnica ako inštitúcia podporujúca myšlienku ekológie vydala výzvu pre verejnosť na darovanie nádrže pre zadržiavanie dažďovej vody. Realizoval sa projekt Živá zelená knižnica, ktorý podporil relaxačnú funkciu exteriérového miesta knižnice. Po rekonštrukčných prácach v roku 2020 začal parčík opäť ožívať a získavať svoju zelenú podobu. Knihovníkom pri tom pomohli aj dobrovoľníci z iných organizácií (Doprastav a.s.). Zaujímavé využitie knižnica plánovala pre svoj park aj v súvislosti s kandidatúrou mesta Žilina na Európske hlavné mesto kultúry 2026; s podporou z tejto strany však po neúspešnom výsledku zatiaľ nemôže počítať.

V koordinácii so svojím zriaďovateľom riešila knižnica svoju budúcu podobu aj vo svojom širšom smerovaní. Zapojením sa do SMART koncepcie definovala svoje úlohy v budúcnosti. Niektorým sa priblížila aj naplánovaním svojich konkrétnych čiastkových cieľov do projektovej výzvy IROP (RFID, rekonštrukcia vybraných užívateľských priestorov, komplexná realizácia ozvučenia v budove) a do projektovej výzvy Fondu na podporu umenia, 5.1 Knižnice, 5.1.1 Komplexná infraštruktúra knižníc (rekonštrukcia 1. poschodia).

Nové možnosti v posilňovaní svojho postavenia ako tvorivého kreatívneho komunitného centra priniesla spolupráca s CVTI a myšlienka FABLABu, ktorá sa začala vytvárať už pri prvom školení

pracovníkov vo využívaní microbitov a 3D tlače; ich využívanie šírili pracovníci na prvých vzdelávacích podujatiach pre žiakov ZŠ.

Metodická činnosť je úzko prepojená so všetkými väčšími podujatiami, ktoré knižnica pripravuje a ktoré si vyžadujú väčší organizačný vklad. V roku 2021 sa mnohé tradičné veľké podujatia nekonali, avšak niektoré svoj priestor našli aj v obmedzených podmienkach a ich realizácia bola podmienená vyšším úsilím, napr. presunom do online priestoru.

Vid' predchádzajúcu časť Kultúrno-výchovné podujatia.

Katalogizácia a bibliografia doladzovali využívanie katalogizačných pravidiel RDA, čo sa javí ako dlhodobější proces z hľadiska plynulého využívania v praxi.

V rámci počítačovej siete sa menilo dispozičné riešenie tlačiarní, riešilo sa nastavenie siete v skladových priestoroch.

Na žiadosť zriaďovateľa boli pripravené:

- odpočet aktivít pre národnostné menšiny za roky 2019 - 2020,
- návrhy a plnenie merateľných ukazovateľov Programového rozpočtu činnosti Krajskej knižnice v Žiline,
- v mesačných intervaloch plán úloh na budúci mesiac a vyhodnotenie plnenia úloh za uplynulý mesiac,
- aktualizácia koncepcie Krajskej knižnice v Žiline s finančným a časovým doplnením stanovených úloh.

Pre autorské združenie LITA knižnica štvrťročne pripravovala odvody za kopírovacie služby a v ročnej zostave nahlasovala výpožičky slovenských autorov.

Okrem odborných otázok bola pozornosť venovaná kontrole dodržiavania zásad a opatrení v oblasti BOZP a požiarnej ochrany, finančnej kontrole, dodržiavaniu opatrení v oblasti ochrany osobných údajov. So spoločnosťou Krankas knižnica riešila zabezpečenie pracovnej zdravotnej služby.

3.3. Okresná a krajská metodická pôsobnosť

Tabuľka 23 Okresná metodická pôsobnosť

Rok	Počet knižníc v metodickú pôsobnosť *	Úväzok metodicky pre okresnú metodiku	Počet odborných podujatí pre knihovníkov	Počet metodických návštev mestských a obecných knižníc	Počet konzultácií
2020	47 pracujúcich verejných knižníc + 15 nepracujúcich	1,25	0	7	450
2021	48 pracujúcich + 14 nepracujúcich	1,25	2	13	650

* bez regionálnej knižnice

Krajská knižnica v Žiline v zmysle Zákona č. 126/2015 Z.z. o knižniciach, § 9, ods. 5 poskytovala metodickú pomoc mestským, obecným a školským knižniciam na území okresov Žilina a Bytča. Pomoc formou metodických návštev knižníc a ich zriaďovateľov bola v pandemickom roku zo strany metodického oddelenia zabezpečovaná v menšom rozsahu ako v minulých rokoch. Pracovníčky metodického oddelenia sa preto zamerali na intenzívnejšiu mailovú komunikáciu a na vydávanie metodických materiálov, ktoré boli v priebehu roka zasielané na mailovú adresu knihovníkov a ich zriaďovateľov. Priamo v krajskej knižnici - na odborných oddeleniach - bola zaškolená knihovníčka Obcej knižnice z Turia. Práca metodického oddelenia bola zameraná aj na ďalšiu podpornú činnosť, napr. na vyhodnotenie dotazníka, ktorý bol v závere roka 2020 zaslaný mestským a obecným knižniciam v Žilinskom kraji a v roku 2021 bol podrobne zhodnotený a hodnotenie publikované v odbornom periodiku Knižnica. Jeho cieľom bolo zistiť ako mestskí a obecní knihovníci vnímajú metodikov a ich pomoc a aké ďalšie aktivity by zo strany metodikov očakávali v nasledujúcich

rokoch. Dotazník pomohol identifikovať okruhy problémov súčasných knihovníkov a po vyhodnotení odpovedí boli stanovené úlohy, ktoré z prieskumu pre metodikov vyplynuli.

Pracovníčky metodického oddelenia v priebehu roka uskutočnili **13 návštev** obecných a mestských knižníc. V priebehu roka bolo **poskytnutých 650 telefonických a mailových konzultácií**. Metodické návštevy obecných knižníc boli zamerané na zistenie úrovne poskytovaných knižnično-informačných služieb, vedenie odborných evidencií a na podnietenie účasti knižníc na čerpaní prostriedkov z Fondu na podporu umenia. Metodická pomoc bola zameraná aj na usmernenia v oblasti štatistického vykazovania, pomoc pri zavádzaní knižnično-informačných systémov do praxe knižníc, pomoc pri spracovaní, vecnom vyhodnotení a zúčtovaní projektov, pomoc pri zakladaní novej Mestskej knižnice v Žiline poskytnutím kompletného zoznamu zákonov, smerníc a predpisov súvisiacich s činnosťou verejnej knižnice a pod.

Vo veľkej miere bola mestským a obecným knižniciam poskytnutá **pomoc pri registrovaní a spracovaní žiadostí o grant** v rámci grantových programov Fondu na podporu umenia, a to v podprograme Akvizícia knižníc a podprograme Vybavenie knižníc a malá knižničná infraštruktúra. Po otvorení programu malej knižničnej infraštruktúry boli na metodickom oddelení kompletne spracované dva projekty – jeden zameraný na obnovu technického vybavenia Obcej knižnice v Terchovej a druhý bol zameraný na kompletnú obnovu interiérového a technického vybavenia Obcej knižnice v Jablonovom. V **elektronickom systéme FPU metodičky spracovali a zaregistrovali ďalších šesť projektov zameraných na akvizíciu kníh** /Bytča, Stránske, Dolná Tižina, Jablonové, Predmier, Terchová/. Všetky projekty obecných knižníc a jednej mestskej knižnice v programe Akvizícia knižničného fondu boli podporené. Z projektov, ktoré boli podané v rámci podprogramu Vybavenie knižníc a malá knižničná infraštruktúra bol podporený projekt Obcej knižnice v Jablonovom. Pomoc pri finálnej úprave projektu obnovy knižničnej infraštruktúry i akvizície knižničného fondu bola poskytnutá aj Obcej knižnici v Porúbke a Obcej knižnici v Turí. Konzultačná pomoc pri spracovaní a vyhodnotení projektov bola poskytnutá aj ďalším knižniciam, ktoré si projekty a následne finančné a vecné vyhodnotenie spracovali sami. **Pri zúčtovaní podporených projektov odborná pomoc v rámci finančného zúčtovania a vecného vyhodnotenia** bola poskytnutá Mestskej knižnici v Bytči, Obcej knižnici Dolná Tižina, Obcej knižnici Porúbka a Obcej knižnici Predmier. Konzultačná pomoc pri realizácii projektu bola poskytnutá aj Mestskej knižnici v Rajci, ktorá v priebehu roka realizovala projekt Komplexnej knižničnej infraštruktúry, v rámci ktorého uskutočnila kompletnú rekonštrukciu a obnovu interiérového vybavenia mestskej knižnice.

Z dôvodu nepriaznivej epidemiologickej situácie dve porady pre obecných a mestských knihovníkov boli zrealizované len online formou. Účasť na online poradách zo strany knihovníkov však bola minimálna. V priebehu roka knihovníkom obecných a mestských knižníc boli priebežne zasielané rôzne materiály s cieľom poukázať na aktivity, ktoré by mohli byť inšpiráciou pre ich prácu, napr. scenáre podujatí, ktoré spracovalo a vydalo metodické oddelenie, odkazy na celoslovenské aktivity zamerané na propagáciu čítania, odkazy na odborné články zamerané na rozvoj čitateľskej gramotnosti, nové metódy práce s deťmi v knižniciach, na školiace aktivity Knižničného inštitútu a pod. V elektronickej i tlačenej podobe metodické oddelenie vydalo prezentačný materiál **Príklady dobrej praxe knižníc na Hornom Považí**, ktorý bol zaslaný knihovníkom a ich zriaďovateľom.

Metodické oddelenie pokračovalo v **budovaní** modulu Metodika v knižnično-informačnom systéme Clavius. Do systému boli vložené štatistické údaje knižníc za rok 2020 a zoznam vykonaných metodických návštev obecných a mestských knižníc. Priebežne boli aktualizované kontaktné údaje knihovníkov mestských, obecných a školských knižníc. Priebežne sa pokračovalo v **budovaní archívu zápisníc usmerňovaných knižníc**, v systematickom **budovaní elektronického fotografického archívu interiérov, exteriérov verejných knižníc a tiež fotografickej dokumentácie knihovníkov** okresov Žilina a Bytča. Pokračovalo sa aj v **budovaní elektronického archívu** fotografií pamätníkov, pamätných tabúl, kultúrnych pamiatok a ďalších pozoruhodností obcí a miest okresov Žilina a Bytča. Po ukončení štatistického zisťovania bol vydaný metodický materiál **Verejné knižnice na Hornom Považí v roku 2020** – štatistické údaje, zaujímavosti, inšpirácie, ktorý bol zaslaný všetkým zriaďovateľom knižníc a knihovníkom mestských a obecných knižníc na Hornom

Považí. Okrem zverejnených štatistických údajov a zhodnotenia plnenia štandardov mestskými a obecnými knižnicami v regióne Horného Považia boli v metodickom materiáli zverejnené informácie o celoslovenských aktivitách zameraných na rozvoj čítania a knihovníkom boli predstavené aktivity obecných a mestských knižníc v Žilinskom kraji, ktoré boli prezentované v online prostredí.

3.4. Stav verejných knižníc v metodickej pôsobnosti knižnice podľa okresov

Stav verejných knižníc vrátane tabuliek č. 23 a 24 bude podrobne spracovaný po ukončení štatistického zisťovania v hodnotiacom materiáli: **Verejné knižnice na Hornom Považí v roku 2021** – štatistické údaje, zaujímavosti, inšpirácie.

Tabuľka 24 Verejné knižnice

Ukazovateľ	Okres Žilina	Okres Bytča
Počet obyvateľov v okrese spolu	158 324	31 068
Počet obyvateľov v okresnom sídle	79 928	11 372
Počet školopovinných detí v okrese	14 233	2 696
Počet školopovinných detí v okresnom sídle	7 603	1 262
Počet pracujúcich verejných knižníc v okrese /+ pobočky/	38 + 6	11 + 3
z toho regionálna knižnica	1 + 0	-
mestské knižnice + pob.	3 + 5	1 + 2
profes. knižnice + pob.	2 + 0	1 + 0
neprof. knižnice + pob.	31 + 1	9 + 1
Počet zrušených knižníc	0	0
Počet nepracujúcich knižníc	13	1
z toho počet knižníc nepracujúcich viac ako 5 rokov	7	1
Počet knižníc s obnovenou činnosťou	0	0
Zmeny v profesionalizácii /+ /	-	-
Počet automatizovaných knižníc	11	4
Počet knižníc s internetom pre verejnosť	15	5
Centrálny nákup /počet knižníc	-	-
Počet spracovaných projektov/konzultácií k projektom	6/23	2/10

Tabuľka 25 Školské knižnice

Počet školských knižníc v metodickej pôsobnosti	65
Počet metodických návštev školských knižníc v r. 2021	0

Tabuľka 26 Špeciálne knižnice

Počet špeciálnych knižníc v metodickej pôsobnosti	-
Počet metod. návštev špeciálnych knižníc v r.2021	-

Školské knižnice

V metodickej pôsobnosti krajskej knižnice pôsobí 65 školských knižníc, ktoré pracujú pri základných a stredných školách v okrese Žilina a Bytča. Krajská knižnica buduje a aktualizuje adresár školských knižníc, ktorý využíva pri zasielaní pozvánok na vzdelávacie podujatia. Viacerí knihovníci školských knižníc sa zúčastňujú vzdelávacích podujatí krajskej knižnice, osobitne odborného seminára, ktorý krajská knižnica pre knihovníkov organizuje každý rok - Knižnica v živote dieťaťa, kedy sa jednotlivých prednášok zúčastňujú aj viacerí učitelia. V priebehu roka z dôvodu pandémie nebola navštívená ani jedna školská knižnica. Prostredníctvom e-mailovej pošty však boli školským

knihovníkom poskytované rôzne informácie a konzultácie, napr. ku poskytnutiu finančných príspevkov na nákup knižného fondu pre školské knižnice z Ministerstva školstva SR.

Krajská metodická pôsobnosť

Krajská metodická pôsobnosť bola vykonávaná v spolupráci s odborom kultúry Úradu Žilinského samosprávneho kraja a Slovenskou národnou knižnicou - Knižničným inštitútom v Martine, riaditeľkou knižnice, metodičkami a krajskou bibliografkou.

Krajská knižnica v Žiline ako metodické centrum pre regionálne knižnice v Žilinskom kraji rozborov činnosti a hospodárenia regionálnych knižníc a krajskej knižnice za rok 2020 z dôvodu pokračujúcej pandémie zorganizovala online formou.

Krajská metodická pôsobnosť sa uplatňovala aj formou pravidelných online stretnutí riaditeľov regionálnych knižníc, konzultácií na úrovni riaditeľov, metodikov, katalogizátorov, projektových manažérov, regionalistov, vedúcich knižničných služieb a ďalších odborných zamestnancov knižníc. Pravidelné online stretnutia riaditeľov sa ukázali ako veľmi efektívny nástroj na vzájomnú komunikáciu a spoluprácu. Riešenie problémov a otázok, ktoré sa vyskytli v súvislosti s pandemiou a následným obmedzovaním služieb knižníc sa realizovalo prostredníctvom mailovej, telefonickej a online komunikácie.

V rámci svojich krajských funkcií Krajská knižnica v Žiline:

- zorganizovala rozborov činnosti a hospodárenia regionálnych knižníc a krajskej knižnice za rok 2020, ktoré však z dôvodu nižších výkonov knižníc ovplyvnených pandemiou nezhodnotili dosiahnuté štatistické ukazovatele, ale boli zamerané na obecnú metodiku ako jednu z dôležitých odborných činností regionálnych knižníc. Na online stretnutí bol podrobne zhodnotený celokrajský dotazníkový prieskum Knižník mestskej a obecnej knižnice a jeho metodik, prostredníctvom ktorého krajská knižnica zisťovala, aká je vzájomná spolupráca metodika a knihovníka, do akej miery sa metodici regionálnych knižníc podieľajú na rozvoji knižníc v Žilinskom kraji a v čom by práca metodikov mala byť ešte väčším prínosom pre skvalitnenie knižnično-informačných služieb mestských a obecných knižníc v Žilinskom kraji. Na rozboroch bola pozornosť venovaná aj ďalším aktuálnym otázkam slovenského knihovníctva, o ktorých hovorila riaditeľka Knižničného inštitútu SNK v Martine Mgr. Zuzana Prachárová (novelizácia Zákona o povinnom výtlačku - Lex Korona a povinné výtlačky). K termínu konania rozborov bol spracovaný a vydaný materiál „Online aktivity krajskej knižnice a regionálnych knižníc v Žilinskom kraji v roku 2020“, ktorý bol doplnený analytickými tabuľkami so štatistickými údajmi regionálnych knižníc za rok 2020. Materiál bol zverejnený na webovej stránke krajskej knižnice.
- pripomienkovala návrh novelizácie autorského zákona a zákona o povinných deponátoch,
- po ukončení štátneho štatistického zisťovania, ktorého vykonávateľom je Knižničný inštitút a garantom Národné osvetové centrum v Bratislave, odbor výskumu a štatistiky kultúry, vyžiadala sumáre štatistických údajov za jednotlivé okresy Žilinského kraja, za mestské a obecné knižnice v jednotlivých okresoch Žilinského kraja, ako aj sumárny výkaz za všetky verejné knižnice v Žilinskom kraji. Vygenerované sumárne štatistické výkazy boli zaslané metodikom regionálnych knižníc, ktorí na základe poskytnutých sumárov spracovali hodnotenia činnosti verejných knižníc vo svojej metodической pôsobnosti. Vychádzajúc zo sumárnych štatistických údajov krajská knižnica spracovala hodnotiaci materiál Sieť verejných knižníc v Žilinskom kraji v roku 2020. Analýza hodnotila dosiahnuté výsledky a úroveň plnenia základných ukazovateľov knižničnej práce v jednotlivých okresoch kraja a následne aj sumárne za celý kraj. Hodnotiaci materiál s tabuľkami bol zverejnený na webovej stránke krajskej knižnice,
- koordinovala štatistické zisťovanie za rok 2020 za regionálne knižnice Žilinského kraja. Zber štatistických údajov od spravodajských jednotiek pre potreby regionálnych knižníc a krajskej knižnice zabezpečovali metodičky regionálnych knižníc v každom regióne osobitne, a to formou zjednodušených štatistických výkazov, ktoré boli elektronickou poštou zaslané spravodajským jednotkám v jednotlivých regiónoch – mestským a obecným knižniciam. Podrobnejšie

vyhodnotenie štatistických údajov verejných knižníc v jednotlivých regiónov si každá regionálna knižnica vykonávala samostatne,

- aktívne participovala na spracovaní a vydaní metodického materiálu určeného metodikom krajských a regionálnych knižníc Knižnice knižniciam, ktorého garantom bol Knižničný inštitút,
- na úrovni mestských knižníc v Žilinskom kraji požiadala zriaďovateľov o poskytnutie štatistických údajov za rok 2020. Získané údaje krajská metodička spracovala v hodnotiacom materiáli Mestské knižnice v Žilinskom kraji v roku 2020. Okrem spracovaných štatistických údajov mestských knižníc v Žilinskom kraji boli v materiáli uverejnené informácie o online aktivitách vybraných mestských knižníc kraja počas trvania pandémie v roku 2020. Kompletný materiál bol zverejnený na webovej stránke krajskej knižnice a bol zaslaný všetkým mestským knižniciam v Žilinskom samosprávnom kraji a ich zriaďovateľom,
- vyhodnotila dotazník Knižník mestskej a obecnej knižnice a jeho metodik. Výsledky prieskumu spolu s odporúčaniami pre skvalitnenie práce metodikov boli zverejnené v odbornom knihovníckom periodiku Knižnica č. 3/2021,
- spracovala prezentáciu Príklady dobrej praxe knižníc na Hornom Považí, ktorú krajská metodička prezentovala na celoslovenskom seminári Ako zachrániť obecné knižnice, organizovanom Knižničným inštitútom,
- spracovala hodnotenie plnenia nových štandardov verejnými knižnicami v okrese Žilina a Bytča a na základe zaslaných údajov z regionálnych knižníc kraja spracovala plnenie štandardov verejnými knižnicami aj za celý Žilinský kraj, ktoré následne zaslala Knižničnému inštitútu,
- poskytovala konzultácie knižniciam v metodickej pôsobnosti k vyhlásenej výzve MK SR na podporu udržateľnosti a odolnosti kultúrnych inštitúcií - Prioritná os 7 –React-EU, Kód výzvy: IROP-PO7-SC77-2021-75,
- poskytla štatistické údaje za rok 2020 spoločnosti NIPOS a Českej národnej knižnici v Prahe, ktoré sú spracovateľmi údajov v rámci projektu Benchmarking knihooven a ktoré poskytujú softvérovú a organizačnú podporu s cieľom realizácie projektu porovnávania výkonov českých a slovenských knižníc,
- krajská metodička spracovala a predniesla príspevok o využívaní databázy Benchmarkingu na celoslovenskom seminári Benchmarking slovenských knižníc, ktorý organizoval Knižničný inštitút.

Semináre, konferencie, odborné aktivity, aktivity na národnej úrovni a medzinárodnej úrovni

- **Porada bibliografov Žilinského kraja (9.9.2021)**
Krajská koordinátorka bibliografickej činnosti vo svojom gesčnom okruhu zorganizovala poradu v Krajskej knižnici v Žiline, na ktorej sa zhodnotila činnosť bibliografických pracovísk ŽSK za rok 2020 a bol prerokovaný plán činnosti na rok 2021. Pisomne a v elektronickej podobe boli tieto materiály odovzdané odboru Národná bibliografia SNK v Martine. Na poradu boli prizvaní zástupcovia SNK v Martine. Zápisnica a vyhodnotenia sú prístupné na webových stránkach SNK. Koordinačná rada pre bibliografickú činnosť v SR sa v SNK v Martine z dôvodu pandemickej situácie nekonala.
- **Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov (4.10. - 6.10.2020)** sa konalo v Kysuckej knižnici v Čadci. Krajská knižnica bola spoluorganizátorom tohto významného medzinárodného podujatia. Pracovníčky regionálneho úseku pripravili 2 power pointové prezentácie a 2 príspevky. Ivana Uríková: Dadanovská exulantská tlačiareň v Žiline. Nataša Lajdová: Drotárstvo na Hornom Považí. Príspevky budú uverejnené v online zborníku z Kolokvia.

Ďalšie odborné aktivity na národnej úrovni a medzinárodnej úrovni

- Riaditeľka KKŽ spracovala a prezentovala prezentáciu Knižnice a informačné vzdelávanie (verejné knižnice) – interpretácia výsledkov prieskumu informačnej gramotnosti mládeže na medzinárodnom online seminári Informačná gramotnosť.
- KKŽ spolupracovala s generálnym riaditeľstvom sekcie SO pre IROP PO3 pri príprave celoslovenského seminára knižníc, zameraného na spracovanie žiadosti o nenávratný finančný príspevok.
- KKŽ zostavila pre potreby regionálnych knižníc SR analytickú tabuľku k hodnoteniu plnenia štandardov verejných knižníc.
- Riaditeľka KKŽ rokovala s vedením CVTI o spolupráci CVTI a konzorcia Knižnice pre Slovensko – FABLAB vo verejných knižniciach, prístup k medicínskym databázam.
- Riaditeľka KKŽ pracovala v Ústrednej knižničnej rade, poradnom orgáne ministerky kultúry SR.
- Riaditeľka KKŽ pracovala v sekcii verejných knižníc v Správnej rade Slovenskej asociácie knižníc (SAK).
- Riaditeľka KKŽ pracovala v Občianskom združení Kultúra +.
- Mgr. Zuzana Mjartanová, vedúca oddelenia knižnično-informačných služieb, pracovala v Národnej komisii SNK pre služby knižníc a vo výbore Krajskej pobočky Spolku slovenských knihovníkov a knižníc.
- Na seminári Optimálna knižnica – súčasť rozvojového programu mesta a obce v sociálnej, kultúrnej a vzdelávacej oblasti 4. v Kysuckej knižnici v Čadci (24. júna 2021) predniesli príspevky pracovníci knižnice Zuzana Mjartanová a Marek Homola.
- Na seminári Optimálna knižnica – súčasť rozvojového programu mesta a obce v sociálnej, kultúrnej a vzdelávacej oblasti 5. v Kysuckej knižnici v Čadci (22. decembra 2021) online príspevky pracovníci knižnice Zuzana Mjartanová a Goran Lenčo.
- Na seminári Aby pamäť nestarla vo Vranove nad Topľou (7. septembra 2021) predniesli príspevky pracovníci knižnice Lada Rybáriková a Zuzana Mjartanová.

Iné aktivity a aktivity vyplývajúce z projektovej činnosti knižnice

- **Sme rozmanití a predsa tak podobní**

Cieľom projektu bolo ponúknuť deťom bezpečné miesto pre trávenie voľného času najmä počas letných prázdnin, prispieť k rozvoju ich tvorivosti a environmentálneho povedomia formou tvorivých dielní z druhotných surovín. V čase letných prázdnin boli 2-krát týždenne realizované podujatia zážitkového čítania a dramatizácie (Aj princezná môže byť bojovník, Iní kamaráti, Kamenné deti Kamienok a Kamienočka, Povedz to inak, Rozprávky zo škrupinky, Škaredé káčatko, Pletú sa mi písmenká, Malé nehody veľkých nezbedníkov a ďalšie). Okrem toho sa konali aj tvorivé dielne (1krát týždenne) s myšlienkou „dajme veciam druhú šancu“. Na nich sa rozvíjala u detí tvorivosť, manuálnu zručnosť, environmentálne povedomie a zároveň medzigeneračné porozumenie (realizované tvorivé dielne: Aj ty si si pri prechádzke lesom všimol, že sú tam veci, ktoré tam vôbec nepatria?, Nevyhadzuj to staré tričko – dajme mu druhú šancu, Nie je plast ako plast, Premena papiera, Tvoríť sa dá zo všetkého, Ani ryba, ani rak, Už zasa tie plasty, Staré gombíky a koráliky, Nevyhadzuj staré linoleum a ďalšie). Vyvrcholením projektu boli Víly v knižnici, ktoré sa chceli s deťmi podeliť o nové zážitky. Súčasťou projektu boli aj vzdelávacie podujatia pre dospelých (rodičov a knihovníkov, ktorí denne priamo ovplyvňujú výchovu, vzdelávanie a rozvoj osobností detí), realizované v partnerstve s Centrom inkluzívneho vzdelávania.

V spolupráci s **Centrom inkluzívneho vzdelávania** sa konali (30.6. 2021 a 29.9. 2021) dve neformálne vzdelávacie stretnutia určené knihovníkom krajskej knižnice, ktorí denne priamo ovplyvňujú výchovu, vzdelávanie a rozvoj osobností detí. Cieľom bolo naučiť knihovníkov, ako podporiť rozvoj empatie, tolerancie a emocionálnej inteligencie u detí tak, aby boli citlivé a chápané k rozmanitosti iných.

Celkovo sa podujatí len letných mesiacoch zúčastnilo takmer 900 účastníkov.

Vďaka realizácii projektu Krajská knižnica v Žilina nadobudla cenné zariadenia pre udržateľnú realizáciu podujatí pre deti i v on-line prostredí nielen pre tento projekt, ale i do budúcnosti (fotoaparát na streamovanie (650 €), maňušky, bábky, divadielko (spolu 870 €), kostýmy pre dramatizácie príbehov (300 €), materiál pre tvorivé dielne počas leta (300 €), tabuľu na písanie (170 €), stroj Big shot na tvorivé dielne (130 €) a detské knihy.

- **Živá zelená knižnica**

Projekt priniesol skvalitnenie prostredia Literárneho parku pri knižnici. Kládol si za cieľ skvalitniť a rozšíriť doterajšie možnosti jeho využitia, a to aj cestou doplnenia exteriérových prvkov určených na oddych a zábavu. Žilinčanom bolo umožnené v tomto príjemnom, bezpečnom a inšpiratívnom prostredí realizovať voľnočasové zaujímavé či bežné aktivity a oddýchnuť si. Knižnici sa podarilo:

- doplniť existujúcu okrasnú zeleň parku o ďalšie kvitnúce a liečivé rastliny, ktoré by do parku a medzi obytné domy prilákali prirodzených opelovačov; park premieňať na komunitnú záhradu s mnohostranným úžitkom, o ktorú sa chcú a budú starať knihovníci a dobrovoľníci,
- premeniť park na atraktívne miesto prístupné pre všetky vekové kategórie, s možnosťou aktívneho trávenia voľného času pri spoločenských hrách,
- zintenzívniť využitie parku aj v oblasti environmentálnej výchovy detí a mládeže a pokračovať v realizácii výukových programov knižnice zameraných na propagáciu ochrany životného prostredia s využitím praktických didaktických pomôcok i samotného prostredia parku,
- pri realizácii environmentálnych programov budeme osobitný dôraz klásť na propagáciu fenoménu spoločenstva včiel a na akútnu potrebu ochrany včelstiev.

- **Spoločné vzdelávanie - tréningové cvičenie Psychológia práce so znevýhodneným používateľom. (29.-30.4.2021).** Z projektu Naše knižnice (aj) pre znevýhodnených čitateľov, (INTERREG V-A SR-ČR, Fond malých projektov, 3. Rozvoj miestnych iniciatív). Odborné podujatie poskytlo teoretické základy a praktické predpoklady pre prácu knihovníkov so znevýhodnenou skupinou občanov (rôzne formy znevýhodnenia). Základné témy vzdelávania boli: typológia osobnosti, inteligenčná a emočná inteligencia a ich vplyv na osobnosť človeka, efektívna komunikácia, duševné a telesné zdravie, aplikácia psychológie práce a sociálnej psychológie do každodenného života, osvojenie si praktických zručností komunikácie, psychoedukácia o psychických, telesných a sociálnych zmenách. Vďaka on-line forme vzdelávania sa podujatia zúčastnilo až 48 knihovníkov z partnerských knižníc, regionálnych a mestských knižníc v prihraničnom regióne. Vzdelávanie zabezpečovala firma eventive.sk, lektorkou vzdelávania bola: Mgr. Nikola Sedlačková, PhD. Vzdelávanie bolo prispôbené potrebám knihovníkov pri ich práci so znevýhodneným čitateľom, či už je to občan na vozíčku, nevidiaci, nepočujúci alebo človek s mentálnym znevýhodnením. Obsahovalo veľmi veľa praktického a príkladov dobrej praxe.

Záznam z podujatia je pre potreby reportovania projektu dostupný na stránke <https://youtu.be/MuWRHw-ziX0>

Učíme sa navzájom - komunitné aktivity knižníc v oblasti práce so znevýhodnenými občanmi (16.6.2021). Z projektu Naše knižnice (aj) pre znevýhodnených čitateľov, (INTERREG V-A SR-ČR, Fond malých projektov, 3. Rozvoj miestnych iniciatív) náhradná forma výmennej stáže počas obdobia pandémie prostredníctvom online stretnutia realizovanom v MS Teams, zameraná na komunitné aktivity knižníc v oblasti práce so znevýhodnenými občanmi. Výmena skúseností a zdieľanie znalostí nadobudnutých aj počas projektu. Obe knižnice realizujú množstvo podujatí pre túto cieľovú skupinu a poskytujú špecializované služby pre znevýhodnených čitateľov. Prezentovali ukážkové podujatia pre limitovanú cieľovú skupinu vlastných znevýhodnených čitateľov a prezentovali príklady

dobrej praxe. Podujatia sa zúčastnilo 16 knihovníkov, z toho 8 knihovníkov z Městské knihovny Frýdek Místek a 8 knihovníkov z Krajskej knižnice v Žiline.

Záznam z podujatia je pre účely reportovania projektu zverejnený na stránke: <https://youtu.be/amvTqdLJmr0>

Potrebuje súčasná doba knižnice a knihovníkov? (23.6.2021). Z projektu Naše knižnice (aj)pre znevýhodnených čitateľov, (INTERREG V-A SR-ČR, Fond malých projektov, 3. Rozvoj miestnych iniciatív). Online seminár, realizovaný s cieľom odpovedať na otázky, aké je nové nenahraditeľné miesto knihovníkov v súčasnej dobe (knihovník je nielen človek, ktorý požičiava čitateľom knihy, ale sprievodca svetom informácií, komunitný a sociálny pracovník, pedagóg, psychológ, teda profesia s obrovským potenciálom rozvoja pre služby občanom). Podujatia sa zúčastnilo 70 knihovníkov (Krajská knižnica v Žiline, Městská knihovna Frýdek-Místek, knižnice česko-slovenského prihraničného regiónu). Knihovníci Krajskej knižnice v Žiline absolvovali školenie v priestoroch knižnice pri dodržaní prísnych hygienických opatrení.

Záznam z podujatia je pre účely reportovania projektu zverejnený na stránke: <https://youtu.be/5BNXm5zSRNI>

Vzdelávanie knihovníkov v oblasti komunikácie v posunkovej (znakovej) reči. Z projektu Naše knižnice (aj) pre znevýhodnených čitateľov, (INTERREG V-A SR-ČR, Fond malých projektov, 3. Rozvoj miestnych iniciatív). Kurz pokračoval z roka 2020. Knižnice vybrali spolu 6 zamestnancov (Krajská knižnica v Žiline - 4 knihovníkov a Městská knihovna Frýdek-Místek - 2 knihovníkov), ktorí aktívne pracujú so znevýhodneným čitateľom. Vzdelávanie realizovalo s Krajskou knižnicou v Žiline Krajské centrum nepočujúcich ANEPS Žilina a Centrum služieb pro neslyšící a nedoslýchavé, o.p.s., Ostrava v ČR. Aktivita prebiehala oddelene na českej a slovenskej strane kvôli intenzite a dĺžke trvania kurzu (úspora dopravných nákladov) i kvôli odlišnostiam českého a slovenského posunkového jazyka. Vzdelávanie v komunikácii v posunkovom jazyku prebiehalo v základnom (1. modul zo 6 modulov) module a obsahovalo základné komunikačné frázy a slovnú zásobu. V r. 2021 sa konalo na slovenskej strane 8 stretnutí a pracovníci získali certifikát. Lektorkou kurzu bola Mgr. et Mgr. Jana Filipová.

4. Knižnica a spolková činnosť

Krajská knižnica v Žiline je členom Slovenskej asociácie knižníc (riadiťka knižnice bola zvolená Valným zhromaždením do Správnej rady SAK, kde pracuje v sekcii verejných knižníc).

Jedenásť pracovníkov bolo v r. 2021 individuálnym členom Spolku slovenských knihovníkov a knižníc.

Závery

Činnosť Krajskej knižnice v Žiline bola aj počas roka 2021 poznačená pandémiou a prijímaním opatrení na zamedzenie jej šírenia. Potešujúce je, že úplne zatvorená pre verejnosť bola len niekoľko dní na začiatku roka. Časť roka mohla poskytovať svoje služby ako výdajné miesto dopredu objednaných dokumentov, časť roka fungovala v štandardnej prevádzke. Bolo to opäť náročné obdobie v živote knižnice tak pre knihovníkov, ako aj pre návštevníkov, ktorým nebolo umožnené v plnej miere využívať priestory knižnice. Vedenie knižnice v takmer týždenných intervaloch komunikovalo s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Žiline a hľadalo spôsob, ako poskytovať služby v čo najširšom možnom rozsahu.

Významným momentom pre knižnicu bolo získanie prestížneho ocenenia ministerky kultúry SR Knižnica roka 2020, ktoré bolo pre pracovníkov knižnice ohodnotením ich snahy, úsilia, profesionality, ako aj povzbudením a motiváciou do ďalšej práce. Osobne prišla zamestnancom knižnice poďakovať aj predsedníčka ŽSK Erika Jurinová, riaditeľ odboru kultúry Úradu ŽSK Martin Hromada a listom zamestnancom knižnice poďakoval aj podpredseda Národnej rady SR a podpredseda ŽSK Milan Laurenčík.

Dôležitým medzníkom vo fungovaní knižnice bolo odčlenenie dlhé desaťročia pod jej vedením fungujúcich pobočiek pod mesto, ktorému predchádzala náročná príprava (vyraďovanie knižných dokumentov, revízie knižného fondu, príprava podkladov pre predaj majetku a pod.). Vedenie knižnice vysoko oceňuje pozitívny prístup mesta k riešeniu problematiky pobočiek, ktoré aj pod jeho správou pokračujú v poskytovaní svojich služieb.

Sledovanie grantových výziev a možností získania mimorozpočtových zdrojov bola celoročná úloha viacerých zamestnancov. V priebehu roka bolo vypracovaných niekoľko žiadostí, veľká väčšina z nich bola aj finančne podporená.

Pozitívom aj v sledovanom roku bolo viacero zaujímavých odborných podujatí, ktoré sa z dôvodu protipandemických opatrení realizovali virtuálne a z toho dôvodu sa ich mohlo zúčastniť viacero zamestnancov.

Krajská knižnica v Žiline patrila pred rokom 2020 dlhodobo medzi inštitúcie s najvyššou návštevnosťou v porovnaní s regionálnymi knižnicami s krajskou pôsobnosťou i v porovnaní s inými kultúrnymi inštitúciami v kraji. Úsilie pracovníkov knižnice v najbližšom postkovidovom období bude smerovať k tomu, aby si všetci pôvodní používatelia opäť našli cestu do našej inštitúcie, či už s cieľom využitia knižnično-informačných služieb alebo návštevou podujatia, klubového stretnutia, či pobudnutia v príjemnom kultúrnom prostredí. Budeme pokračovať v okolnosťami prerušenej intenzívnej spolupráci so školami v meste i v okolí s cieľom vzdelávania žiakov a študentov, rozvíjania ich čitateľskej, informačnej, environmentálnej gramotnosti, aby sa Krajská knižnica v Žiline dostala štatistickými ukazovateľmi minimálne na úroveň pred rokom 2020 a kvalitou na ešte vyššiu úroveň.

Mgr. Katarína Šušoliaková
riaditeľka Krajskej knižnice v Žiline

Tvoríme vlastnú knihu - vyhodnotenie

Ocenenie Knižnica roka 2020

Vianoce s detskou knihou

Dni európskeho kultúrneho dedičstva

Daruj knihu druhý domov – Extreme park

Seminár knihovníkov na tému inklúzie

Týždeň mobility – Parking Day 2021

Herci čítajú v knižnici - Čítaj a zaži

Vyhľadávanie v databázach CVTI - školenie

Stretnutie Eriky Jurínovej a knihovníkov

Komora Babky Želky

Noc s Andersenom

